

„Nem szeretném bagatellizálni a parlamenti választások jelentőségét és ezzel kapcsolatos felelősségünket, de meggyőződésem, hogy az igazi fordulatot – ha úgy tetszik, rendszer- és kormányváltást – az idén is a két választási forduló közé »szorult« húsvétvasárnapról várhatjuk és remélhetjük.”

► Húsvéti kormányváltás – 9. oldal

„Áldozatot hozott, fájdalmat, halált vállalt önként, hogy a mi életünkben ne a fájdalom és a halál legyen az utolsó szó.”

► Példakép – 7. oldal

„...beláthatatlan következményekkel jár a történelmi egyházak morális tradícióinak relativizálása és a keresztény értékekkel szembeni semleges álláspont hangsúlyozása – jöllehet e kísértésnek maguk az egyházak sem képesek ellenállni.”

► Egyház és állam kapcsolata – 12. oldal

Lectori salutem ► 2. oldal
Júdás evangéliuma és a jézusi örömhír ► 5. oldal
Napfogyatkozás ► 6. oldal
Nemzetiségi oldalak ► 4. és 10. oldal
Ünnepi könyvajánló ► 12. oldal
Míves tojások – tárlókban ► 13. oldal

Vedd a lámpát, magunkba szállunk –
Nincs ezen kívül más szállásunk.
Magunkba szállunk: ez most minden,
A világban semmi sincsen.

Válasz-út

Formabontó keresztút a lüktető város közepén. A budai Várhegy gyomrában, a szikla mélyében. Nagyheti út, amelyet végigjárhat. Végig kell járnod, ha kérdéseid vannak, ha a feltámadásünnepek hajnalán tisztán és emelkedetten akarsz ébredni. Válasz-út a hegy belsejében, amely téged hívogat, mai zárándok! Mélybe kell szállni, s kitartással, hittel, becsületesen végigjárni az utat, nem nézni órát, nem nyúlni mobiltelefonért, csak hagyni, hogy hasson rád a tiszta csend, amely odalent fogad. S az, aki oly régóta már téged keres, neveden szólít...

Utazó, mit vigyél magaddal a hegy gyomrába? Semmit – és mindent. Csak amint vagy, önmagadat. Hagyj kívül minden kacatot, amelybe „odakint” kapaszkodni szeretsz. Engedd, hogy megnyíljon a lelked a Teremtő felé. Mire készülsz? Élesítsd érzékeidet! A gyertyák fénye, a csend, a nedvességtől kicsit dohos barlangi levegő, a hűvös szikla tapintása, a talaj tompa zaja a lábaid alatt pillanatok alatt betölt. A meditációs ösvényen járva nincs helye andalító zenének, művi fény- és hanghatásnak – itt Isten akar szólni, és a lelked rezonálni fog szavára.

BOTTA DÉNES FELVÉTELEI

Belépsz a konzumtemplom termébe, s talán elmosolyodsz a találó karikatúrákon. Igen, ilyen a világ; az 50%-os kedvezményrel, szuper áron beszerzett húsvéti nyuszi a szárnyas oltár díszé...

De jó, a THM is alacsony, az áfa is csökken, az élet értelme a fogyasztás. Majd magadba szállsz, és rájössz: a te lelked lapjain is elhalványult a szentség, jóság, erkölcs, hit, szeretet, Isten; elborítja a fogyasztói társadalom szemete. Valami még látszik belőle, de meddig? S akkor imádkozol: „Kérlek, Uram, hadd lássam meg mélységeidet!” Felirat biztat: végy egy követ, vállalva önmagad árnyoldalait, s vidd, amíg majd – az út végén – leteheted.

Vagy harminc nyaktörő lépcsőn, meredeken haladsz lefelé. Stációkat jársz, a Gecsemáné-kertből „indulsz”; igék, imádságok, versek, képek vezetnek a félsötétben, hogy el ne tévedj. Ne félj, ennek meg kell lennie! Tükörbe pillantasz, egyikbe a másik után: magadra ismersz? Vonásaid a gyertyák fényében lágyabbak – de milyennek lát téged az, aki alkotott? Aki a lelked felszínét is látja?

Járhatatlan lépcsőhöz érkezel. Hány-szor mentél volna már fölfelé: a pénz, a vágy, az evés-ivás, a szórakozás, a tévé, a birtoklás lépcsőfokai hamis kiutat mutatnak. Exit: kijárat – ígérik, hogy kijutsz a gyötrelomból, amelyben vagy, de megint csalódnál fogsz. Lánc, megkötözöttség – csak ennyit „nyersz” általuk.

Érzed? réteg réteg után szakad,
Omlik be tétova léptünk alatt.
Ez még mind rögös, érzéki világ,
De mi megyünk, mind mélyebbre tovább.

Tovább, hív az ösvény! A barlang végénél megfordulsz, a gyertyák fénye a szenvedő Krisztusra esik. Fára szegezett adóleveledet is látod, s egy töviskoronát. A szikla gyomrában egy kürtőnél főt fény dereng: megállsz egy percre, feltekintesz. A választút innen keskenyvé válik. Átpréselődsz. Egyre kisebb vagy, bűnköved, hű társad hűvösen simul a tenyeredbe. Érzted a súlyát? A falon lévő, szenvedő Krisztus-alak pedig egyre nő, ahogy haladsz.

Megérkezel. Barlangi homályban, gyertyák ölelésében hatalmas kereszt a földön. Sok-sok kis bűnkövecskéből, nyomorúságkavicsból állt össze: olyanok, mint a tiéd. Lehajolsz, s végre leteszed ragaszkodó bűnterhedet. A Megfeszített érted halt meg a kereszten!

Tábla állja utadat: „Mit keresitek a holtak között az élő?” Valami még vár rád: egy darabka golycs simogatja évtizedek bűnkövei által feltört tenyeredet. Felfelé indulsz a meredek lépcsősoron, a fény hívogat. Még hunyorogsz. „Menj békével, és folytasd az utad áldással!”

■ KŐHÁTI DOROTTYA

A versidézetek Reményik Sándor
Magunkba le című költeményéből valók.

Próhle Gergely az új országos felügyelő

Az országos jelölőbizottság 2006. április 6-i ülésén bontotta fel és számlálta össze az országos felügyelőjelöltekre beküldött egyházközségi szavazatokat; ennek során 232 érvényes szavazatot regisztrált. A jelöltek közül Próhle Gergely 132, dr. Solyom Jenő 100 szavazatot kapott. Az országos jelölőbizottság megállapította, hogy az országosfelügyelő-választás érvényes és eredményes volt.

A Magyarországi Evangélikus Egyház egyházközségei által megválasztott országos felügyelő: Próhle Gergely.

Tizenhét egyházmegye elnökségére is voksoltak egyházunk gyülekezetei a márciusi választásokon. Lapunkban korábban már közöltük a jelöltek neveit. Tizenöt esperes és tizenhat egyházmegyei felügyelő személyre ismert: nyolc esperest és nyolc felügyelőt újraválasztottak, a többi név új ebben a tisztségben. Két egyházmegyében második forduló kell tartani (Borsod-Hevesben a felügyelőre, a Vasi Egyházmegyében pedig az esperesre kell újra szavazni), Hajdú-Szabolcsban pedig új esperesválasztási eljárást kell tartani.

► Táblázatunk a 3. oldalon

A Magyar Bibliatársulat Alapítvány felhívása

A protestáns új fordítású Biblia szövegét gondozó Magyar Bibliatársulat Alapítvány 2005. december 6-i közgyűlésén úgy határozott, hogy megkezdje egy újabb, átdolgozott bibliakiadás előmunkálatait. Felhívja tizenkét taggyháza minden lelkipásztorának, bibliaolvasó keresztény emberének, valamint a társadalom valamennyi, a Bibliát szerető tagjának a figyelmét, hogy 2006 áprilisától szeretettel vár minden olyan észrevételt, amely az 1975-

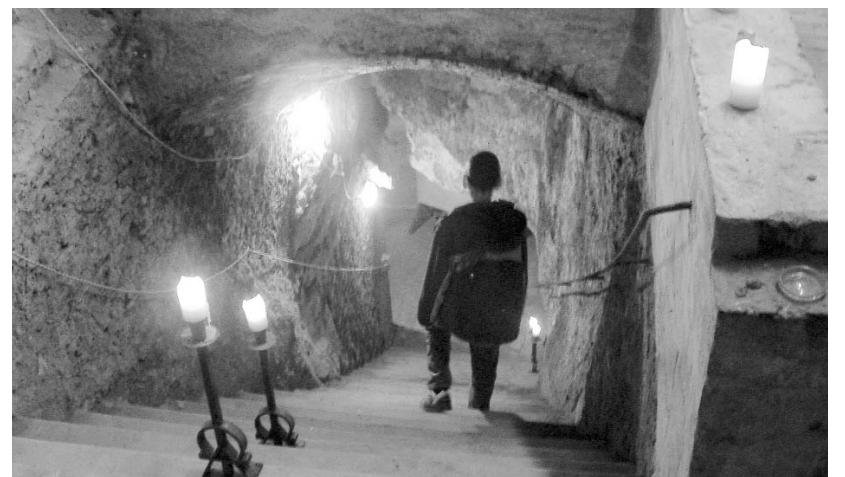
ben kiadott és 1990-ben revideált új fordítású Biblia szövegére vonatkozik, s annak pontosabbá, a Szentírás eredeti szövegéhez még hűségesebbé, illetve stilisztikailag érettebbé tételét szolgálja (különös tekintettel a felolvasott szöveg jó hangzására).

A Bibliatársulat 2007. december 31-ig várja az észrevételeket, javaslatokat, s azok értékelése után dönt a javított kiadás szükségességéről.

Az észrevételeket elsősorban a Ma-

gyar Bibliatársulat honlapján (www.biblatarsulat.hu) keresztül várjuk; az ott olvasható on-line bibliaszövegre kattintva bárki elküldheti hozzáánk az adott versre vonatkozó javaslatát. Természetesen hagyományos módon, tehát levélben (cím: 1113 Budapest, Bocskai út 35.; a borítékra, kérjük, írják rá: „Új kiadás”) és e-mailben (info@biblatarsulat.hu) is várjuk a hozzászólásokat.

► Bővebben lapunk 3. oldalán

Amikor Simon Attila hatodéves teológussal, az ötlet másik fő megvalósítójával, valamint az ifjúság tagjaival közösen megalkották ezt az ösvényt, a céljuk az volt, hogy mi, evangélikusok Jézus szenvedéstörténetét „végigmedítálva” saját életünkéről, tanítványságunkról is gondolkodjunk el. Nem „kiállítás”, hanem belül végigjárható utat készítettek. Nagyheti ajándék volt ez mind azok számára, akik a „mélyre szálltak”.

Árvízsegély

A Magyarországi Evangélikus Egyház együttérzéssel gondol azokra, akik az árvíz miatt nehéz helyzetbe kerültek. Tudomásunk szerint egyházunkhoz tartozó épületeket vagy intézményeket közvetlenül nem fenyeget árvízveszély. A MEE püspökei azonban buzdítják a gyülekezetek tagjait, hogy minden eszközt megragadva segítsenek a bajba jutott embereknek, illetve mentsek hazánk értékeit. Április 5-én az evangélikus egyház a Magyar Ökumenikus Segélyszervezeten keresztül 5 millió forintot juttatott el a károk enyhítésére. Ezzel egy időben országos gyűjtést indított, valamint kéri, hogy hűsvéthétfőn minden evangélikus istentisztelet perselypénzét erre a célra ajánlják fel.

FOTO: BODA ZSUZSA

Lapzártánkkor a Tisza menti területek vannak veszélyben, felvételünk azonban még a dunai árhullám tetőzésekor készült Budapesten

É L Ő V Í Z

Élő reménység

Ötven éve kezdtem a lelkesítő szolgálatot. Isten iránti hálával tekintek vissza a megtett útra, melyen kegyelmesen vezetett. Szolgálatom kezdetén jó principálisaim, tapasztalt kollégáim figyelmeztettek, hogy az egyre elvilágiasodó, csak a mának élő, beteg társadalmunknak az evangéliumra, Isten embereket mentő tetteiről szóló tanúskodásra van szüksége. A tudatos keresztényt ugyanis, aki ismeri az egyház kincseit, nem lehet egykönnyen megteveszteni, hitében megingatni.

A Szentírás sok igéje között Péter apostol levele különösen alkalmas hitünk erősítésére. Péter a hitükért elüldözöttek, a szétszórtságban, különböző megpróbáltatások között élők vigasztalására és bátorítására írta sorait. Krisztus követeként Isten tetteire irányítja olvasói figyelmét. A nagypénteki és húsvéti eseményekről úgy tanúskodik, hogy lássák, Isten megvalósítja üdvözítő tervét, újat kezd az emberiséggel. Isten belenyúlt a történésekbe, megtörte a halál hatalmát, feltámasztotta Jézus Krisztust, így teremtett hitet és élő reménységet a tanítványok szívében.

A mai ember számára is fontos a jó hírek az ismerete és elfogadása. Új erőt ad életünknek. Ki vagyunk téve sokféle megpróbáltatásnak, de tudhatjuk: Isten közel van hozzánk, nem feledkezett meg rólunk. Ha csak a magunk erejére számíthatnánk, kétségbe kellene esnünk, elvesztettnek éreznénk magunkat. Némelyek ugyan azt hirdetik, hogy az egyháznak nincs jövője, de mi Krisztusba kapaszkodunk hitünkkel; ő az egyház élő Ura, és ő a mi élő reménységünk (1Pt 1,3-9).

A reménység mindig valamilyen cél eléréséhez kötődik. Péter apostol e célról írja, hogy az el nem múló örökség a mennyben van fenntartva, s már kész a hívők számára.

Krisztus feltámasztásával Isten belenyúlt az életünkbe, minket is kész közösségbe fogadni. Az apostol, amikor mennyei örökségről ír, éreztetni akarja, hogy Krisztus Urunk minket a testvéreivé, örökös társaivá fogadott. Milyen ez az örökség? Pál apostol is ír róla: „Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett», azt készítette el az Isten az őt szeretőknél.” (1Kor 2,9)

Már most boldog, aki e reménységgel tekint a jövőbe, s hiszi: egykor részese lesz a mennyei örökségnek. A hívő is lehet beteg, találkozhat bajokkal, de nem feledí, hogy élő Ura van. A szenvedés Isten nevelő eszköze. Megpróbált hitünk így lehet Krisztus megjelenésekor „sokkal értékesebb a veszendő, de tűzben kipróbált aranynál” (1Pt 1,7). Addig is itt a földi gyülekezetben boldogan énekeljük: „Jézus én bizodalom, / Örök életre vezérem...” (EÉ 369,1)

■ ID. CSELOVSZKY FERENC

SEMPER REFORMANDA

„Ahol Krisztus van, ott van bizonyosan az Atya is és a Szentlélek is. Ahol pedig a Szentháromság van, ott nincs törvény, csak merő kegyelem, nincs bűn, hanem csupa irgalmasság, nincs halál, csak élet, nincs pokol, csak tiszta mennyország. Így vigasztal engem a Krisztus műve – mintha volna sajátom.”

► Luther Márton: Jer. örvendjünk, keresztények! (Szabó József fordítása)

Túrmezei Erzsébet

Aki helyett a Krisztus vérezett

Emlékezem: Kemény bilincsbre verten bénultan ültem a hideg kövön. Sötétség, bűn és vád töltötte lelkem, ijesztő csend kietlen börtönöm.

Halál? Oly mindegy. Csak nagynéha lázadt valami bennem. Életvágó talán. S akkor... szerettem volna összetörni bűnt és bilincset börtönöm falán...

Neki az ajtó rozsdamart falának sámszonkarokkal! Ki a fényre! Ki, ahol szabad mezők ujjongva várnak, s ahol az élet szent magvát veti!

Néha. És máskor rémek. Megremegtem: a szívemen kemény, hideg marok. Egy síron túli hang titkos hívása: „Jöjj! Jöjj! Barabbás!” – Nem! Nem akarok!

„Barabbás!” Hah, már nem a rém hívása. Ezer torokból tör ki. Ó, elég! Ez a halál! Jön értem. Sírom ássa és nem kiálthatok felé: Ne még!

Most! Súlyos léptek... fegyver csörrenése... csikordul a zár... szoborra meredt minden tagom... egy érdes hang: „Barabbás, szabad lettél. Le a bilincseket.”

Először mint egy álom. De lehullanak mégis. Tántorgó lábaim előtt kitért kapu áll. Ott kinn vár az élet. Rám vár. Előre! Hadd köszöntsem őt!

Merre? Hová? Nagy céltalan örömmel rohantam, míg nem bőszen tömegbe vitt, zúgó tömegben torpant meg lábam. Pilátust láttam, népem véneit...

s ott állt egy ember: nagy, szúró tövissel megkoronázott, véres, tört alak. Vállán vörös palást, kezébe nádszál. Hogy le nem roskad annyi kín alatt!

Gyöngye, törekeny. Vad lelkellem érzem: szelíd, egészen más mint én vagyok. Arcán csend, nyugalom. Megtört szemében valami földöntúli fény ragyog.

Ki ez az ember? Megkövülten állok. Énrám tekint. Ki Ő? Mit véthetett? Valaki szól: „A názáreti Jézus. Őt feszítik meg Barabbás helyett.”

Oly hosszú út vezet a Golgotára... Én végigjártam. Két lázas szemem odatapadt vonagló alakjára, ott égett minden gyilkoló szegen.

És nem tudtam többé levenni róla. A szemek fénye... az a szent ajak... a hulló vér... Múlt az óra. Felejthetetlen percek és szavak.

A szívemen gigászi nagyra nőttek láttán kemény, hideg, gránithegyek: Helyettem! Énhelyettem! Énhelyettem! Hogy én éljek, hogy én szabad legyek!

Mikor utolsó vonaglott a teste, mikor már minden elvégzettem, mentem alá a gyász hegyéről én is. – S ölbe vettem... egy síró gyermeket.

Megsimogattam... lázadó kezemmel, mely azelőtt csak gyilkolt és rabolt. S akkor tudtam meg, hogy Barabbás meghalt. Az ő testét fedi a sziklabolt.

Már csak szeretni, simogatni vágytam, haladni csendesen, mint Ő haladt, aki helyettem roskadt le a porba Golgota útján a kereszt alatt.

Helyettem. Énhelyettem! Énhelyettem! Ez a szó lengi át az életet. Napfény gyanánt ez tündököl felettem, s ez nyitja meg a mennyet is nekem.

„Ki az? Ki zörget?” – kérdik majd. „Barabbás, aki helyett a Krisztus vérezett.” S kitérnek akkor ujjongó örömmel a gyöngykaput fehér angyalkezek.

Botta Dénes felvételei az idei teológuspassió főpróbáján készülték

MA UTOLJÁRA...

Lectori salutem

► Ma utoljára olvasható a *Liturgikus sarok* az *Evangélikus Élet* második oldalán. A sorozat véget ért. A szerkesztő és a szerzők elköszönnek. Lectori salutem – áll sok latin nyelvű írás elején: üdv az olvasóknak. Most az utolsó cikk kapta címét a régi rómaiak köszöntését. Nem véletlenül. Mert itt nem csak érdekességeket, emberi gondolatokat, közösségi életünkre és rendezvényeinkre vonatkozó ötleteket szerettünk volna közreadni. Rá akartunk mutatni arra, hogy Isten az emberi szavakat és formákat felvállalva munkálja üdvösségünket – nemegyszer a liturgia, az istentisztelet eszközt is „hadrendbe” állítva. S a *Liturgikus sarok* munkásai is azért dolgoztak, írtak és imádkoztak a háttérben, hogy az üdvösség jó híre minél többekhez eljusson.

Nem hittem volna 2000 őszén, hogy ilyen hosszú életű lesz a rovat... Amikor lapunk megújulófélben volt, kőszá ötletként vettem fel az új főszerkesztőnek: legyen az újságnak egy sarka, ahova újra meg újra az istentiszteleti életünkkel kapcsolatos témák kerülhetnek. Még nem volt egyértelmű a számomra, hogy ezek inkább informatív, tájékoztató anyagok lesznek-e, vagy pedig lelki kenyeret is kínáló, meditatív cikkek. Azután telt-múlt az idő, és kialakult az egyensúly: ismereteket adtunk, tanítva tanultunk, és a sarok helye jogosan a második oldal maradt, ahol a lelki kenyér szeletei, morzsái vannak összegyűjtve hétről hétre az Élő

víz, A vasárnap igéje és az *Oratio oecumenica* című rovatokban.

Azóta eltelt öt és negyed év, és nem jelent meg úgy lapszám, hogy ne várta volna az olvasót egy-egy cikk a *Liturgikus sarokban*. Az eredmény: közel 280 (!) írás, amely más-más megközelítéssel, eltérő stílusban író szerzőktől született.

Nem tudjuk, hogy hányan olvasták alkalmilag és hányan rendszeresen az itt megjelent opusokot, ki követett egy-egy belső sorozatot, kit érdekeltek a részleteket boncolgató írások, vagy kik figyelték az átfogó, összefüggéseket feltáró anyagokat. A *Liturgikus sarok* olvasótáborának nagyságát (vagy kicsinységét) sem tudjuk felmérni, de a sok

visszajelzés, a többségükben pozitív olvasói levelek sora és a kérdések arra utalnak, hogy az itt megjelentek érdeklődésre tartottak számot. Érdekes volt, amikor egy-egy szakmai előadáson a rovatunkból vett információ alapján tettek fel kérdéseket. (Mint ahogy az is, ha itt megjelentetett ismeretekkel kapcsolatban jeleztek lelkesértekezleten, hogy ezt így még senki nem mondta – pedig e hasábon többször is téma volt...)

Az egész liturgikus megújulás feladata és célja, hogy újra felbecsüljük és megbecsüljük az egyház istentiszteleti kincseit, élővé tegyük értékeit, elgondolkodjunk megszokott dolgokon, és nyitottsággal, de józan kritikával fogadjuk mindazt, ami új. A *Liturgikus sarok* ebben kívánt segítség lenni. S örömmel szolgált, hogy ennek nyomán is téma lett az istentisztelet – sokakat foglalkoztató, némelyeket felrázó, másokat megnyugtató, de reménységünk szerint mindenképpen hasznos módon.

A rovat gazdája köszönetet mond mindenkinek, akivel együtt tanultatott az elmúlt öt évben. Fél évtized nagy út, akár egy felsőfokú képzés teljes ideje. De persze nem ilyen igénnyel találkoztunk hétről hétre. Egyszerűen tanítványok

LITURGIKUS SAROK

szerettünk volna lenni a Mester iskolájában – az imádság, az ének, a közösség iskolájában azzal, hogy tanulgattuk elfogadni Isten szeretetét. Nem gondoljuk, hogy Urunk csak ebben a formában, a liturgia, az istentisztelet eszközével munkálkodik közöttünk. De átéltük, hogy ezt a csatornát is felhasználja értünk, üdvösségünkért. Lectori salutem – üdv az olvasóknak...

Mielőtt megfáradnánk, átadjuk a stafétabotot. A következő hetekben, hónapokban ezen a helyen énekeinkről s a szent zenéről szólnak a hozzáértők.

Húsvét vasárnapján nem zárhatok egy cikket, egy sorozatot, egy ötvenes rovatot mással, mint az emmausi tanítványok szavával, akik az aktuális igehirdetésről (Jézus az úton magyarázta a prófétákat) és az úrvacsoráról (a kenyér megtörése) felismert, feltámasztott Jézus Krisztust így szólították meg, így kérlelték: maradj velünk, Urunk!

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

CANTATE – ÚJ EGYHÁZZENEI SZOROZAT NYITÁNYA LAPUNK KÖVETKEZŐ SZÁMÁBAN

Protestáns bibliafordítás

Az „új kiadás” előkészítésének részleteiről

▶ A bibliafordítás szakértői szerint általában nemzedékenként (tehát nagyjából harmincévente) egyszer felül kell vizsgálni, hogy a rendelkezésre álló és napenként használatos bibliafordítás nem szorul-e revízióra, javításra. Az 1975-ben megjelent, majd 1990-ben revideált protestáns új fordítású Biblia a tavalyi esztendőben átlépte ezt a bűvös határt, ezért a szöveg gondozásáért felelős Magyar Bibliatársulat Alapítvány és a bibliai szövegért felelős szakbizottsága, a tagegyházak biblikus tanszékvezető tanáiraiból álló Szöveggondozó Bizottság úgy vélte, hogy ideje elkezdünk egy újabb bibliakiadás előmunkálatait.

Tavaly több forrásból is igyekeztünk információkat gyűjteni azzal kapcsolatban, hogy miként látják a szakemberek az új fordítás eredményeit és gyengéit, és mi az, amiben mindenképpen lépniük kellene, hogy az „ufó” továbbra is a hazai protestánsok – és általában a bibliaolvasó emberek – legelfogadottabb, legköz-

zölt jegyzetanyagban végrehajtandó változtatásokat.

A Biblia szövegéhez csak igen indokolt esetben szabad „hozzányúlni”, hiszen minden, az egyház életéért és annak jó rendjéért felelősséget érző ember nagyon jól tudja, hogy micsoda kárt okozhat a felelőtlen és kontár „változtatgatás”

már csak azért sem, mert a bibliafordítás viszonylagos műfaj: tökéletes fordítás nem létezik, csupán – jó esetben – az eredeti szöveg mondanivalóját jól vagy még jobban megközelítő szövegváltozat. Az pedig a Magyar Bibliatársulatnak a tagegyházai által ráruházott kötelessége, hogy mindent megtegyen annak érdekében, hogy az általa fordított és kiadott bibliafordítás minden tekintetben a lehető legjobb legyen.

A bibliafordítás szigorúan szakmai munka, amelyhez komoly teológiai és nyelvi felkészültség kell. Éppen emiatt már szükségképpen csapatmunkává is lett: az elsajátítható információmennyiség rohamos növekedésével együtt elmúlt a polihisztor bibliafordítók kora, s amennyi előnnyel kecsegtet egy egységes stílusban megszólaló, személyes hangú bibliafordítás, annál több hibalehetőséget rejt a magányos bibliafordító ismeretanyagának és munkabírásának korlátozott volta. Ebből is következik, hogy az „új kiadás” előkészítésén is egy nagyobb csapat fog fáradozni.

Most még csak az első fázis, az anyaggyűjtés (a bibliafordítás egyetlen „demokratizálható” munkafázisa) veszi kezdetét, ezt követi majd a kiértékelés, majd a saját szempontú belső szerkesztés és végül a kiadás-előkészítés fázisa. Reményeink szerint 2010-re kezünkbe is vehetjük új kiadásban az új fordítású Bibliát.

Annak érdekében, hogy a 2007 végéig tartó anyaggyűjtés minél szélesebb körben és minél „demokratikusabb” módon történjék, létrehoztunk egy olyan internetes felületet, amelyen bárki pontosan jelezheti javaslatát. Az új fordítású Biblia on-line változatának szövegéhez kapcsolódó program ezeket a javaslatokat – csoportosítva – eljuttatja a Bibliatársulat munkatársaihoz. A program elérhető a Magyar Bibliatársulat honlapján, illetve más, a hirdetésünket tartalmazó honlapokon keresztül.

Mindenkit bátorítunk arra, hogy éljen a felhívás adta lehetőséggel, és használja az új, nemzetközi tekintetben is egyedülálló internetes felületet a Magyar Bibliatársulat munkájában való részvételre, szöveggondozó szolgálatunk színvonalának emelésére.

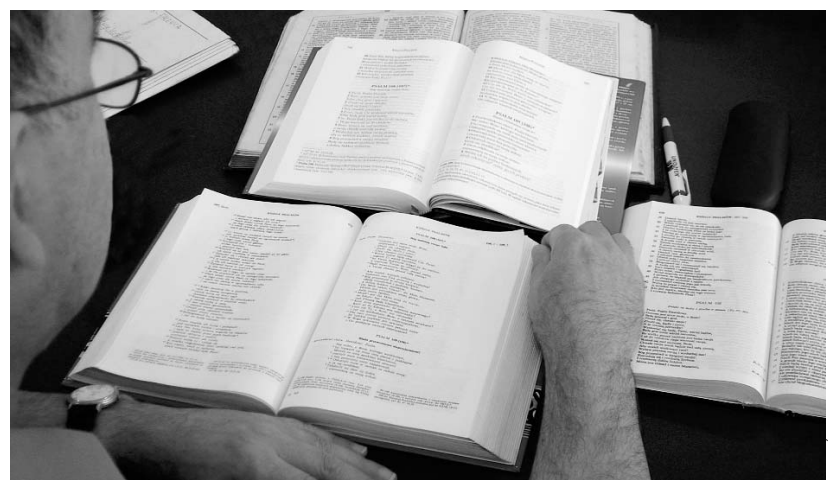
■ PECSUK OTTÓ, az MBTA főtájtára

Az egyházmegyei választások eredménye

Egyházmegye	Esperes	Felügyelő
Bács-Kiskun	Lupták György (Kiskőrös)	Dr. Ambrus András (Kiskőrös)
Kelet-Békés	Kondor Péter (Békéscsaba)	Dr. Rück András (Békéscsaba)
Nyugat-Békés	Ribár János (Orosháza)	Koszorús Oszkár (Orosháza)
Pest	Győri Gábor (Pestlőrinc)	Dr. Léránt István (Rákoskeresztúr)
Tolna-Baranya	Szabó Vilmos Béla (Paks)	Andorka Árpád (Szekszárd)
Borsod-Heves	Sándor Frigyes (Miskolc-Belváros)	2. fordulót kell tartani
Buda	Bence Imre (Budavár)	Iff. dr. Fabiny Tibor (Budahegyvidék)
Dél-Pest megye	Koczor Tamás (Gyón)	Bak Péter (Kakucs)
Észak-Pest megye	Mekis Ádám (Acsa)	Bálint József (Pécel)
Hajdú-Szabolcs	új választást kell tartani	Márföldi István (Nyíregyháza)
Nógrád	Szabó András (Vanyarc)	Pozsonyi Anna (Balassagyarmat)
Fejér-Komárom	Szarka István (Bakonycsérnye)	Mészáros Tamás (Csákvár)
Győr	Kiss Miklós (Mosonmagyaróvár)	Szabó György (Győrújbarát)
Sopron	Gabnai Sándor (Sopron)	Dr. Gimesi Szabolcs (Harka)
Somogy-Zala	Szemerei János (Kaposvár)	Dr. Hári Tibor (Nagykanizsa)
Vas	2. fordulót kell tartani	Sztrócai Attila (Meszlen)
Veszprém	Ördög Endre (Bakonyszentlászló)	Henn László (Nagyvázsony)

Munkában a szavazatszámoló bizottság

FORRÁS: UNITED BIBLE SOCIETIES

érhetőbb és legmegbízhatóbb bibliafordítása maradjon. Arra a megállapításra jutottunk, hogy az 1975 és különösen az 1990 óta eltelt idő önmagában még nem kényszerítene ki revíziót, az eltelt évtizedek és a nyelv (főképpen a „bibliás” nyelv) változásai önmagukban nem elegendők hivatkozási alapként egy – mind időigény, mind költségek tekintetében – hatalmas vállalkozás elindításához. Ugyanakkor időközben számtalan észrevétel érkezett be a bibliatársulathoz az új fordítás szövegére vonatkozóan, s mi magunk is folyamatosan számon tartottuk és tartjuk a felismert nyomda- és egyéb hibákat, exegetikai fordítási alternatívákat, a lap alján kö-

azon a szövegen, amelyet oly sokan Isten naponként megszólaló üzenetként olvasnak és értenek Magyarországon is. Az új fordítással kapcsolatban nem tudunk olyan észrevételről, amely „kikényszerítene” egy hirtelen végrehajtandó és mindenre kiterjedő, mélyreható szövegrevíziót. Ezért nem is alkalmazzuk a revízió kifejezést a most elkezdődő anyaggyűjtés időszakára. Nem beszélünk „javított kiadásról” sem, mert egyrészt ez magyar irodalmi körökben már foglalt kifejezés, másrészt teológiailag sem helytálló: a Bibliával kapcsolatban megengedhetetlen és megtévesztő volna a „javítás” szó használata, illetve feltételeznél, hogy a rendelkezésünkre álló bibliafordítás rossz, és javításra szorul. Ez nem igaz,

Útikalauz az Útitárshoz a nagyvilágban

▶ Fél évszázada, 1957 húsvétjára jelent meg az emigrációba kényszerült evangélikus magyarok lapja, az Útitárs. A cím telitalálat, az evangélium szíve közepét hirdető jó hír: a feltámadott Úr útítársként szegődik mellénk, mint egykor az emmausi tanítványok mellé. Bármely égtáj felé is tartunk, számíthatunk a hűséges vándor kérdéseire, tanácsaira, vezetésére. A jeles évforduló apropóján lapozzunk bele az első évfolyam, illetve az immár ötvenedik évfolyam legelső számába.

1957 tavasza

Alig fél évvel a forradalom vérbe fojtása után, 1957. március 3-tól 5-ig Bécsben találkoztak a külföldre szakadt magyar evangélikus lelkészek, és megalakult a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközössége, a KÉMELM. Ennek gyümölcseként jelent meg az Útitárs első száma (illusztrációját a lap akkori féléje), benne a KÉMELM nyilatkozata, amelyben ünnepélyesen elkötelező mondatokat olvashatunk:

- „Az Egyház Ura iránti hálával kijelentjük, hogy 1. jövőbeli szolgálatunkat idegen földön is, továbbra is felajánljuk a mi Urunknak, hogy az evangélium vigasztalását sokat szenvedett népünkhöz ma is elvihessük...
2. egyházunk szolgálatát a menekültek között is Ige tiszta hirdetésében és a szentségek Krisztus rendelése szerinti kiszolgáltatásában látjuk...
3. nem akarunk külön magyar menekült

egyházat szervezni, hanem mindig készek vagyunk az adott körülmények között úgy szolgálni a hozzánk tartozókat, hogy azt mindenkor a helyi egyházi hatóságokkal összehangolva, Isten dicsőségére végezzük.”

Ezt az induló, szervezett szolgálatot támogatja az Útitárs, melynek első, történelmi számában a következő adatok jelennek meg az impresszumban: „Külföldön élő evangélikus magyarok lapja. Főszerkesztő: Terray László. Felelős szerkesztő: Gémes István. A szerkesztőbizottság tagja: Kótsch Lajos és Szépfalusi István.”

Az első oldal beköszöntő cikkének szerzője, dr. Vajta Vilmos arról ír, mi az útítársak jelentősége életünkben. Gyakran csalódunk útítársainkban – mondja –, mert némelyikükről kiderül, „hogy nem is volt igazi útítársad, mert őt csak ön maga érdekli, csak azért szolt hozzád, mert ön maga unalmát akarta elűzni, s nem azért, mert érdekelt volna sorsod, a célod, a jövőd álma”.

Ezzel szemben hirdeti meg a feltámadott Krisztust, aki nem csak az emmausi tanítványok mellé kész hűséges útítársként odaszegődni. „Ez az újság, amelyet

ÉGTÁJOLÓ

most először veszel kezvedbe, ilyen útítárshoz akar elvezetni. Vele akar megismertetni... Ő már eddig is veled járt, még ha nem is ismerted meg őt, még ha szemeiddel nem is voltál képes felismerni benne azt a barátot, aki megosztja veled az utad minden gondját.”

Az újságot kezdettől máig jellemzi a színes híryanag, a nagyvilágból származó éppúgy, mint az óhazából érkező. Már az első szám Krónika rovatában – egyéb izgalmas információk mellett – arról olvashatunk, hogy a forradalom nyomán február 17-e óta újra vannak evangélikus rádiós istentiszteletek; az első Ordass, a másodikat Túröczy püspök tartotta. A lap hozzászólása ma is aktuális imafelhívást: „Imádkozzunk a magyarországi evangélikus egyházért, hogy jól használhassa ki azo-

kat az alkalmakat, melyeket Istentől kapott az evangélium hirdetésére.”

2006 tavasza

Fél évszázaddal később csak hálás szívvel mondhatunk köszönetet az Útitárs öt évtizedes, világot átfogó, hűséges szolgálatáért. A lap kéthavonta hatezeröt-száz példányban jut el ma is mintegy huszonöt országba, minden égtáj felé. A szerkesztés munkáját immár harmincöt (!) éve végzi fáradhatatlan lelkesedéssel Gémes István Stuttgartban szolgáló lelkes testvérünk és felesége, Kati. A színvonalas nyomdai munkát négy évtizede a Lahr városban működő St. Johannis Druckerei dolgozóinak köszönhetjük.

Gémes Pista bácsi, aki Csabacsudón született, és utolsó hazai szolgálati helye a Deák téri gyülekezet volt, rendszeresen szolgál itthon is. Bőjtben – többek között – Soltvadkertben, a budapesti szlovák gyülekezetben, Cinkotán és Pestlőrincen prédikált. Ezért joggal tekintjük őt a Déli Egyházkerület örökös, tiszteletbeli tagjának.

A rendszerváltás óta az evangéliumi lap hazai terjesztését Gémes István testvére vállalta föl. Az ő címén rendelhető meg a kiadvány, melyért csak adományokat fogadnak el: Mravik Mihályné, 5553 Kondoros, Aradi u. 1/a.

A modern kor igényeinek megfelelően az Útitárs már az interneten is olvasható a www.utitars.de címen.

Az 50. évfolyam első számában az alapító szerkesztő, Terray László nemcsak a lap múltjáról, hanem jövőjéről is vall: „...megváltozott a világ. Eltűnt a vasfü-

göry, jött helyette az unió és a globalizáció. De a néhai vasfüggöny mindkét oldalán változáson ment át a gondolkodás, a mentalitás is... Az individualizmus és a nyomában leleselkedő egoizmus bomlasztja a keresztény gyülekezetet is, a »szent össztartozást«, hogy Bergrav egykori norvég püspök kifejezését használjam. Éppen ezért lesz szükség az Útitársra az előttünk álló években is. Kell, hogy továbbra is legyen összekötő kapocs a külföldön élő magyar nyelvű evangélikus keresztények között, hogy el ne neveljen a magyar nyelvű imádság, ének, igevivés és az annak nyomán épülő hitbéli közösség.”

Ha Isten is úgy akarja, ez év őszén, október 13-14-én – az '56-os forradalom fél évszázados évfordulójának előjátékaként – Orosházán, az első magyar evangélikus világtalálkozó keretében zászolt bont a Magyar Evangélikus Konferencia, a Maek.

Szövetségesként, munkatársként számítunk a tapasztalt, idősebb testvér, az Útitárs – magyar evangélikus lap – segítségére, együttműködésére. A négy égtájon élő magyar evangélikusság sokszínű családjáért folyó, immáron közös szolgálatunkra feltámadott Urunk, „az élő Útitárs” további áldását kérjük és reméljük.

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

KÜLFÖLDÖN ÉLŐ EVANGÉLIKUS MAGYAROK LAPJA

ÖSSZEÁLLÍTOTTA MUNTAG ANDRÁS

FOTO: MENYES GYULA

Slovenská príloha

Stranu zostavil:
ATTILA SPIŠÁK

Kto sa povyšuje...

Majster sa pýta študentov: „Čo treba spraviť skôr, než vstúpite do chrámu?“ „Sňať si čiapku,“ – odpovie jeden z nich. Majster sa pousmial a povedal: „Niečo iné mám na mysli. Je totiž ešte niečo dôležitejšie, čo treba zo seba sňať.“

„Stíšiť sa!“ – zvolal zrazu druhý študent. „Áno, aj to treba, ale najdôležitejšie z toho všetkého je odložiť svoju hrdosť...“ povedal Majster i pokračoval: „Skúste sa zamyslieť, čo cíti žobrák, keď prosí o jedlo... Nezáleží mu na jeho dôstojnosti, jediné, čo potrebuje, je to, aby sa nasýtil. Tak aj vy, keď vstúpite do chrámu, uvedomte si svoju malosť pred Bohom a on vás potom povýši...“

■ MIROSLAV SCHLESINGER

Význam kríža

„Z mnohých uniká šťastie preto, lebo si zvykli trpieť,“ – povedal Majster, ale keď si všimol, že žiak mu chce oponovať, spýtal sa:

„Povedz, je láska utrpenie alebo radosť? Ak trpíš len zo zvyku, nepochopil si význam kríža, ani požiadavky života.“

Tomáš Gáll

Sonet Veľkonočný

Smrť padá. Hrobu kameň odvalený.
Pán – Víťaz. Zdolal sveta nemoci.
Bez utrpenia sláva nemá ceny,
bez zmŕtvychstania niet nám pomoci.

Už končia diabla slávochvíle vrení.
– Vstal Kristus! – hlas znie temnej do noci.
Koniec už kríža. Koniec utrpení.
Povstaňte! Padlí, hriechu otroci!

Zem plesaj! Ľudstvo, stroj sa chváliť Pána!
Hľaď, ako plesá nebies šira báň!
Po noci víťaj zoru jasú, rána.

Ty, srdce, vyzleč sa zo špiny, hán,
nemeškaj! Čas je! Boh sa k tebe skláňa
vo svojom Synu. Nespi! Už dnes vstaň!

Veľkonočné sviatky

Text: Jn 20,1–9

...Teraz vstúpil dnu aj druhý učeník, ktorý prvý pribehol k hrobu. Všetko si priehliadol a uveril, že Ježiš vstal z mŕtvych.“

Pomoc naša nech bude od Hospodina, ktorý učinil nebo i zem. Jeho Meno nech bude oslávené i velebené teraz i na veky! Amen.

Vážený bratia i sestry v Pánu!
V diele Borisa Pasternaka Dr. Živágo jeden spomedzi hrdinov prehovorí nasledovnými slovami: „Čo sú dejiny? Námaha ľudí, aby pomaly vyriešili tajomstvo smrti, aby ju v budúcnosti preohlili. Preto sme objavili matematickú nekonečnosť a elektromagnetické vlny, preto skladáme symfonické diela. Ale nemôžeme napredovať v tomto smere, ak chýbuje určité vnútorné pohnutie. Len od Krista dýchajú stáročia a pokolenia uľahčene. Len s Jeho objavením zabýskla sa nádej budúceho života.“

Počujeme v správach, že v Spojených štátoch niektorí spomedzi neliečiteľne chorých a hmotne nadaných sa nechávajú hibernovať, t.j. zamraziť a pýta, aby o 30-40 rokov, keď už budú poznať protilek choroby, aby ich prebudili. Predpokladajme, že sa im to podarí a objavia protilek rakoviny a iných, dnes ešte ne-

liečiteľných nemocí. Smrť úplne premôcť a zničiť ju nepodarí sa vedcom.

Prvá radostná zvesť Veľkonočných sviatkov osobne mne nasledovne znie: Smrť premôcť ľudskou silou i vedomosťami nie sme schopní, iba pomocou Krista. On rozdelil dejiny na dve časti a určil ich smer vývoja.

Druhá zvesť Veľkonočných sviatkov pre mňa znie nasledovne: zlo netrvá na veky. V Starom Zákone Veľkonočné sviatky židovský národ nazýval pesach, t.j. prechod, premena. Okolo XIV. storočia p.n.l., Izraelský národ prešiel zo zeme otroctva na zem slobody. Veľká noc Nového Zákona, vzkriesenie Krista je tiež jeden prechod: zo smrti do ŽIVOTA. Mŕtve telo Ježiša nie tri dni, lež iba 37-38 hodín bolo v hrobe, od poobedia Veľkého Piatku do rána Veľkej noci. Toto udržuje i v nás nádej, že každé zlo, každý kríž, každá skúška v živote, každý nezdar, každá porážka, každý žiaľ, každé sklamanie a každé usnutie sú iba dočasné, netrvajú na veky. Počas sovietskej okupácie vzniklo žartovné rečenie: „Neusmievaj sa Iljič, netrvá toto naveky, za 150 rokov nestali sme sa my turekmi.“ Podstata v tomto je: netrvá naveky. My však často tak sa

domnievame, že neprijemné udalosti, ktoré sa týkajú snád' nášho tela, duše, alebo nášho pracoviska, peňaženky nepominú, ale toto je konečný stav. Hoci je to iba dočasné, pominuteľné, ako i celé pozemské jestvovanie.

Tretia zvesť sviatku je pre mňa: radostné prekvapenie. Stará ruská obyčaj, že počas Veľkonočného sviatku východní veriaci vyjdú do cintorína a tam sa pomodlia a spievajú texty, ktoré sa týkajú vzkriesenia. Počas rituálu i viackrát zaznie: Kristus bol vzkriesený, alleluja! – Skutočne bol vzkriesený! – prichádza odpoveď. Potom vyprsknú v hlučný smiechot. Vysmejú smrť, že nemohla premôcť ŽIVOT, a týmto rituálnym veľkonočným smiechom už pociťujú príchut' večného šťastia, večného blahobytu.

Veľká noc je prekvapenie Hospodina, ktoré pre nás učinil: Svetlo v hlbokéj temnote, Nádej v stave úplného zúfalstva, ŽIVOT vo smrti. Prajem každému, aby s radosťou prijal Veľkonočné prekvapenie od Hospodina a týmto pocitom obdaril i iných!

Amen.

■ MOLNÁR IVÁN-MIHÁLY,
ev. farár v mestečku Dunaföldvár

Veľkonočné myšlienky...

Vzkriesenie Ježiša Krista, je uhoľným kameňom kresťanskej viery. Bez neho nemáme žiadnu nádej pre tento život, ani pre ten budúci. Preto je dôležité uvedomiť si, že naša viera v Kristovo vzkriesenie nie je založená na náboženských pocitoch alebo nejakej nepodloženej povesti, ale na historickej skutočnosti so spoľahlivými dôkazmi.

Pred sto rokmi sa zišla skupina právnikov v Anglicku, aby diskutovali o biblických záznamoch o Ježišom vzkrie-

sení. Chceli sa presvedčiť, či je dostatok informácií, aby sa tento prípad dal dokázať na súde. Urobili záver, že Kristovo vzkriesenie bolo jednou naj... skutočnosťou v histórii.

G. B. Hardy vo svojej knihe Countdown ponúka niekoľko provokujúcich myšlienok o vzkriesení: „Dôkaz vzkriesenia má len dve podmienky:

1. Premohol už niekto smrť?
2. Môžem to urobiť ja?”

Hardy ďalej vyhlasuje, že jedine Ježišov hrob je prázdny. Pretože Ježiš,

premohol hriech a smrť, my, ktorí veríme v neho, budeme vzkriesení s ním.

„Ak však Kristus nebol vzkriesený, márna je naša viera,“ napísal apoštol Pavel v 1Kor 15,17. Historická skutočnosť a nespočetné zmenené ľudské životy svedčia o tom, že vzkriesenie Ježiša je skutočné. Dnešná aktuálna otázka je, že už si vložil svoju nádej do vzkrieseného Krista?

Kristovo vzkriesenie je viac než len historický fakt, je dôkazom našej spásy.

■ A. Sz.

Martin Morháč: Kristus Víťaz!

A Biblia Isten hűségéről tanúskodik

Beszélgetés dr. Cserhádi Mártával

► A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) által megrendezett nemzetközi evangélikus teológiai konferencián a Biblia tekintélyének kérdését boncolgatták Varsóban február 1. és 6. között. A résztvevők egyike, dr. Cserhádi Márta – aki az Evangélikus Hittudományi Egyetem nyíregyházi kihelyezett hittanárképző tagozatán tanít bibliai tárgyakat – lapunk számára összegezte a rendezvényen szerzett benyomásait.

– A szervezők milyen tapasztalatok nyomán érezték úgy, hogy egy, a Szentírás tekintélyéről gondolkodó nemzetközi gyűlés összehívására lenne szükség?

– A téma – Isten hűségének tanúja: a Biblia tekintélyének kérdése – aktualitását az LVSZ mint globális egyházi szervezet részéről az a tapasztalat indokolta, hogy az egyes tágelyházak néhány kérdésben másképpen olvassák és értelmezik a Bibliát, más következtetésekre jutnak. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy a Biblia tekintélye és értelmezése mást és mást jelent még azokban az egyházakban is, amelyek egyaránt az „egyedül a Szentírás” lutheri elvét vallják.

A munkacsoport egyrészt arra kereste a választ, hogy a Szentírásnak milyen különböző értelmezései teszik lehetővé a véleményeknek ezt a sokféleségét, valamint arra, hogy melyek azok az egyéb szempontok (kulturális különbségek, eltérő tapasztalatok, előfeltevések), amelyek befolyásolják az értelmezéseket. A közös munka során világossá vált számunkra, hogy még akkor is, ha igyekszünk hűek maradni a bibliaértelmezés lutheri alapelveihez, szembe kell néznünk a Luther óta eltelt századok történéseivel, a modernitás két igkergyermekének, a gondolatilag zárt fundamentálistizmusnak és a mindent megkérdőjelező relativizmusnak a hatásával.

– Hogyan kapcsolódott be a munkába?

– Angol nyelven megjelent doktori disszertációm ismeretében már tavaly nyáron meghívtak az LVSZ nemzetközi szemináriumába tanítani. Itt ismerkedtem meg dr. Reinhard Böttcherrel, a Teológiai és Tanulmányi Osztály tanulmányi titkárával; ő hívott meg az említett LVSZ-munkacsoportba, miután a csoport svéd tagja megbetegedett.

– Minden résztvevő két kérdésről kidolgozást vállalt. Ön mely problémákkal foglalkozott behatóbban?

– Egység és sokféleség a Bibliában; „egyszerű” bibliaolvasók és szakember-kezelő bibliaértelmezés. De hadd nevezem meg a többi, szintén nagyon érdekes témát is: hatalom és ideológia a bibliaértelmezésben; az egyház hitelessége és a Biblia tekintélye; lezárt kánon és folyamatos kinyilatkoztatás; módszer és

képzelőerő a bibliaértelmezésben; a Biblia mint Isten igéje.

Visszatérve a kérdésre: a Biblia egységének és sokféleségének a témájában élvezetes és gyümölcsöző beszélgetéseket folytattam Diane Jacobson amerikai Őszövetség-professzorral. Ő többek között azt hangsúlyozta, hogy a Bibliában található feszültségek és ellentmondások miként segíthetik elő a Szentírás jobb megértését, egyre mélyebbre vezetve bennünket a könyvek könyvének világába.

– Ön milyen gondolatokat osztott meg beszélgetőpartnerével a dialógus során?

– A lutheri „was Christum treibt” (ami Krisztusra mutat) elv – vagyis hogy Isten igéje mindaz, ami Jézust hirdeti – alapján közelítettem meg a Biblia néhány nehezebben magyarázható vagy akár komoly problémát jelentő szövegrészét. Ilyennek tartom például a nőkre vonatkozó igehelyek némelyikét vagy az erőszak tematikáját feszegető kérdéseket. Utóbbi témát sokan igyekeznek elkerülni. Szerintem ezt nem tehetjük meg. Az a helyes, ha egy bibliakutató az erőszak igei megközelítésével is Krisztusra figyelve foglalkozik.

JÓNAS HAJDÓ – SOVIMOS TAMÁS GÉZA GRAFIKÁJA

– A második, Ön által jobban körbejárt kérdés a Biblia „laikus” és „tudós” olvasata volt.

– Igen, erről a szintén Őszövetséges dél-afrikai Farisani professzorral beszélgettünk. Meglepetéssel vettem tudomásul, hogy az afrikai teológia mennyire tudatosan és alaposan foglalkozik a gyülekezeti tagokkal való közös bibliaolvasás kérdéseivel, illetve hogy mennyire

érzékenyen és önkritikusan szemléli a „szakértők” hozzájárulását. Ők arra is jobban odafigyelnek, hogy a bibliaértelmezéssel kapcsolatos felvetéseket a kérdés problémái, élethelyzete is meghatározzák.

Magam arra kerestem a választ, hogy mivel tartozik a tudós a laikusnak, melyek azok a csapdák és veszélyek, amelyek mellett – a Biblia értelmezéstörténetének ismeretében – semmiképp sem mehetünk el szó nélkül. Gondolok itt például arra, amikor az Újszövetséget az Őszövetség fényében esetleg helytelenül értelmezik: azaz Izraelt csupán az egyház előzményének tekintik.

– A beszélgetések során mi ragadta meg leginkább?

– Igen tanulságos volt a dél-afrikai és az argentin beszámoló arról, hogy ki-ki milyen hatalmi és ideológiai érdekek mentén próbálja a Bibliát saját céljaira felhasználni. Élénk beszélgetés alakult ki az egyház hitelességének témájában is. Ennek kapcsán a malajziai résztvevő mondata maradt meg bennem leginkább: „Mi vagyunk az a Biblia, amelyet az emberek olvasnak.”

Talán a legtöbb szenvedélyt keltő témánk az volt, hogy mit is jelent ma pontosan az, hogy a Biblia Isten igéje – olyannyira, hogy ez a kérdés a varsói megbeszélés után sűrű elektronikus levelezés tárgya lett. A legtöbbet egyetértettünk abban, hogy a Biblia mint tanú túlmutat önmagán, Isten valóságára. Nem egy könyvet imádunk tehát, hanem azt, akinek a hűségéről a könyv tanúskodik, annak minden történeti meghatározottságával, belső feszültségével együtt.

– Úgy tudom, hogy a konferencián elhangzottakat egy kötetben summázzák majd.

– A tervek szerint még ebben az évben megjelenik munkánk eredménye, a tizennégy tanulmányt tartalmazó kötet. Reményeink szerint a kötet olvasója is átél majd valamit a közös munka izgalmaiból, a résztvevőknek a téma és egymás iránt érzett megbecsüléséből, szeretetéből. Aki azonban a Bibliával kapcsolatos egység, hivatalos „lutheránus” álláspontra számít, az csalódnia fog. A könyv valószínűleg tükrözni fogja nemcsak a kulturális sokféleséget, hanem a bibliaértelmezéssel kapcsolatos különböző, időnként ellentétes álláspontokat is. Éppen ez a „fésületlenség” tanúskodik azonban arról, hogy ami bennünket és egyházainkat összeköt, az nem a mindenben azonos gondolkodás, hanem az annál mélyebb közösségvállalás, *communio*.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Júdás evangéliuma és a jézusi örömhír

► Újsághír: A National Geographic Society történetének egyik legfontosabb tudományos beszámolóját hozta nyilvánosságra Washingtonban. A világ legnépszerűbb ismeretterjesztő havi magazinja beszámolt Júdás evangéliumáról. A kézirat csak nemrég vált hozzáférhetővé a tudományos világ számára. Ókori szövegekben szereplő utalásokból a kutatók előtérbe hozták már régóta ismert volt Júdás evangéliumának létezését. A legkorábbi, Kr. u. 180-ból ismert említés Iréneuszról, a mai Lyon püspökétől származik. A Júdás evangéliumát tartalmazó – három másik kéziratot is magába foglaló – kódexet azonban csak az 1970-es években fedezték fel Egyiptomban, mely ezt követően többször is gazdát cserélt. Előbb Európába, onnan pedig az Egyesült Államokba került, ahol tizenhat évig egy banki széfben tartották. Egy régiségkereskedő 2000 áprilisában megvásárolta, majd 2001 februárjában átadta egy bázei alapítványnak. Ekkor kezdett hozzá egy stáb a szöveg fordításához és megóvásához egy világszerte ismert koptológus vezetésével. A papiruszra írt kopt nyelvű szöveg a 4. században görögökből készült fordítás, és a megfejtett szöveg a közreadók szerint új megvilágításba helyezi Júdás alakját.

Ritkán van arra példa, hogy teológiai szakkérdésekről bőszes terjedelemben és szinte egymással versengve számolnak be világi sajtóorgániumok. A nagyhét küszöbén ennek lehettünk tanúi. A fokozott érdeklődés azonban lényegében most sem a Szentírásnak vagy valamely ünnepnek szól: az újságírók szenzációt szimatolnak. Júdás, Jézus tragikus sorsú tanítványa a maga titokzatos sorsával mindig is izgatta a közvélemény formálóinak fantáziáját.

Néhány hónappal ezelőtt már felröppent az állítólagos hír, hogy maga a Vatikán is napirendre kívánja tűzni Júdás rehabilitálásának, sőt szentté avatásának tervét. Aztán, ahogy az lenni szokott, kiderült, hogy lényegesen kevesebbről van szó: egy római katolikus teológus csupán azt vetette fel, hogy Júdás személyét meg kell tisztítani az évszázadok során ráakodott zsidóellenes képzettsétségekkel.

E mögött a szándék mögött pedig az a kétségtelenül helyes felismerés áll, hogy különféle értelmezésekben gyakran összekapcsolódott a zsidóság és Júdás. Az ókortól kezdve sokan azt vallották, hogy Júdás és a zsidók ugyanúgy elárulták Jézust, ezért a kárhozat sorsában is osztozniuk kell. Ez az antijudaista szemlélet érhető tetten számos középkori passiójátékban. Az is kétségtelen, hogy „az ámuló tanítvány” kezdettől fogva kedvelt képzőművészeti téma, valamint hogy sorsa számos író fantáziáját is megihlette. E fikciós ábrázolásoknak is köszönhetően Jézus tizenkettedik tanítványának ma igen sokféle, a Bibliával nehezen összeegyeztethető arca jelenik meg a nyilvánosság előtt.

Júdás evangéliumát, amely a napokban

kerül nyilvánosságra, még nem ismerhetjük, de az előzetes közlemények alapján valószínűsíthető, hogy benne az ámuló nem mint ösgonosz jelenik meg, hanem mint szenvedélyes igazságkereső, aki tettét egyenesen Jézus parancsára hajtja végre. Ilyen formában pedig személye nem a gonoszság, hanem a Mestere iránti szeretet és engedelmesség megtestesítője lesz.

Az összehangolt médiakampány most ráirányítja a figyelmet erre a valóban titokzatos sorsú tanítványra. Jó azonban tudni, hogy számos korábbi megközelítésben is megismerhetők már Júdás emberi arcát. Egyik következő lapszámunkban jó néhányat bemutatunk majd ezekből a törekvésekből, amelyek az első századok apokrif műveitől középkori zsidó pamfleten keresztül a legújabb kori rockoperaig terjednek.

A National Geographic által közölt Júdás-evangéliumot meg kell ismerünk. Talán eszméltető, talán provokatív olvasmány lesz. Az előzetes közlemények alapján azonban nem tűnik túl kockázatosnak a megállapítás: az ott kiábrázoló Júdás-kép korántsem helyezi új alapokra a bibliakutatást. Tanúi lehetünk viszont annak a – lélektanilag talán érthető – emberi szándéknak, hogy az utókor magyarázatot találjon a hűség és hűtlenség, a tanítványság és ámulás örök kérdéseire.

Nagyhét és húsvét idején egyet leszögezhetünk: nem tudjuk pontosan, mi is „Júdás evangéliuma”, ismerjük viszont a Jézus Krisztusban megjelenő és testet öltő evangéliumot. Ez a jó hír így hangzik: ő meghalt bűneinkért, és feltámadt megigazulásunkra. Számunkra ez az evangélium jelenti a tájékozódási pontot.

■ FABINY TAMÁS

Az élet szentsége és az önrendelkezési jog

Jó, hogy van húsvét. Ez az ünnep nem szekularizálódott annyira, mint a karácsony, mégis megfigyelhető, hogy a nem vallásos emberek többségét is megérinti a húsvéti üzenet.

Karácsony a szeretet, húsvét az élet ünnepe. Karácsony a legfontosabb üdv-történeti esemény, az Ige testté létele, az inkarnáció; húsvét a mű beteljesülése, a halál feletti győzelem, az élet diadala.

Karácsony azt jelenti, hogy Isten új esélyt ad teremtményének, az embernek; húsvét tartalmat ad ennek. Jézus az út, az igazság, az élet.

A feltámadás a halál feletti győzelem. Az örök élet reményességét hordozza, de fontos az üzenete a földi élet számára is. Krisztus áldozata megnövelte az élet értékét. Minden más dimenzióba került. Különösen az emberiséget ősi idők óta foglalkoztató jelentős bioetikai kérdések, a születés, az egészség-betegség, a halál problematikája.

Növeli az étellel kapcsolatos viták hőfokát a tudomány fejlődése is. Olykor már-már úgy tűnik, hogy az ember isteni pózban tetszeleget. Beleszóllhat az új élet keletkezésébe, immár nemcsak az élet elvételével tévedve a bűnös útra, hanem azáltal is, hogy a genetikának, az örökös tudományának lehetőségeit felhasználva mesterséges úton többszöröz

meg egyedeket. És dönt a halálról, a halál időpontjáról – abbahagyva a gyógykezelést vagy éppen mesterségesen életben tartva a szenvedőt.

Az alapkérdés az élet tisztelete, az élet szentségének az elfogadása. Ez azok számára is követendő, követhető, akik nem vallják, nem hiszik, hogy az élet, az élet tisztelete Isten rendelése. Társadalmi közmegegyezés szükséges, mert minden ebből következik. Az értékorientáltságot tekintve mindig az élet tisztelete a domináns, és ez fejezi ki a közösségi érdeket is. Ezért nem fogadható el az úgynevezett szociális indokból elvégzett művi terhességmegszakítás; ez nem lehet a születésszabályozás eszköze. És ugyancsak ezért nem engedhető meg – bár halandók vagyunk – a súlyos betegek halálba segítése.

Az élet szentségén alapuló értékrenddel azonban ütközik egy másik, önmagában tiszteletre méltó, felelős értékrend, melynek az önrendelkezési jog a középponti fogalma. Akik ezt hangsúlyozzák, nem kívánnak utat nyitni a felelőtlenségnek. Mégis kérdés, hogy eljuthat-e a társadalom arra a fejlettségi fokra, követheti azt az értékrendet, amelyben az önrendelkezési jog zsinórmértéke az élet tisztelete, az élet szentsége. Ma, a még mindig évi több tízezer abor-

tusz, a törvényi szabályozás nélküli eutanázia gyakorlatának időszakában erősek a kétélyek.

Ehhez járult a legutóbbi konfliktus, mely kiváltotta az egészséges társadalom erőteljes ellenkezését. Egy magán-személy beadványával kapcsolatban az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy minden nagykorú állampolgárt megillet a sterilitás joga, azaz lekötődhet a nők petevezetékére. Ez a jogilag, az Alkotmányból nyilván levezethető felfogás – sértő szándék nélkül írom, nem szokásom minősíteni – egyszerű ostobaság. Tudomásom, orvosi tanulmányaim szerint három- vagy többgyermekes asszonyoktól, a harmincöt éven feletti nőktől, illetve azoktól, akiken valamilyen ok miatt kismencedei beavatkozást végeztek, megkérdezték, hogy nem kívánják-e lekötötni a petevezetéküket. Ez nem jog, amely bárkit megilletne. Valójában öncsonkítás, amelyet – ha már törvényt akarunk hozni – legfeljebb tiltani lehet.

Az élet szentsége és az önrendelkezési jog áll látszólag szemben egymással. A dolog annál is inkább izgalmas, mert a protestantizmussal, a reformációval született meg a felelős autonóm polgári gondolkodás; ha tesszük: a liberális megközelítés. A korábbi kegyességben az

engedelmesség volt a középponti fogalom. Az engedelmes hívő, ha vétkezett, bocsánatra számíthatott. A reformáció követői viszont az autonóm ember felelősségét helyezték a középpontba.

Irányelvek vannak, de receptek nincsenek – bioetikai kérdésekben sem. Mindenki magáért felel. De a közösségnek, a nemzetnek is felelősséggel tartozunk.

Nem vehető el az önrendelkezési jog, mert akkor nincs felelősség. De fájdalom, nem is alkalmazható korlátok nélkül, mert ez esetben veszélyeztetni a közösséget, a társadalmat. Talán évszázadok múlva megvalósul nagy álmom: nem kellene majd törvények a bioetika területén, elegendő lesz a társadalmi közmegegyezés. Azok is elfogadják az élet szentségéből adódó gyakorlatot, akik számára nem Jézus Krisztus jelenti az életet. Csak akkor végeznek terhességmegszakítást, ha az anya élete veszélyben van, illetve ha biztosan beteg magzat születne; az élet alkonyán pedig a hospice-mozgalom gondoskodik a méltó eltávozásról.

Ma még szükségesek a törvények, a korlátok, de naponta szembesülünk alacsony hatékonyságukkal, kényszerpályajellegükkel. Sajátos veszélyük, hogy megosztják a társadalmat, ráadásul még azokat is szembeállítják egymással, akik

– bár különböző oldalon és alapon, de mégiscsak – az etikus álláspontot támogatják. Az egyik szigorú törvényeket akar, a másik legfeljebb minimális szabályozást fogad el. Beleesnek a csapdába, amelyet az egyik oldalon a fundamentalizmus, a másik oldalon pedig az önrendelkezési joggal való felelőtlen visszaélés állít.

Az apostoli üzenet arról szól, hogy testünk a Szentlélek temploma. Felelősök vagyunk életünkért, egészségünkért. 2006 húsvétja sajátos helyzetben találja a megosztott magyar társadalmat. Erőteljesen szól a húsvéti evangélium, és nem csak a hívőkhoz. A nemzetnek is van egészsége; ennek ápolása mindnyájunk felelőssége, bármely politikai gondolkodásmód talaján álljunk is. Szüleszen több gyerek, nevelkedjenek harmonikus családban, legyen minden életnek értéke, minősége, a meghosszabbított élet egészségben eltöltött éveket jelentsen, és méltóképpen érjen véget a földi vándorút.

Ha csak a magukat kereszténynek valló társadalmi csoportokban megvalósulna ez a program, már más lenne a világ. A feltámadott Úr az élet üzenetével bocsátotta útjukra tanítványait. Ma is ez van érvényben.

■ FRENKL RÓBERT

Napfogyatkozás

► **Hazánk területéről részleges napfogyatkozásban gyönyörködhetek március 29-én mindazok, akik felett nem volt borús az égbolt. Ez a puszta hír juttatta eszembe Nagy Ernő Miklós tekintélyes alakját, akit a győr-nádorvárosi gyülekezetben ismertem meg. Vele ültem le beszélgetni, és szavai azért kapnak különös hangsúlyt, mert harmincöt éves korában elveszítette szeme világát. Élete passiója pedig éppen egy napfogyatkozással kezdődött...**

– 1932-ben születtem Ötvenyén. Édesapám gondnok volt az ottani fiókgyülekezetben – kezdte feleleveníteni élettörténetét Miklós bácsi. – Négyen voltunk testvérek. Én a háború után, 1949-ben Gyenesdiáson egy hitméllyítő ifjúsági konferencián jutottam hitre. Előtte, 1948-ban volt nálunk Ötvenyén egy evangélicizáció. Akkor kezdtem

A SZERZŐ FELVÉTELE

autodidakta módon harmóniumozni, és egészen 1953-ig én voltam a kántor. Ezután Budapestre, a műszaki egyetemre kerültem, ahol okleveles villamosmérnökként végeztem. A diploma megszerzése után Győrben, a szerszámgépgyárban kaptam munkát. Megnősültem, majd néhány évig az építőiparban is dolgoztam, de mivel az – szó szerint – nagyon mozgalmas munkaterület volt, elmentem onnan. A megye energetikusa lettem, a víz- és gázszolgáltató vállalatok felügyelete tartozott hozzám.

– Ezek az évek az energiaszektort is mozgalmas munkaterületté formálták... Hogyan alakult az egyházzal való kapcsolata és a hitlete?

– A győri lelkészek jártak ki az öttevényi fiókgyülekezetbe, így mindegyiket személyesen ismertem. Amikor 1962 májusában Nádorvárosba költöztünk, Kovács Géza lelkész hívott a gyülekezetbe tisztviselőnek. Az istentiszteleteket rendszeresen látogattam, annak ellenére, hogy ez akkoriban egy állami hivatalnok esetében nem jelentett jó pontot. Amikor aztán rokkantná nyilvánították, szorosabb kapcsolatba kerültem Géza bácsival. 1973 körül lettem presbiter. 1978-ban pedig meghívtak a gyülekezeti énekkarba.

– Mi vezetett oda, hogy életerős fiatalemberként nem élhetett teljes értékű életet? Hogyan kezdődött élete passiója?

– Lassan elveszítettem a szemem világát. A jobb szemem minden bizonnyal akkor károsodott, amikor 1954-ben a napfogyatkozást nem megfelelő szűrőüvegen keresztül néztem. A bal pedig 1967 nyarán, amikor a Balatonban játék közben nekিপattant a labda, és retinaleválás történt. Négy év alatt teljesen megvakultam. 1972-ben Essenbe kerültem egy szemklinikára, ahol akkor már lézerezellel gyógyítottak. De akkor már túl késő volt...

– Hogyan tudott megbékelni ezzel az állapottal?

– Akkor harmincöt éves voltam. Addig tanultam, komoly szakmai gyakorlatot szereztem, addig a vetés ideje volt az életemben. Ezután jöhetett volna az aratás. De kettőtört az az életpálya. A gyermekkori vallásos környezet sokat segített sorsom elhordozásában. A szemklinikán volt egy hívó ápolónővér. Szívesen beszélgetett, ha olyan emberre

talált, aki nem utasította el az ő vigasztalását. Ő is segített. Abban a két évben bizony voltak „csúnya gondolataim”, ez kemény időszak volt az életemben. Később a vakok szövetségében huszonegy évig voltam megyei titkár, ahol volt elődömtől – a háború alatt megvakult Gyenge Imrénétől, a későbbi ausztriai református püspök édesanyjától – is sok megerősítést kaptam. Megtanultam a vakok írását, nem szakadtam el a betűtől. Túl tudtam magam tenni a fizikai vakságon, és lelki szemeimmel meglátam, hogy hol van az igazi orvosság, és ki az igazi gyógyító. Az egyházban is egyre több dolgom lett. Ma is igyekszem minden hitméllyítő alkalmon részt venni.

– Gondolom, felesége is ön mellett állt.

– Feleségem akkor is sokat segített. Sajnos nem születhetett gyermekünk. Néhányszor úgy tűnt, hogy Isten megajándékoz minket gyermekkel, de miközben ő veszélyeztetett várandósként többször volt kórházban, az én állapotom is egyre rosszabb lett. Engem ezalatt tizenötöt operáltak. Így végképp le kellett mondanunk a gyermekvállalásról...

– Jézus példázatokban beszélt egy másik világról, Isten országáról. A vakok világa jellemezhető emberi szavakkal?

– A mélyebb gondolatokat leginkább versekben lehet kifejezni. Ha lezárul ez a világ előttünk, kinyílik a másik világ bennünk. A vakoké más világ, mert itt mások a súlypontok, amelyek érzékenyebbek teszik az embert. Ez egy finomabb világ, de nem úgy, hogy mimóza lesz az ember. Kérdés, hogy az viseli-e el jobban a vakságot, aki születése óta vak, vagy az, aki ismeri mind a két világot. Én ismerem mindkettőt, bár kopik az emlékezet.

Az tévhit, hogy a vakoknál kifinomult a hallás, a szaglás, a tapintás... A látás az agyat nagymértékben lekötö azáltal, hogy a külvilágból érkező információ 80-85%-a a szemünkön keresztül jut el hozzánk. Én például a fülemre hagyatkozva megyek át az úton, de nem a kereszteződésben, mert ott mindig áll egy autó, amelynek a hangja megzavar. A két kereszteződés között gyakorlatban használok a Doppler-effektust; érzékelem, hogy jön az autó, vagy megy. Sokszor én mondom meg a kísérőmnnek, hogy most mehetünk, mert nem jön semmi. Akkor vagyok megzavarva, ha fúj a szél, és zizegnek a levelek. Tehát csupán arról van szó, hogy a vak ember a többi érzékszervét is kihasználja.

– Mit jelent ön számára a gyülekezet?

– Én sokat olvastam. Szép könyvtáram van. Most számítógépet használok. Kifejlesztettek egy olyan programot, amely minden elolvastam, ami a képernyőn van. Ezen keresztül is hallgatom az ígéreket. A rádióban is lehet hallgatni istentiszteletet; ez kényelmi szempontból jó, de aki járt már hangversenyen, az tudja, hogy élőben mennyire más hallgatni a zenét. Ahhoz, hogy az ember hitben éljen és megmaradjon, a régi, sokak által hangoztatott háromlábú „szék” szükséges: az ígéhallgatás, az imádkozás és a közösségi élet. Ha ebből bármelyik láb hiányzik, akkor az a hitélet inog. Mindig társaságszerető ember voltam, és az vagyok ma is. A vakság sok mindentől megfosztott, de a gyülekezeti és lelki élettől nem. Van egy vezérgondolatom: a gyülekezet gondjainak megoldását elsősorban a lelki életnek megerősítésén keresztül lehet véghezvinni. Presbiterként is mindig ennek megvalósításáért küzdöttem.

– Szenvedéssel teli az életútja... Van-e oka a hálaadásra?

– Minden reggel hálát adok, hogy felébredhettem, hogy nem fáj semmim. Mindig hálát adok azért, ha valami úgy sikerül a nap folyamán, ahogyan elgondoltam, bár hittel valom a Miatyánk harmadik kérését: legyen meg az Isten akarat az én életemben. Ő minden bizonnyal így látta jónak.

– Hogyan tekint vissza eddigi életére?

– Ha nem ér engem ez a baleset, akkor talán magasra juthattam volna a világi hivatásomban. Ugyanakkor az a lelki békesség, amely ma bennem van, nem biztos, hogy megvolna. Nincs miért háborognom, úgy érzem, valahol jól irányítják a sorsomat...

■ MENYES GYULA

PÁSZTORNAPLÓ

Évi emléke – most, hogy már meg tudok szólalni

Február 25-én, szombaton programokban gazdag napot tartottunk egyházközségünkben. Reggel kilenckor a szokásos módon kezdődtek a hittanok, annyi különbséggel, hogy ez alkalommal a szülőket is meghívtuk, hadd lássák, mivel farsztjuk gyerekeiket, és hogy ők mivel farsztanak minket. Az utána következő konfirmációs órán pedig a tizenöt főből álló mentori csoport tagjainak vezetésével egyesével-ettesével vonultak külön a konfirmandusok, hogy elmélyültebben beszélgessenek valamelyik leckéről. Ebben a csoportban munkálkodott Évi és édesapja is. Az óra végén imádsággal bocsátottuk útjukra a gyerekeket. Hirdetem, hogy a délutáni farsangi összejövetelekre visszavárvuk őket.

Két órától valóban újra megtelt a terem. Elsősorban a baba-mama klub tagjai, fiatal édesanyjak és gyerekeik érkeztek, ezúttal fiatal apák és nagyszülők kíséretében. Mindegyikük beöltözött valami bájos jelmezbe. Fényképeket készítettem róluk, és még az alkalom közben ki is nyomtattam őket, hogy hazavihesenek valami emléket. Eközben a gyülekezet fiataljai tombolát árultak, nevetgéltek. Évi ekkor is itt volt. Egy fiatal hölgy tartott nagy sikert arató táncszófoglalkozást a picinyek és szüleik részére. A magnó kapcsolásában Évi is segédkezett. Délután négy és öt óra között lassan elkezdődött a váltás. A kicsi gyerekeket hazavitték, és közben érkeztek a nagyobbak és a felnőttek.

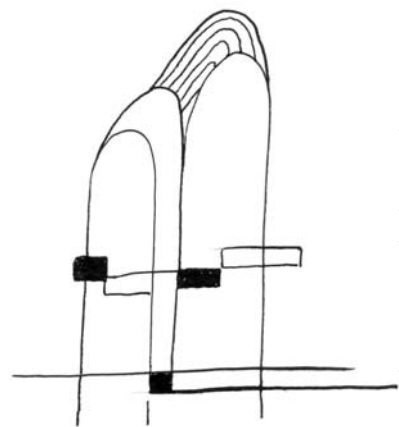
Ezen a délutánon üzemeltük be a frissen vásárolt erősítőt és hangfalakat, így a zenéhez már nem kellett kölcsöncuccot kérni. Fokozatosan emelkedett a hangulat. Fiataljaink már az ezt megelőző két hétben szinte minden nap együtt voltak, és készítették az oroszslánsőrelyt Ildinek, a felújított lufiból álcázott 1500 kg-os súlyzót, amit majd Évi mint erőművész emelget, Petya vasutas kabátot kért kölcsön, Norbi mint főszervező felbévagott pingponglabdából készített Simpson Family szekkel röghögtetett minden közelébe kerülő embert. Ági bűvésznek öltözött, Zsolti pedig a Mikulás-jelmezhez még krampuszszarvakat is öltött. Még nekem is készítettek egy kartoncilindert, így vénségemre sem éreztem kívülállónak magam. Nem tudom, a tényleges buli hány órakor kezdődött, de végig nagyon jól éreztem magunkat. A jelmez bemutató után körülbelül nyolc órától nagyban nyomtuk a táncot.

Böjt előtti utolsó nap, ami még farsang. Tizenhárom és ötvenöt év közötti férfiak és nők, körülbelül negyvenen, ötvenen töltöttük együtt ezt az estét felhőtlen jókedvben. Gátlásaink okafogyottá lettek, mivel itt senki nem röhögte ki a másikat, milyen esetenül mozog. Élveztük a mókát. Közben fotóztunk is. Utólag is csak ámulok azon, hogy itt igazán megtapasztalhattuk, milyen az, amikor nincsenek gyanús idegenek, gyerekeink nincsenek drogvészelynek kitéve, és senkit nem fojtogat a cigarettafüst sem. Egymástól távol eső nemzedékek mulattak önfeledten. Tánc közben jegyző asszonnyal megbeszélünk néhány szolgálati témát is, de ez nem rontotta el a hangulatunkat. Évi és Ildi is többször megizzasztott, pedig Petya és Norbi sem sokat pihent.

Éjfél tájban szépen összepakoltunk a teremben. Ez is játszva történt. A zene még szólt, miközben felsöpörtük és felmostuk a padlót. A székeket sorba raktuk a vasárnap esti istentiszteletre. Legvégül a hangfalak is nyugalomba vonultak. A vidám társaság szétszédett. Évi, Petya, Ildi és Norbi maradtak utoljára, és ők együtt indultak hazafelé, mivel közel laknak egymáshoz. Teljesen nyugodt voltam. Két harminces férfi kísér hazáig két csaknem tizennyolc éves nőt. Miután kikísértem őket, és bezártam utánuk a kaput, Andrásral, az idei tanévben gondjaimra bízott hatodéves gyakornokkal kezdünk hangulatban beszélgetni ezúttal erről a csodálatos napról.

Már épp készültem bemenni a lakásba, hogy nyugovóra térjek, amikor megszólalt András telefonja. Én is hallottam Norbi kétségbeesett szavait: „Évit és Petyát elütötte az autó. Mentőt már hívtam. Szóljatok Évi szüleinek, mert fejből nem tudom a számukat. Petya szüleinek majd én szólok.”

Talán tíz perc is eltelt, amíg az asztal mellé roskadva a fejemet fogva kétszer is megkértem Andrást, hogy hívja vissza Norbit, mégis mi történt, mit mondjak Évi szüleinek. Próbáltam nyugalmat erőltetni magamra, és nagyon nehezen végül felvettem a kagylót. Elbúcsúztam Andrásról, és mivel az este során megittam pár sört, gyalog a kórházba indultam. A sebészet előtt ott állt a két mentő. A folyosón Petya szüleivel találkoztam. Kiderült, hogy Évi szülei hozták őket is be kocsival. Majdnem szemben laknak ugyanis egymással. Megtudtam tőlük, hogy Évit már röntgenre és CT-re vitték, és azt is, hogy a balesetkor elvesztette az eszméletét, és nem tért magához. Csakhamar Petyát is kitalált egy hordágyon. Mentünk utánuk a röntgenosztályra. Közben hallottam, hogy Petya beszél. Némileg megnyugodtam. Onnan egy emelettel feljebb az intenzívben találkoztam Évi szüleinek. Bögtem. Évi édesapja felajánlotta, hogy hazavisz kocsival. Mondtam, hogy meg akarom várni, amíg valami biztatót hallok róla. Egyszer csakugyan kinyílt az ajtó, és egy orvos elmondta, hogy a koponyasérülés a legsúlyosabb, de azért nem kell a legrosszabbra gondolni.

MEMENTO — SOUVENIR TÁMAS GÉZA GRAFIKÁJA

Hazamentem. Másnap az istentiszteleteken imádkoztam a fiatalokért, és őszintén azt hittem, hogy mindketten meggyógyulnak. Vasárnap délután biztató híreket kaptunk. Petyát hat órán át műtötték. Mindkét lába és egyik keze tört el, de sikerült helyreállítani. Évi állapotát is kielégítőnek tudtuk. Izgatottan vártam a hétfő reggelt. A telefonomon egy SMS arról szólt, hogy Petya a műtét után magához tért. Nyugodt voltam. Nem sokkal később Norbi telefonált, hogy valami nagyon rossz hírt hallott Évivel kapcsolatban. Ekkor valami megszakadt bennem, de még tiltakoztam, és arról győzködtem magam, hogy csak vakláрма. Ekkor azonban Petya édesanyja hívott síró hangon, hogy tényleg igaz-e Évi halála. Ekkor már kezdtem rosszul lenni. Még le sem tettem az egyik telefont, amikor csörgött a másik, hogy Évi szülei valóban nemsokára hívnak foglak. Forgott velem a világ.

Megcsörrent a mobilom, és Évi édesapja valóban azzal a hírral keresett, hogy a lánya meghalt. Mászáltam a lakásban, bögtem, becsapottnak éreztem magam. Norbi telefonja segített, hogy önsajnálatomról elterelődjön a figyelmem. Azért hívtam, hogy tudassa velem, elmegy Ildiért az iskolába. Ildi a szomszéd városba jár iskolába. Mondtam Norbinak, hogy kiállok a kocsival, legalább valamennyire megnyugszom, amíg vezetek. Esett a hó, óvatosnak kellett lenni. Elmentünk Ildiért. Hazavittük. Kora délután megérkeztek Évi szülei, bátyja és keresztzülei, akik szintén ott voltak vele végig a kórházban. Megint bögtem, és nagyon szégyelltem magam előttük. Magamat vádoltam, hogy talán ha előbb hazaküldöm Évit, nem történt volna vele mind-

ez. Ők azonban újból biztosítottak arról, hogy nem tartanak felelősnek a történetért.

Nem mintha ez megnyugtatót volna, de csak ezután tudtam meg, hogy a gázolás valójában járdán történt. Egy lakott területen 130 km/h sebességgel, a csúszós, havas-esős úton erős ittas állapotban közlekedő gépkocsivezető kioldódott a kanyarban, és felhajtott a járdára. Miután teljesen megsemmisítette egy ház kapuját és kerítését, a ház sarkáról pattant vissza, és ekkor sodorta el Évit és Petyát. A mögöttük pár méterrel gyalogló Norbi még elrántotta maga mellől Ildit, majd meglepetten vette észre, hogy kettejük közül egyiküket sem gázolta el az autó, hanem elhúzott mellettük.

Másnap egyes „újságok” azt írták, hogy Petya lábát amputálni kellett. Elterjedt az hír is, hogy mindketten meghaltak. Éviék háza előtt hiéna módjára jelentek meg bizonyos „újságírók”, akik a gyanútlanul ajtót nyitó édesanyjának azt a kérdést szegezték, miért engedték el ilyen későig a lányukat otthonról. Voltak, akik tudni vélték, hogy valójában a szülők a felelősök a tragédiáért, vagy Isten büntetését látták az eseményben, merthogy nem kellene diszkóba járniuk a fiataloknak. Erről ne többet, mert méltatlan még megemlíteni is.

A következő héten majdnem minden este összegyűltünk a gyülekezeti teremben. Sírtounk, imádkoztunk, gyertyát gyújtottunk. A szombati ifjúsági órára eljött Évi osztályfőnöke, fél osztálya és igazgatónöje. Meg tudtuk beszélni, hogy a temetésen mikor következnek az emlékezésedek. Vigasztalgtunk egymást. Közben Petyát is látogatták, látogattuk. Hála Istennek, javul az állapota. Mindkét törött lábát és a törött csuklóját is összerakták. A Szérlőzsan már szeretne velünk együtt ott lenni. Már csak Évi miatt is, aki annyira készült rá.

A temetésen rengetegen voltak. Egészen megdöbbentő és csodálatos volt hallani, amint Évi legjobb barátja, egy tizenhat éves gimnazista lány, aki még csak nem is tartja magát különösebben vallásosnak, úgy hirdett evangéliumot, hogy bármelyik képzett lelkész tanulhatott volna tőle. Ugyanígy hallgattam igazgatónöje beszédét is. Annyi szeretetet, részvétet és kedvességet tapasztalhattunk meg ezekben a napokban, mint azelőtt soha.

Most is úgy érzem, hogy ez csak egy rossz vicc, és végre vissza kellene zökennünk a megszokott kerékvágásba, de ez már soha többé nem lesz. Évit hiába várjuk a szombat délutáni ifiórákon. Nézegethetjük a fényképeit, feleleveníthetjük a vele kapcsolatos élményeinket, nevetünk a közös videofelvételeken, de ő már nem jön köztünk úgy, ahogy azelőtt. Mi kerülünk napról napra közelebb hozzá. Ez a tudat pedig minden nap fájni fog. Mert nagyon hiányzik. És mert annyira hihetetlen. Sose hittem, hogy ebben a városban, ahol mindössze ötödik éve élek, lesz egy sír a temetőben, amelyhez rendszeresen kijárok majd. Közeli hozzátartozóim nyugszik itt. És nagyon igazgálatlanok tartom, hogy neki csak tizenhat év jutott, még ha bizonyos is vagyok benne, hogy ő már jó helyen van. Az a darab, ami a szívemben van belőle – meg a hiánya –, mindig fájni fog.

Magyarázatot nem keresek, tanulságot sem tudok belőle levonni. Akinek vannak válasza erre, azt irigylem legkevésbé. Legyen Isten igralmas hozzá. Évivel együtt valami fontosat mondtunk ki teateinkkel ezen a végzetes balesetet megelőző estén: élni jó, az élet szép. Ennél többet nem akarok tudni. De kevesebbet sem. És ha valaki matematikai precizitással bebizonyítaná nekem, hogy a feltámadás evangéliuma semmi egyéb, mint becsapás, akkor sem tudnék és nem is akarnék mást hinni.

Így meg, hogy igaz, pláne nem.

■ BARTHA ISTVÁN

...egy meg nem született életért...

Szavak a ravatallá lett bölcső mellől

Atdad a könnyeket, hogy utat törhessen magának a fájdalom.
Atdál kezeket, hogy a porban heverve is találj kapaszzkodót.
Atdál társat, hogy ketten éljük a valóságot.
Atdad a kint, hogy még jobban tudjak örülni, amikor egyszer majd a rendje szerint az új élet megszülethet.
Atdad a szakadozott álmat és a lomha órákat, hogy múlttá, jelenné és jövővé legyen a tény.

Atdad ígédet: "...a ti gondolataitok nem az én gondolataim, és a ti utaitok nem az én utaim" – fáj...

És atdad őt: a kezdődő életet, az új embert és vele örömet, reményiséget, terveket, fejtöréseket. Atdad előbb a sejtelmet, majd a bizonyosságot: valóban itt van, ketten vagyok. Atdad a titok örömét és ragyogását, hogy itt alakul és él bennem, és nagyon szeretem.

Atdad. Ennyi időre és ennyi ideig. Köszönöm.

Neki elég volt ennyi idő is, hogy Teremtőjétől kapott feladatát elvégezze. Ügyes gyerek. És a miénk. (Mi ez? Szülői büszkeség?)

Te gyermek, gyermekem! Altatásba merülve, utoljára azt suttogtam a műtőasztalon: „Elengedlek, elbocsátlak – hogy porrá legyen, ami porból vétetett.”

– HÉTVÁRI –

Mindenkinek van példaképe – még akkor is, ha ezt nem veszi észre. Kisgyermekkorunktól kezdve figyeljük a környezetünket, s eltanulunk viselkedési formákat, szokásokat, gondolkodásmódot – sajnos nemcsak a jót, hanem a rosszat is. Például azt, hogy miként tudjuk rákényszeríteni akarunkat másokra, vagy hogy miként tudunk tisztességtelen módon előbbre jutni.

Akire felnézünk, azt önkéntelenül is utánnozni próbáljuk, és tulajdonképpen egész nevelkedésünk ez az alapja. A legtöbb dolgot így sajátítjuk el. Első példaképeink – a szüleink – jelentős mértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy milyenek leszünk, de a potenciális példaképek sora velük még messze nem ér véget. Felnézhetünk egy osztálytársra, egy barátára, egy kollégára vagy éppen egy – a médiából ismert – hírességre. Az ő életüket látva, figyelve mi magunk is formálódunk. És persze mi is lehetünk jó vagy rossz példaképek mások számára.

A Híd magazin legutóbbi számában az egyik írás arról szól, hogy miként járulhatnak

hozzá a rossz példaképek egy emberélet kisiklásához. A cikkben egy gyógyult alkoholista számból be élete nagy mélységeiről. Szüleitől nem a boldog család példáját látta. Barátai pedig, akik erősek és magabiztosnak tűntek, az alkoholt tartották a boldogság forrásának. Ő mint jó tanítvány követte a példájukat; csak akkor döbrent rá, hogy rossz példát követett, amikor már nagyon mélyen volt, és csak Jézus tudta onnan kiszabadítani.

Azt szoktuk mondani, hogy a keresztény ember Krisztus követője. Ez szerintem elsősorban azt jelenti, hogy Krisztust tartjuk példaképünknek, és megpróbálunk minél inkább hasonlítani hozzá. És ez nem kegyes szöveg, mert két olyan dolgot is tudok említeni, amely Jézustól tanulható, és jól használható az emberi világban: az áldozatra is kész szeretet és a tiszta élet.

Példaképem

Az önfeláldozó szeretet gyökere az, hogy sokat hibázó, labirintusba jutott emberi életünkben Isten Fia jelenti a kiutat. Ő azért vállalta az emberi létet annak minden próbájával együtt, hogy megszabadítson bennünket. Áldozatot hozott, fájdalmat, halált vállalt önként, hogy a mi életünkben ne a fájdalomé és a halálé legyen az utolsó szó. Ha követem és példaképemnek tartom őt, akkor olyan szeretettel fordulok oda másokhoz, amely nem vár viszonzást, és akár fáradságra, kényelmetlenségre is kész a másikért. Ez az egyik, amit Jézustól tanulhatok és az életben gyakorolhatok.

A másik pedig a tiszta életre való törekvés. Ma sok minden megtörténik a világban, ami nem csak a hívők erkölcsi érzékenységét sérti. Sokan kérdezzétek: hová vezet mindez? A filmből árad az erőszak és a szexuális szabadság, és egyre többen követik is a médiából

kapott mintákat, azután pedig nem értik, hogy miért érzik magukat üresnek, piszkosnak, csálódottnak vagy éppen kihasználatnak.

A tisztaság azt jelenti, hogy nem a pillanatnyi örömet keresem, hanem hosszabb távon gondolkodom. Hogy a testem, a lelkem és a szívem nem dobom oda az első szembejövőnek, hanem az elérhető élet játékszabályai szerint próbálok élni. Isten igéje segít ebben. Tanácsot, intést és Jézustól tanulható példát ad, amely az életben is gyakorolható. Hogy lehet nemet mondani a csábításra, a dolgok rangsorában lehet a megfelelő helyre tenni az anyagiakat, s lehet boldogan élni a legújabb reklámozott termékek nélkül is.

Kereszténynek lenni tehát nemcsak azt jelenti, hogy valaki hívő, templomba jár, vagy támogatja az egyházat, hanem elsősorban azt, hogy Jézus Krisztust tekinti példaképének. Én boldog vagyok, hogy keresztény lehetek, és törekedhetek – persze nem mindig sikerül – az áldozatos szeretetre és a tiszta életre.

■ HULEJ ENIKÓ

Immár hagyományosnak mondható, hogy a Mevisz-Bárka taborosai – mozgássérültek és őket segítő fiatalok – teológushallgatókkal közösen passziókorutat tesznek a nagyhéten. Az idén negyedik alkalommal megszervezték sorozat első előadása virágvasárnap a székszárdi evangélikus templomban volt.

HETI ÚTRAVALÓ

Krisztus mondja: Halott voltam, de íme, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai. (Jel 1,18)

Húsvét hetében az Útmutató reggeli igéi ezt az örömhírt zengik az ősi köszöntés szavaival: „Az Úr feltámadt! Az Úr valóban feltámadt! Dicsérjük az Urat! Halleluja!” Adjuk tovább e jó hírt mi is: „Fölemelte jobbját az Úr, halleluja, az Úr hatalmasan munkálkodik, halleluja! Hol a tövised, halál, hol a te fullánkod? Halleluja!” (Zsolt 118,16; Hós 13,14 – LK) Mi ne a halott Krisztusnak akarjuk megadni a végtisztességet évről évre, hanem vessük szívünkbe az üres sírban a fehér ruhás ifjú képében megjelent angyal híradását: „Ne féljete! A názáreti Jézus (...) feltámadt, nincsen itt.” (Mk 16,6) Ne legyünk néma tanúk sem, hiszen – heti igénk előtt – a felmagasztalt Krisztus önkijelentését olvashatjuk: „Ne félj, én vagyok az első és az utolsó, és az élő...” (Jel 1,17) Pál is eszünkbe juttatja az üdvözítő evangéliumot: az Írások szerint Jézus Krisztus meghalt és eltemetett, feltámasztatott és megjelent – ...így prédikálunk, és ti így letetek hívők” (1Kor 15,11)! S Luther szerint: „Három ellensége támadt rá egyszerre: halál, bűn és ördög. S íme, mindhárom ellensége lábánál hever. E dicső győzelmet ünnepelek ma.” Az emmausi tanítványoktól – s ma tőlünk is – maga a feltámadott Úr kérdezi: „Hát nem ezt kellett-e elszenvednie a Krisztusnak, és így megdicőölnie?” És a megvendégelt vendéglátók „elbeszéltek, ami az úton történt, és hogy miként ismerték fel őt a kenyér megtöréséről” (Lk 24,26.35). ...nincs halottak feltámadása” – nem csak akkor és nem csak Korinthusban vélekedtek így. De Pál ezt válaszolja: „Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsengéje.” (1Kor 15,12.20) „Nem halok meg, hanem élek, halleluja, és hirdetem az Ur tetteit, halleluja!” (Zsolt 118,17, LK) Mi a következménye Jézus feltámadásának? ...a Krisztusban is mindnyájan életre kelnek.” (1Kor 15,22) De ezzel Pál nem az általános üdvözülést tanítja! A test feltámadását, az új teremést ellentétpárokkal szemlélteti: „És amint viseltük a földinek a képét, úgy fogjuk viselni a mennyeknek a képét is.” (1Kor 15,49) Emlékezhetünk Jób vallomására is: „Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, (...) testemben látom meg az Istent. Saját magam látom meg őt...” (Jób 19,25–27) Mikor lesz teljes a halál fölötti diadal? „Amikor pedig ez a halandó (test feltámad, vagy elváltozik és) halhatatlanságba öltözik...” (1Kor 15,54) A kovász az erkölcsi bűnök jelképe, a páskabarány megölése pedig Jézus keresztalálának előképe, ezért a tisztaság és igazság kovásztalanságával ünnepelek, „mert a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, már megáldoztatott” (1Kor 5,7)! Pál örömhíre Dávid feltámadott utódjáról szól, akiben mi is elnyerhetjük üdvösségünket – de hogyan? Csak „ha vele együtt haltunk meg (amikor hittel befogadtuk őt mint személyes Megváltónkat, örökök), vele együtt fogunk élni is” (2Tim 2,11), mert „Jézus él, én is vele!” (EÉ 223,1)

■ GARAI ANDRÁS

A fájdalomak embere

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szőkéné Bakay Beatrix

▶ „Regénybe illő életutam sok megpróbáltatással, fájdalommal megköveztve. Féltárván nőttem fel, megjártam Szibériát, egy tragikus balesetben elveszítettem idősebbik leányomat és feleségemet. Idős koromra pedig ki tudja hányfajta betegség gyötri a testemet. Néha úgy érzem, hogy hosszú életem alatt annyi szenvedést kellett megélnem, mint »Krisztusnak a keresztfán«. Mindig panaszként viseltem a fájdalmat, de tudni szeretném, hogy miért kellett nekem ennyi keresztet hordoznom, amikor félem az Istent, és parancsai szerint éltem?”

Kedves Sándor bácsi! „Uram, az élet mindenkit, engem is csak az élet ezek után, hogy megerősítesz és meggyógyítasz. Bizony javamra vált a nagy keserűség. Hiszen megmentettél az enyészet vermétől, és hátad mögé dobtad minden vétkemet.” (Ézs 38,16–17) Ezekkel a profetikus igékkel szeretném ismeretlenül is megáldani Önt, hogy Krisztus Urunk megmagyarázhatatlan békessége töltse el szívét! Hiszen amikor megrendítő sorait kezembe vettem, tudtam, hogy semmi másra nincs nagyobb szükségem, mint éppen Urunk békességére. Nem kétlem, hogy életének tragikus állomásainál panaszként hordozta el a testi-lelki kint, de mindeközben elveszítette a lelki békéjét.

Elvesztett ifjúságát és szabadságát, elveszített édesanyját, hitvesét és leányát itt e földön nem kaphatja már vissza, de a lélek benső nyugalomát, örömét igen! Olyan sokan próbáljuk a Mindenható áldásait kikövetelni istenfélünk jutalmaként. Olyan sokszor vonjuk kétségbe Isten szeretetét azért, mert ki kell innunk a szenvedés poharát! Mennyivel értéke-sebbnek véljük a gondtalan életet, mint a bűnbocsánatot és az örök élet ajándékát. Ó, bárcsak elsegítené a mennyi Atya Sándor bácsit arra a gyógyító felismeréshez, hogy javára vált a nagy keserűség! Mert hiszem, hogy azon a sok szenvedés-

déssel kiköveztett úton nem volt egyedül. Meggyőződésem, hogy bár szívét felsebezték a gyász, a magány, az éhezés és a betegség gyötrelmei, megérezte, hogy bánatában egy láthatatlan isteni öl ringatja, és könnyeit egy drága égi kéz törli le.

Sándor bácsi, kérem, tekintsen most lelki szemével Jézus Urunk passziójának arra az állomására, amikor a római katonák arra kényszerítik cirénei Simont, hogy Megváltónk keresztjét vigye (Mt 27,31–32). Jézus ekkorra már rettenetesen kifáradt. A testi-lelki kín és a megostoroztatás következtében fellépdő nagy vérvesztés miatt meg-megroskad a nehéz teher alatt. Segíthetett volna neki valamely katonája is, de a helyzethez – a megaláztatott halálraítelt őrei gúnyolódása közepette cipeli a kivégzőoszlokozót – jobban illett, hogy az arra járók közül csípjenek el egy gyanútlan embert. Simon nem mert nemet mondani, felvette a keresztet.

Megkapó képét látjuk itt annak a keresztthordozásnak, amelyre az Úr felszólította az övét. Csak hogy mára szokássá vált mindenféle bajt „keresztnek” nevezni. Persze nincs olyan szenvedés, amelyet ne lehetne Krisztus erejével elviselni, de a szó igazi értelmében a keresztthordozás nem egyenlő a külső körülmények, a ránc nehezedő terhek – bajok, fájdalmak – elviselésével. Hiszen ezeket az ember nem önszántából veszi fel, hanem úgy kapja! Krisztus keresztjének a hordozása azt jelenti, hogy a hitvalló az Úrért szenved. Ha valaki bátran színt vall keresztény életvelről, és ezért elbocsátják a munkahelyéről, akkor ő viseli Krisztus keresztjét! Ha Krisztusért felvesszük a gondját az elesettnek és a szegénynek, ha

feláldozzuk időnket, kényelmünket az Úrért, ha önmegtartóztatás árán is adakozunk, hogy hozzájáruljunk Isten országának terjesztéséhez, akkor keresztet hordozunk. Míg a gyász, a betegség és nélkülözés keserves kenyér, szörnyű járom csupán, addig Krisztus nevéért gyalázat, bántalmat, szenvedést viselni olyan kereszt, amely gyönyörűsége, és könnyű igává lesz az Urat szeretőknek.

Kedves Sándor bácsi! Szívvel együtt érzek Önnel, és arra gondolok, bárcsak enyhíthetném valamivel életének szörnyű terheit! Kérem, írja meg, hogy mivel segíthetnék! Ugyanakkor szeretettel és tisztelettel intem is, mint édesapámat, hogy ne tessék használni ezt a rosszüzű szöveget – „szenvetvedem, mint Krisztus a keresztfán” – semmilyen formában, mert a mi emberi szenvedéseink, legye-nek bármily súlyosak is, nem mérhetőek Krisztus Urunk szenvedéséhez! A rettenetes bántalmazás, a töviskorona húsba hasító fájdalma és az élő testbe vert szögek kínja mellett Urunk az egész világ bűneivel a vállán áldoztatott meg a keresztfa oltárán mint az Isten Báránya! Sem a poklokra való alászállásának retentétét, sem az Atyától való elszakított-ságának terhét nem érezhetjük át!

Szeretnék válaszolni arra a kérdésére, hogy miért kellett oly nehéz életútján végigmennie; erre is a Golgotán van a felelet. Kérem, álljon meg a kereszt alatt, és sirja el minden égő fájdalmát, fedje fel minden bűnét a Megfeszítettnek. És húsvét hajnalán a Feltámadott megmutatja Önnek, hogy nincs megkötözve a keze! Hogy győzött. Hogy számára nincs lehetetlen. Hogy levélró testvérrel életének mennyi értékes és boldog pillanata volt, és hogy ezek közül is azok voltak a legboldogabbak, amikor Ura keresztjét hordozhatta!

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

A világ közepe

Ha most feltenném neked azt a kérdést, hol van a világ közepe, vajon hogyan válaszolnál?

Lehet, hogy a napra gondolnál, amely körül keringenek a bolygók. Vagy lehet, hogy kijelölnél egy pontot a hatalmas univerzumban – képzeletben, vagy a bolygók térképét elővéve –, és azt mondanád: „Valahol itt!” De az is lehet, hogy visszakerdeznél: „Mondd csak, pontosan mit is értesz a világon? Mert ha az nem definiálható, akkor ne is várj értelmes választ...”

Akár hiszed, akár nem, létezik egy bizonyos hely, amelyet a világ közepének neveznek. Mégpedig itt, ezen a Földön! A helynek Jézus halálához van köze. A Golgotán van ez a hely, ahol Jézus meghalt, ahol a megváltásunk történt, ahol ma a Szent Sír-bazilika áll. (Most ne firtassuk, hogy a templomnak száz méterrel jobbra vagy balra kellene-e inkább állnia, hiszen nem lehet olyan pontosan tudni, hogy hol is volt Jézus keresztfája.)

Ebben az újjáépített templomban, a főhajók találkozásánál, tehát éppen közepén van egy köböl készült golyó. Térben éppen Jézus – természetesen utólagosan és talán jelképesen is épített – sírja előtt. Ez a kőgolyó a világ közepét jelképezi. Vajon miért? A következő a magyarázat: ha a görög nyelvben a négy égtáj nevének kezdőbetűit összeolvaszuk

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Balog Eszter

(anatolé, azaz kelet; düszisz, azaz nyugat; arktosz, azaz észak; meszémbría, azaz dél), akkor megkapjuk az Adam nevet. Ez a név héberül azt jelenti: ember. Ebben a legendában tehát az az igazság fejeződik ki, hogy az Ádamban összefoglalt emberiség a Golgotán nyerte el a megváltást. A világ közepének vagy a világ „köldökének” nevezett kő – Jézus sírja előtt – arra emlékeztet minden „Ádámot”, minden templomba betérő embert, turistát, akárhonnán is érkezen: a világ közepe Jézus halála által megtörtént megváltásunk.

Bár nekünk valószínűleg nem áll módunkban megtekinteni ezt a kőgolyót, mégis elgondolkozhatunk: számunkra mennyire fontos Jézus halála, megváltása? Vajon a világunk, az életünk közepe-e?

■ BALOG ESZTER

Forrás: Gerhard Kroll: Jézus nyomában. Szent István Társulat, Budapest, 1982.

NAGYCSÜTÖRTÖK – 2MÓZ 12,1–4

Ünnep és közösség

Az igazi ünnep szíve közepe az asztalközösség. Így volt a régi időkben, és még világ a világ, így is marad. Az ember lelke mélyén ott él a vágyakozás – sokszor kimondatlanul is – a nagy közös lakomák és a hozzájuk kapcsolódó jó hangulatú beszélgetések után. Mindannyian örizzük azoknak a vacsoráknak az emlékét, amikor családi ünnepeken körülültük az asztalt; kipukkadásig, ám hősiesen végigtettük a menüt, nagyokat nevetünk, jókat beszélgettünk-vitáztunk, és örültünk, hogy azokkal is együtt lehetünk, akikkel egyébként csak ritkán találkozunk. Milyen bensőséges hangulata van egy-egy olyan estének, amikor a társasági illemszabályok nem feszélyeznek, azok lehetünk, akik valójában vagyunk; amikor kíváncsiak ránk a többiek, és az a fontos, hogy megosszuk örömünket, gondjainkat egymással. Nem sietünk, mintha megállna az idő: az „itt és most” pillanata teljesen a miénk.

Azt hiszem, az igazi ünnep lényegében ennyi: együtt, közösségben másokkal átéltem azt, hogy az életem nem céltalan.

Egy mindennél nagyobb Hatalom a nekem szánt helyen és életfeladatban megőríz és védelmez. Van mit adnom, és van mit elfogadnom. Ajándékba kapott életidőm társaság és testvérré alakulásom lehetőségét rejti magában. Ez az ősi „lenyomat” a lelkünkben arra készítet, hogy újra és újra emlékezzünk emberlétünk hivatására: élni annyit, mint közösségben lenni.

Szokatlan alapige ez a néhány bibliai vers nagycsütörtök ünnepén. Hiszen mi, akik keresztényként Jézus utolsó vacsorájára emlékezünk, nem páskaünnepet ültünk, és nem a hagyományos zsidó rendelkezések és előírások nyomán készítjük el az ünnepi étkeket. A kulturális és vallási különbségek teljesen nyilvánvalóak. A kérdés ma az: mit üzenhet nekünk – egyáltalán, mond-e valami lényegeset – ezen a keresztény ünnepen egy ősi előírás?

E rövid igeszakasz visszatérő gondolata a közösség. Család, háznép, szomszédság. Csupa olyan fogalom, amelyben az fejeződik ki: nem vagyok egyedül. Tartozom valahová, tartoznak hozzám; helyem van valahol, és nálam is, az én életemben is he-

lyük van másoknak. Az Ószövetség embere nagyon is tisztában volt azzal, hogy az ünnep közösségben töltött idő, és az igazi közösség átélése maga az ünnep. Az emberek közötti közösség Isten jelenléte által megszentelődik és kitágul: igazza, széppé, emberséggé lesz.

Az ószövetségi hagyomány nyomán a páskaünnep a zsidóság történetében a feladhatatlan alapot jelenti, ahová mindig visszatérnek Izrael gondolatai, identitáserősítő eszméi. A páska a család ünnepe volt és maradt: a legszorosabb közösségé, ahol a hagyományt ápolják, ahol gyermekkortól kezdve világossá teszik: a szabadító Isten ma is ugyanaz, mint aki régen volt. Ő ma is cselekszik. A szabadulás átélése újra és újra megtörténhet, mert mindenkinek ki kell vonulnia Egyiptomból!

Posztmodern világban élünk: divatos szóval az „élménytársadalom” valóságában, ahol a legfontosabb törekvés az új és új élmények, átélések keresése. A fő kérdés: hogyan és hol érzem igazán felszabadultnak magam? Mi jó nekem? Ezért kez-

dődik el a hétvége újabbán már csütörtök este, és a hétfő reggel józanító realitásában egyedül az a biztató, hogy néhány nap, és megint vége a robotnak. Hétvégenként pedig egymást érik a partik, bulik; a szórakozóhelyek forgalma a borsos árú belépőjegyek ellenére sem csökken.

Kikapcsolódásra vágyunk – ám ez az igényünk jobbra nem igazi emberi közösségben teljesül, hanem „ad hoc” szerveződő társaságokban, csoportokban. Mostanában nem életközösségek, hanem inkább „ízlelőközösségek” alakulnak – életformák élettartalom nélkül. Lassan elfelejtjük a lényegét: a kikapcsolódás azért van, hogy utána ismét „bekapcsolódjunk”, visszatárljunk a dolgainkhoz, és újult erővel tenni tudjuk, ami ránk bízott.

Hamvas Béla írja, hogy az ünnep az áldozat napja, az emberiség közösségre találása az „Emberföltétiben”. Az áldozat az, aki ezt az Istennel és embertársal megélt egységet lehetővé teszi.

Jézus az utolsó közös vacsorán a régi hagyományt követve asztalközösségbe hívta a tanítványokat. Az a csütörtök es-

te nem a kikapcsolódás volt, hanem egy olyan életközösség ünnepe, amely a másoknak adott Élet által valósult meg. Jézus ebbe az életközösségbe kapcsolta be tanítványait, és felszabadította őket egy nekik szánt, új élethivatásra. Előkészítette őket a szenvedés átélésén át hűsvét értelmének felismerésére és a benne megvalósuló közösség hirdetésére.

A megtört és megosztott kenyér, a korty bor az áldás poharából minket is az igazi ünnep lényegébe vezet be. Ajándékba kapott életidőnk a találkozás alkalmait, társaság és testvérré érésünk lehetőségét rejti magában. Az úrvacsora újra és újra emlékeztet emberlétünk hivatására: élni annyit, mint közösségben lenni Istennel és egymással.

■ VARGA GYÖNGYI

Imádkozunk! Jézusunk, segíts felismernünk, hogy egyedül benned és általad születik igazi közösség. Tested és véred ajándékával testvéreinkké leszel, és minket is testvérré teszel. Add, hogy az ünnep találkozásává váljon számunkra. Ámen.

NAGYPÉNTÉK – ÉZS 53,1–12

„Fájdalmak férfija, betegség ismerője”

Az egész Biblia egyik legmegrendítőbb szakasza ez! Ézsaiás könyvének 53. fejezete olyan fogalom, mint az „egy korinthus tizenhárom”. Egységes egész, amelyből nehéz bármit is kiragadni. Legjobb volna kétszer egymás után szép lassan felolvasni, aztán csöndben ülni, majd elénekelni néhány nagypénteki éneket.

A próféciában megrajzolt férfiú képe tökéletesen eltér attól, amit magazinok címlapján, televíziós reklámokban vagy sorozatokban látunk. A mai kor követelménye ugyanis a külső szépség, az erő és az önbizalom. Gyengeséget, esendőséget és betegséget nem szabad mutatni. Ezért is érvényes a szakasz bevezető mondata: „Ki hitte volna el, amit hallottunk...?” (1. vers) Mert amit itt – Ráadásul – a „rettentő” szavak tudósa, Ézsaiás leír, az egy végletekig esendő ember agóniája.

Az ószövetségi írásmagyarázók számos megközelítésben értelmezik az itt ábrázolt szenvedő szolga személyét. Magának Ézsaiásnak, esetleg Jeremiásnak vagy valamely más prófétának a gyötrelmei fogalmazódnak itt meg? Ne-

tán nem is individuálisan, hanem kollektívan kell mindezt érteni, és ez a gyöttrődő alak az örökké szenvedő Izrael személyesíti meg? Érdekes elgondolások ezek – az Újszövetség fényében azonban nem lehet számunkra kétséges, hogy Jézus szenvedéseinek megrendítő prófétai képe tárul itt elénk!

Már a Bibliában is egyértelmű ez az azonosság, hiszen az Apostolok cselekedetei szerint Fülöp az Írásnak ezen helyéből kiindulva hirdette Jézust az etióp kincstárnoknak (ApCsel 8,35). Az „Érted is, amit olvasol?” (ApCsel 8,30) kérdését mindenesetre ma is fel kell tennünk magunknak és másoknak. Az Úr anyaga (ApCsel 8,26), illetve az Úr Lelke (ApCsel 8,39) nekünk is segíthet annak megértésében, hogy a szenvedő szolga nem más, mint az értünk csúfos halált vállaló Jézus Krisztus. Így lehet Ézsaiás próféciája igazi nagypénteki prédikáció.

Az ézsaiási passiótörténetből három mozzanatot emelünk itt ki.

Végtelenül egyedül volt a szenvedő szolga, vagyis Jézus Krisztus. A próféta úgy beszél róla, mint egy leprához hasonlóan kiközösített emberről, egy vég-

letekig magára hagyott férfiról: „Eltakarjuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törődünk vele.” (3b) A szenvedő embert általában magára hagyják gyötrelmeivel, testi és lelki kínjaival. Az evangéliumból tudjuk, hogy Jézust is éppen akkor hagyták magára, amikor leginkább szüksége lett volna a támaszra. *Disida Jenő* verse érzékelteti talán legmegrendítőbben Jézusnak ezt a magára hagyatottságát: „Körülnéztem: szerettem volna néhány / szót váltani jó, meghitt emberekkel, / de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, / Péter aludt, János aludt, Jakab / aludt, Máté aludt és mind aludtak... / Kövér csöppek indultak homlokokról / s végigcsurogtak gyűrött arcomon.” (Nagycsütörtök)

És ma? Ma is hányszor hagyjuk magára Jézust! Vagy azért, mert alszunk, vagy azért, mert eltakarjuk arcunkat előle. No, nem az Ézsaiás által leírt iszony miatt, hanem érzéketlenségéből, kényelmességéből vagy éppen struccpolitikából. Megpróbáljuk kiiktatni az életünkől. Igen, Jézus ma is gyakran egyedül marad.

A szenvedő szolgát éppen azok hagyják magára, akikért ő a legnagyobb áldozatot hozta. „Pedig a mi betegségeinket visel-

AZ ÜNNEP IGÉJE

te, a mi fájdalmainkat hordozta... Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze.” (lásd 4–5. vers) Jézus nem öncélúan szenvedett, hanem halálának konkrét célja volt: az ember megmentése, mások bűnének magára vállalása. Hiszen aki büntelen, tiszta, az saját vétkeiért nem szenvedhet, csak másokéért. Ő ezt tette. Ennek visszautasítása az ember részéről a legnagyobb hálátlanság. Azt hisszük, nem szorulunk rá az ő önkéntes áldozatára – pedig valójában abból, csakis abból élünk.

Jézus életet kínál nekünk, saját halála árán is. „Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg.” (5. vers) Ezen a ponton csillan fel a próféta reménye: Jézus földi működése mégsem torkollik majd tragédiába, nem a nagypénteki jelenet e dráma utolsó felvonása. Nem gördül le végleg a függöny,

sőt a kárpit kettéhasad (Mt 27,51), megnyílik az ég, amelyen bezúdul a földre a hűsvéti fényesség. Az ő sebei árán gyógyultunk meg! Lehetséges ez? Az úgynevezett élő donoros szervátültetés eredménye bizony igenek kérdéses, de Jézus képes erre a csodára: az ő sebei árán gyógyul meg a beteg ember, az agonizáló emberiség.

Nagypénteken is meghallhatjuk az evangélium szavát. Sok templomban fekete lepellel takarják le ilyenkor az oltárképet. A fekete szöveten csak a kereszt fehérsége rajzolódik ki. Minden fekete, de az – bár a szenvedés keresztje – fehér! Ez a kereszt kellett ahhoz minden gyálatával együtt, hogy nekünk életünk lehessen.

Megtisztulhatunk, meggyógyulhatunk, életre támadhatunk a szenvedő szolga, Jézus Krisztus keresztje által!

■ FABINY TAMÁS

Imádkozunk! Üdvöz légy, kereszt, egyedüli reménységünk! Köszönjük, Urunk, hogy Jézus Krisztusban megszentelted a szenvedést is. Adj nekünk gyógyulást az ő sebei által. Ámen.

NAGYSZOMBAT – EZ 37,1–14

Élet a halál után

AZ ÜNNEP IGÉJE

„Mégis.” Ez az egyetlen, erőt adó szócska volt olvasható egy kis fatáblába vésvé az ismert református lelkes-pszichológus, Gyökössi Endre írásasztalán. Mégis. Egyetlen szó, amely kapaszkodó az élet viharai közepette. Mégis. Egyetlen szó, amelyben benne foglaltatik a keresztény hit bizonyossága. Mégis. Egyetlen szó, amely summázza a nagyszombati textus lényegét: Isten új kezdetet, új életet akar adni a kiválasztott népnek, Izraelnek. És nemcsak nekik, hanem mindenkinek, aki hite, élete megújulását tőle kéri és várja.

A mai vasárnap szentírásai idézete szoros kapcsolatban van a fogság történetével. Jeruzsálemet Kr. e. 587-ben foglalta el Nebukadneczar; leromboltatta a templomot, a lakosságot Babilonba hurcoltatta. A történetek próbára tették a kiválasztott nép hitét, hiszen Jeruzsálem és a templom lerombolását úgy is értelmezhetnék, hogy az egyben Isten erejének és hatalmának végét is jelenti.

Ráadásul – habár más istenek tisztelétének lehetősége korábban sem volt

ismeretlen Izrael előtt – Babilonban minden a bálványimádásról szólt. Az ott élők például úgy gondolták, hogy az eget és a földet Marduk főisten teremtette az öröktől fogva meglévő anyagból, Tiamatnak, az ósszárkálnak a kettévágtott testéből. Abban a hitben éltek, hogy a nap, a hold és a csillagok istenek, és minden csillagban is egy-egy hatalmas és kiszámíthatatlan istenség lakozik, akit imádni kell. Ezenkívül úgy tartották, hogy az egymással civódó istenek háborúskodásának emberek is áldozatul eshetnek.

Ebben – az embernek az istenekkel szembeni tehetetlenségét árasztó – közegeben az idegenbe hurcoltak így fejezték ki elkeseredésüket a város és a szen-

tély lerombolása, valamint a számkivettség miatt: „Elszáradtak a csontjaink, és elvesztett a reménységünk, végünk van.” (11. vers) És ebben a kilátástalannak tűnő helyzetben lépett elő Isten embere, a papi családból származó Ezékiel.

Látomásban egy völgybe ragadtatik el a próféta, ahol kiszáradt csontokat lát. Csontokat, amelyek az ószövetség szimbólumvilágában az egész embert, ebben a történetben pedig Izrael népét jelképezik. Ezékiel nem pusztán egy temetőt lát, hanem megelevenedik számára a szó: „Elszáradtak a csontjaink, és elvesztett a reménységünk, végünk van.”

Isten azonban nem így gondolja. Ő szól és cselekszik a prófétán keresztül: in, hús és bőr kerül a csontokra, lélek az így újjászületett emberekből.

Az élénk táruól kép – nyelvi paradoxonnal élve – „borzasztóan szép”. A halálból élet támad. Új életet terem a mindenható Úr, aki nem egy az istenek közül, hanem a menny és a föld alkotója, Izrael gondviselő Istene. Nem hagyja el

népét, hanem az új kezdet, az új élet lehetőségét adja.

És amint ezt egykor Izraellel tette – hiszen tudjuk jól, hogy hazatérhettek Babilonból, újra felépíthették Jeruzsálem városát és benne a templomot –, úgy tette később mindannyiunkkal. Egyszülött Fiát adta, hogy nekünk új, valódi életünk legyen.

Nagyszombat van. A keresztihalál és hűsvét közötti „halotti csend” napja. Isten igéje Ezékiel prófétán keresztül ma így szól: „Van remény!” Van remény az újrakezdesre, van remény az új életre! Az élő Isten, aki Jézus értünk halálra adta és feltámasztotta, ma is munkálkodik. Ő ma is meg tud eleveníteni minden lelki halottat, aki felismeri élete hiábavalóságát és ürességét. Isten meghallgat mindenkit, aki hozzá kiált, mindenkit, aki szabadulni akar régi élete, bűnei terhétől.

Kétségtelenül nem volt könnyű hinni az új élet ígéretében. A prófétának sem volt az. Ráadásul még Isten is próbatétel

elé állította, hiszen azt kérdezte tőle: „Emberfia! Életre kelnek-e még ezek a csontok?” Emberi számitás szerint ez lehetetlen, ezzel Ezékiel is tisztában volt. De jól tudta, hogy Istennek minden lehetséges, ezért így válaszolt: „Ó, Uram, Uram, te tudod!” (3. vers)

A teremtő Istennek – aki egykor élő emberekké változtatta a csontokat – ma sincs lehetetlen. Hisszük-e ezt?

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Imádkozunk! Kempis Tamás szavaival! „Uram, te tudod, mi a legjobb nekünk. Tedd meg hát azt, ami neked tetszik. Adj, amit te akarsz, amennyit te akarsz, és amikor te akarsz. Bánj velem úgy, amint legjobbnak látod. Állíts oda, ahová akarsz. Cselekedj velem minden dolgodban úgy, amint neked tetszik. Íme, én szolgád vagyok. Kész vagyok mindenre. Nem kívánok magamnak élni, hanem tenéked. Ó, bárcsak méltóképpen és tökéletesen megtehetném ezt.” Ámen. (Evangélikus énekeskönyv, 766. o.)

HÚSVÉTVASÁRNAP – Mk 16,1–8

Húsvéti kormányváltás

Talán sokakat megkísért a gondolat, hogy 2006 tavaszán az igazán sorsdöntő események a húsvét előtti és utáni vasárnapon történnek. Nem szeretném bagatellizálni a parlamenti választások jelentőségét és ezzel kapcsolatos felelősségünket, de meggyőződésem, hogy az igazi fordulatot – ha úgy tetszik, rendszer- és kormányváltást – az idén is a két választási forduló közé „szorult” húsvétvasárnapról várhatjuk és remélhetjük. Isten kétezer évvel ezelőtti döntése, választása, hogy Fia kereszthalálával és feltámasztásával mellettünk szavazott, mai életünket is új fénybe, új perspektívába állíthatja.

Bár alapigénkből, Márk tömör szövegéből úgy tűnik, hogy húsvét hajnalán még nyoma sincs a feltámadás örömeinek. Szó sincs arról, hogy Jézus követőinek túlfűtött vágyakozása és fantáziája álmódja meg, találja ki a feltámadás csodáját. Ellenkezőleg: kissé paradox módon a húsvéti evangéliumban nyoma sincs a húsvéti evangéliumnak, a feltámadás reménységének.

Az asszonyok egyértelműen a halál végső győzelmé előtt kapitulálva igyekeznek a sziklás felé, hogy megadják a végtiszteességet halott Uruknek, balzsamozással enyhítve, lassítva a halál visszafordíthatatlan rombolását. Egyetlen kérdésük, hogy miként tudják majd elmozdítani a sírkövet, hogy a holttest közelébe jussanak. A tradicionális halottkultusz szolgálói ők, akik a nyitott sír láttán is csupán megrémülnek, és legfeljebb valamiféle hullarablásra gyanakszanak. Erről árulkodik Mária tragikomikus kérdése, aki a kertésznek vélt feltámadott Krisztuson kéri számon a holttestet: „...ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hová tetted, és én elhozom.” (Jn 20,15)

Sajnos kétezer éve fenyegeti a keresz-

ténységet, hogy Ura emlékének őrzője, konzerválója, balzsamozója akar lenni. Sajnos sok gyülekezetünk aktivitása kimerül abban, hogy igyekezik méltó módon karban tartani az Úr házát, templomát, „emlékművét”, nyugóhelyét... Gyakran ennek megfelelően biztosítjuk a komor, életidegen, néha már egyenesen gyászos atmoszférát istentiszteleteinken. Nem ritka, hogy a temetés a gyülekezet legszélesebb rétegeit megmozgató ünnep, mintha a halál lenne a legnagyobb hatalom a világon. Vajon hány gyülekezetünkben hirdetik ki a héten elhunytak, eltemetettek nevén kívül a frissen érkezett újszülöttekét is? Talán már evangélikus egyházunkban is csak a rossz hír a jó hír, mint a bulvársajtóban?

Attól tartok, napjainkban is aktuális *Túrmezei Erzsébet* diagnózisa a húsvét előtti lelkiállapot jellemző vonásairól:

Húsvét előtt... nehéz, szomorú léptek.

Húsvét előtt... zokogó, bús miéreték.

Húsvét előtt... ajtók, kemények, zártak.

Húsvét előtt... arcok, fakóra váltak.

Húsvét előtt... szívek, üres-szegények.

Húsvét előtt... kihavadt remények.

Húsvét előtt... egy nagy: Minden hiába!

Bús eltemetkezés az éjszakába.

Ebbe a letargikus állapotba hoz döntő fordulatot a nyitott sírban a döbbszint asszonyokra ráköszönő angyal: „Ne féljétek! A názáreti Jézust keressétek, akit megfeszítették? Feltámadt, nincsen itt. Íme, ez az a hely, ahová őt tették.” (6. vers)

Ez az emberiség történelmében a valódi rendszer- és kormányváltás nyitánya: többé nem a halál az úr. Jézust nem lehet többé eltenni, eltemetni, kő, kövek mögé rejtteni, sírlelekbe zární. Neki adatik minden hatalom mennyen és földön, a halál egészer s mindenkorra „ellenzékbe kerül”.

AZ ÜNNEP IGÉJE

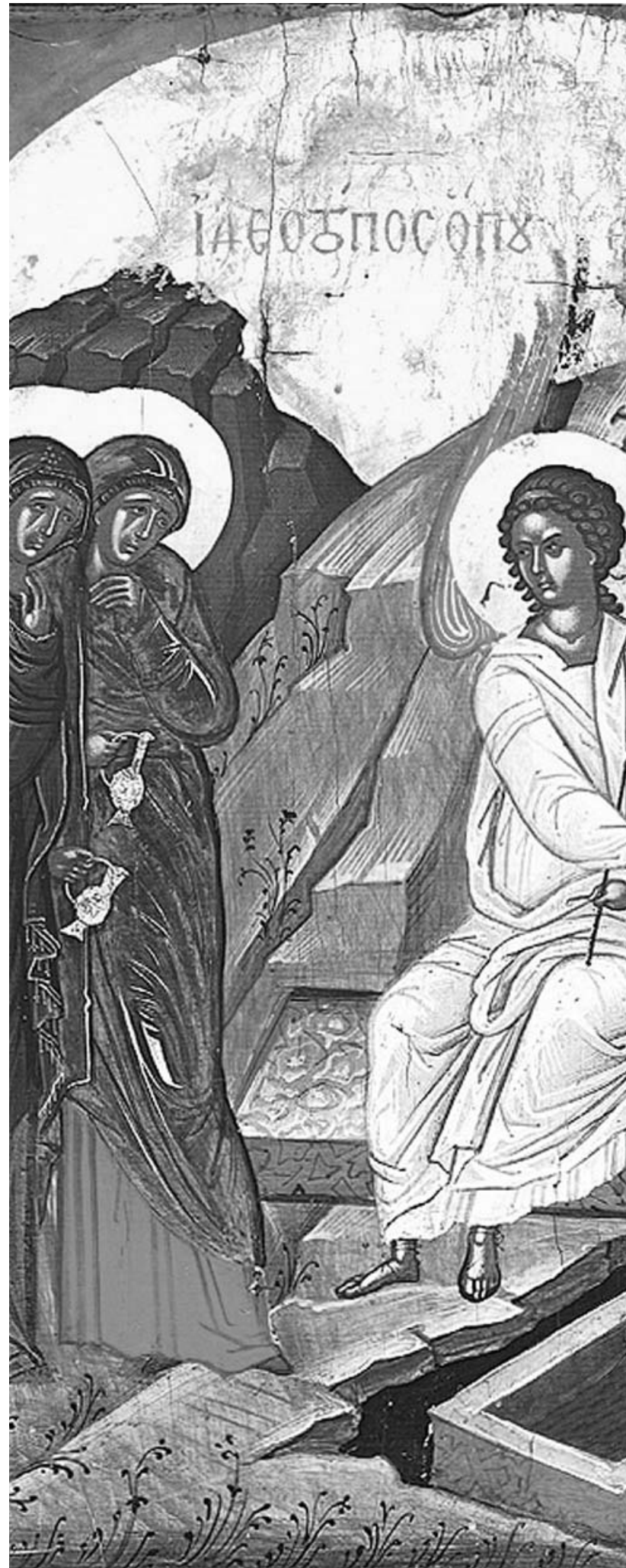

A végső, az utolsó szó a feltámadott Úr, aki előttünk jár a hétköznapi Galileájában. Ő átvezet a halál sötét alagútján a mennyi otthon örök világosságába.

Hangzik a göröcsoldó biztatás: „...menjete el, mondjátok meg...” (7. vers) De az asszonyok egyelőre nem mennek, hanem remegve elfutnak, nem mondanak el semmit, hanem döbbszint hallgatnak. Felvetődik a kérdés: akkor hogyan jutott el mégis hozzánk a feltámadás evangéliuma? Ki hengerítette el a némaság bénító követ? A válasz meglepően egyszerű: ki zárólag a feltámadott Úrral való találkozás, kommunikáció, az ő élő és ható igéje teremtheti meg szívünkben a húsvéti hitet. Ezt látjuk Mária, Péter, Tamás, az emmausiak és a többi tanítvány életében. Erre lehet nekünk is jó esélyünk 2006 húsvétján, ha nem a halott Jézus emlékét keressük, hanem komolyan vesszük *Schol* László húsvéti énekének bátorító biztatását: „Ő kormányoz múltat, jelent, / S kezében az ítélet. / Úgy ébredj minden reggelen, / Hogy életed húsvét legyen. / Támadj fel, drága népe!” (EÉ 225,4)

■ GÁNC S PÉTER

Imádkozunk! Feltámadott Uruk, hála néked, hogy ma is előttünk jársz. Segíts, hogy le ne maradjunk, el ne szakadjunk tőled. Óvj meg a kísértéstől, hogy eléd vágjunk. Taníts hűséges követésedre, hogy hozzád igazodva, útítársainkra is ügyelve, együtt célba érkezzünk. Ámen.

Az üres sír – ikonrészlet (ismeretlen művész alkotása)

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Hisszük, hogy szeretsz bennünket, gondunkat viseled, és kérés nélkül is megadod mindazt, amire szükségünk van. Hallgass meg minket most is, amikor bizalommal terjesztjük eléd könyörgésünket!

[Lektor:] Könyörgünk, Uruk, az igehirdetőkért. Add, hogy a te igaz beszédedet mindenütt és mindig tisztán hirdessék! Áraszd rájuk Szentlelkedet, hogy minden néphez és minden emberhez eljusson végtelen szereteted életújító evangéliuma! Add, hogy aki a jó hírt hirdeti, maga is jó hírré váljon! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Uruk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk, Uruk, a téged keresőkért és azokért is, akik már vagy még nem keresnek. Tartsd kezében életüket, és add, hogy rád találjanak! Ne engedd, hogy a mi mulasztása-

ink, meggondolatlan mondataink, bűneink elsodorják őket a te közeledből! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Uruk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk a betegekért, az elesettekért, a megvetettekért, a kitaszítottakért, akik nem kellenek senkinek sem. Szánd meg őket, tekints rájuk, légy a közelükben! Nekünk pedig add, hogy szent Fiad példáját kövessük, aki közösséget vállalt az elesettekkel, a kitaszítottakkal, a kicsinyekkel! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Uruk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Mindenható Isten, végtelen irgalmadban bízva kérünk, hallgass meg minket a mi Uruk Jézus Krisztusért, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké.

[Gyülekezet:] Ámen.

HÚSVÉT MÁSODIK NAPJA – Lk 24,13–35

Csüggedéstől az örömig

Csodálatos és vigasztaló átélni – a szent ige segítségével –, hogy Jézus nem hagyja el övét. Megmondta híres példázatában is, hogy utánamegy az elveszetteknek, és megmenti. Itt két tanítványnak ment utána. S ez a jézusi szeretet, töredék nagyon is vigasztalhat, bátoríthat minket is. Jézus éppen úgy, mint hajdan, most is keres és megtalál bennünket, ahogyan ez az emmausiakkal is történt. Az emmausi tanítványok helyébe képzelhetjük magunkat, s talán még hasonló lelki élménytartalomról is beszámolhatnánk, mint amit ők cipeltek.

Tanítványi elődeink rémséges napokon mentek keresztül. Csütörtök éjjeltől „aznapig” a rémségek és borzalmak alig két napja volt mögöttük, és lelkileg összetört, hitefogottan, reménytelenül bandukoltak hazafelé. Rémséges napok. Amikor aggódva nézzük a szeretett hozzátartozó egyre rosszabbodó betegségét, halálos küzdelmét... rémséges napok. Nekik még rosszabb volt. Csodálatos és felemelő volt a jeruzsálemi bevonulás, az ujjongás, a lelkesedő, hatalmas tömeg, amelyben sokan még a felsőruhákat sem kímélték, és zen-

gett a hozsánna, és zúgott a halleluja, mindenki határtalanul vidám volt.

Nem is tűnt fel nekik, hogy az ujjongó sokaság kellős közepén vagy majdnem az élén az Úr Jézus szótlanul, hallgatagon ül a számár hátán. Nem inatgott a hozsánnázó tömegnek, ahogya a cézárok szokták a diadalkapun áthaladva, tüzesen táncoló paripák vontatta díszes kocsin ülve. Csütörtökön késő este vált komorrá a hangulat. Valami fontos történt a kenyérről és a borral, ám ekkor még énekeltek is a tanítványok. De éjfél után... az szörnyű volt. S onnantól kezdve rémálom az egész. Jézust elfogják, kihallgatják, vádolják, rágalmazzák, leköpik, ütök, kigúnyolják, tövissel megkoronázzák, bíborpalástot dobznak az egy merő sebbé vált testére, és viheti a keresztet.

Elmúlt a félelmetessé vált ünnep, ők ketten nem akartak tovább a zárt ajtók mögött reszketni arra várva, hogy mikor törí rájuk az ajtót a templomi titkosszolgálat, és esetleg őket is elrángatják a kínos keresztig. Bár a reménység színhelye volt, de menjünk innen. Emmausban

biztonságosabb lesz, mégiscsak hatvan futamnyira van Jeruzsálemtől, ott talán békén hagyják az embert.

Mentek hazafelé a Jézus-élmény hatása alatt, de nem értve a kereszt borzalmát. Egymás közt tanakodtak, sőt vitakoztak egymással. Vitték lelkük nagy gyászát, bánatát, komor tekintetük már csak visszafelé fordult, a múltban találva némi szépséget és reményt. A jelen és a jövő halott. Vissza Emmausba, ledaráljuk életünk hátralevő részét, felbukunk, eltemetnek, és a földön és a kozmoszban nem történt semmi, legfeljebb elszárad egy-egy virág, és olykor kihuny egy csillog. Bandukolunk, sokszor nem is tudjuk, hogy merre, csak menni kell.

Nem vették észre, hogy mellőlük szegődött Jézus. S talán a legfontosabb szent lecke itt kezdődik: meggyünk... leszegett fejjel, lógó orral, visszafelé pillantgatva, reménytelen lélekkel, és mindez annyira fáj, annyira megbénít, hogy nem vesszük észre a mellénk szegődő Jézust! Pedig Jézusnak még szelíd humora is van: mégsem kellene dolgainkat, életünket annyira

tragikusan felfogni. Jézus kérdésére, hogy mi a beszélgetésük témája útközben, Kleopás értetlenkedve feleli: mi is lehetne más, mint az, ami az elmúlt napokban történt Jeruzsálemben. S a nagyon is éringett Jézus, az egyetlen főszereplő kedvesen megkérdezi tudatlanságát mímelve: „Mi történt?” S ők elmondják: „Pedig mi abban reménykedtünk...” De mindennek vége. Jézus meghalt. Kész, vége, és nincs tovább. Már csak az okoz némi zavart, hogy néhány asszony kora hajnalban nem találta a sírban a holttestet. Hát még ez is. Nem elég, hogy brutálisan kivégezték, de még a holttestét sem hagyják békén, ennyi tiszteletet pedig igazán megérdemelne. A drágán beszerzett illatszerek is feleslegesnek bizonyultak, nem volt holttest, amelyet megkenhettek volna.

S most az úton, mellettük ott van Jézus, de még mindig nem ismerik fel fájalmuk nagysága miatt, pedig az ismeretlen útítárs „balgáknak” nevezi őket lelki vakságukért. Rest a szívük, mint sokszor a miénk is: mert minden ott van az ígében, de mi mégsem értjük, látjuk, hisszük.

Lassan este lesz – mint az élet országuján is –, és döntő dolog, hogy felismerjük-e Jézust a kenyér megtöréséről az Úr szent vacsorájának szentségében. Hevülő szívvel hallgattuk-e életünk útján az ígét? Mert akkor igazán eljön a szent pillanat, hogy az úrvacsora szentségében is vele találkozzunk! Lehet, hogy életünk útján beesteledik, mire igazán felismerjük őt, de az a fontos, hogy felismerjük.

Íme, egy nagyon fontos alapszerkezet: csalódottságuk ellenére is Jézus dolgalával foglalkoztak tanítvány elődeink. Jézus a vele foglalkozókhoz csatlakozik, és megszólal az ige, és hevül a szív, és egyszer csak eljön a látás: találkoztunk vele. S ez lesz a mi igazi feltámadásunk!

■ RIBÁR JÁNOS

Feltámadott Uruk, sokszor csalódtok és reménytelenek vagunk életünk kanyargós és rázós útján. Köszönjük, hogy mellénk lépsz, csatlakozol hozzánk, de adj lelki látást, hogy felfedezzünk téged, és veled találkozzunk életünkben és halálunkban! Ámen.

AZ ÜNNEP IGÉJE

Deutsche Anlage

Zusammengestellt von ZSUZSANNA GAZDAG

„Der Herr tötet und macht lebendig...“

1 Sam 2,6

Vom Tod zum Leben, von der Erniedrigung zur Erhöhung – eine Erfahrung, die für uns Christinnen und Christen ganz eng verbunden ist mit Karfreitag und Ostern, mit dem Sterben und Auferstehen Jesu. Wir bekennen Christus als

FOTO: ZSUZSANNA GAZDAG

den, der diesen Weg gegangen ist. Der Vers aus dem Jubelgesang der Hanna, den sie nach vielen vergeblichen, demütigenden Jahren des Wartens auf ein Kind dann doch endlich singen kann, erinnert daran, dass dieser Weg Jesu ein durch und durch menschlicher ist.

Ein Weg, den Gott uns zumutet und den auch wir oft genug schon gegangen sind und noch oft gehen werden. Eine Erfahrung, die sich nicht nur im Sterben durch den Wechsel vom Diesseits in das Leben in der jenseitigen Welt Gottes vollzieht, sondern sich auch ganz und vor allem in diesem jetzigen Leben ereignet. Wir sind es nicht unbedingt gewohnt, in den Kategorien von Tod und Leben zu denken, wenn wir eine tiefe Krise durchleben und dann auch wieder aus ihr heraustreten, aber genau das ist es, was Hannas Lobgesang bestimmt: Sie war dem – sozialen – Tod nahe, ihm schon verfallen und erlebt dann die Rückkehr ins volle Leben. Und das gehört auch dazu, wenn wir von Ostern reden.

Da geht es auch um die Krise als ein Stück Weg, das uns heraus genommen hat aus dem eigentlichen Leben, das uns auf die Seite des Todes führt. Und ihre Beendigung als der Weg, der uns zurück führt ins Leben, der den neuen Anfang ermöglicht. Gott ist es, der nicht nur mit Krisen konfrontiert, sondern in Christus für uns alle Hoffnung schafft – gegen alle Todesmächte, gegen das, was uns nieder zieht, gegen Demütigungen und Selbstzweifel, gegen Schwäche und Selbstaufgabe. Er ist es, der die Wende vom Tod zum Leben, von der Menschenverachtung zur Menschenwürde herbeiführt. Er ist es, zu dem wir rufen und klagen können, wenn wir ganz in der Tiefe sind, weil er nicht nur hineinführt, sondern auch derjenige ist, der den Weg hinaus weist und mit uns gehen will.

Vom Tod zum Leben – an Ostern feiern wir diesen Weg Gottes mit seinem Sohn, der immer wieder auch zu unserem Weg wird.

■ JUTTA HAUSMANN

Mit Offenheit im Dienst der Gemeinde

Besuch beim Pfarrer der Budapester Deutschsprachigen Evangelisch-Reformierten Gemeinde

► Ein Gebäude für Kranken. Waisenhaus. Kirche. In dieser Reihenfolge stellten sich die Gründer der evangelisch-reformierten Gemeinde in Budapest das Gemeindeleben vor. So entstand das heute wieder funktionierende Krankenhaus Bethesda wie das Waisenhaus, das bis 1945 stand. Die Kirche war „nur“ als drittes dran. Seit 1878 ruft die Glocke die in der ungarischen Hauptstadt lebenden Deutschen, Schweizer und Ungarn zum Gottesdienst. Heute ist hier Zoltán Balog als Pfarrer tätig. Ihm fällt es nicht schwer, über die Geschichte der Deutschsprachigen-Reformierten Gemeinde zu erzählen. Besonders, weil die ersten Fragen der Besucher schon gleich auf die Lippe kommen, wenn er sie in sein Büro einlädt. Hier fällt gleich aus der Zimmerdecke „runterkommende“ Glockenstrang auf...

Die Glocke ist Geschenk von Wilhelm II. Er liess – als er in Schlachten gewonnen hat – die Kanonen in mehrere Stücke zerteilen, die er dann in verschiedene Gemeinden schickte, wo aus ihnen später Glocken gefertigt wurden. Ein Stück landete hier in Budapest und wurde dann ebenso zur Glocke. Die russischen Soldaten nahmen sie dann im zweiten Weltkrieg weg. Erst seit 2002 hat unsere Gemeinde wieder drei Glocken, die sonntags läuten, um die Gemeindeglieder in die Kirche einzuladen.

– Die Geschichte der Gemeinde klingt sicher ebenso interessant.

– Der Anfang ist in die zweite Hälfte des 19. Jahrhunderts zu datieren. Damals kamen immer mehr deutschsprachige Ingenieure, Handwerker, Kaufleute etc. nach Budapest, um hier ein neues Zuhause finden zu können. So und deswegen entstand dann eine Gemeinde. Ihr hiesiges Leben war durchwirkt vom Pietismus. Die nach Ungarn gekommenen Gemeindeglieder erlebten in ihrer Heimat (Schweiz, Deutschland, Niederlande) die Erweckungsbewegung, die ihre Frömmigkeit stark bestimmte. Infolge dessen bauten sie ihre Gemeinde hier, auch „in der Fremde“ nach diesem Beispiel. D.h. erst beschäftigten sie sich mit den diakonischen Problemen – siehe Kranken- und Waisenhaus –, dann fing man mit dem Bau des Kirchgebäudes an. Das Gotteshaus im neugotischen Stil wurde dann 1878 durch den reformierten Bischof Pál Török und durch den damaligen Pfarrer Rudolf Koenig gemeinsam geweiht.

– Soviel ich weiß, konnte man sich aber über die Kirche nur relativ kurz freuen...

– Der zweite Weltkrieg hat seine Spuren auch hier gelassen, das Gebäude wurde bombardiert. Während des Sozialismus – als aus historischen Gründen die Kirchenbänke leer standen – musste man die Kirche vermieten. So zog eine Abteilung des ungarischen öffentlich-rechtlichen Fernsehens (MTV) hier ein. Erst nach der Wende wurde es möglich, diese Situation zu ändern. Das bedeutete aber ganz konkret, dass wir unsere Gottesdienste und Bibelstunden fünfzig Jahre lang nur in einem kleinen Raum halten konnten.

– Über den Anfang des Lebens der Gemeinde sprechen, erwähnten Sie „die Neuigkeiten der Diakonie“. Wenn ich mich nicht irre, waren nicht nur die oben genannten Projekte – erst Kranken-, dann Waisenhaus – in Ungarn neu.

– Ja, früher waren zum Beispiel sowohl die Sonntagschulen als auch der Gedanke eines Frauenkreises und die kirchliche Arbeit mit Alkoholikern (Blaues Kreuz) in Ungarn nicht bekannt. Man muss aber auch wissen, dass in diesem Kreis ebenso ein Arbeiterwohlfahrtsverband gegründet wurde, wo die Mitglieder einmal – so steht es in einem Protokoll – den Pfarrer fragten, warum er keine Predigt über den 1. Mai hält...

– Welche von den Gründern sind so wichtig, um unbedingt mit ihren Namen genannt zu werden?

– Alle, die hier gelebt und gewirkt haben, sind natürlich wichtig. Diejenigen, die auch für die Leser bekannt sein können, sind z. B. die Schweizer Familien Ganz oder Gerbaud, wie auch die Dreher. Die Gemeinde selbst entstand im Jahre 1859 auf Initiative des Eisenbahningenieurs Theodor Biberauer (Die Nachkommen ließen den Namen später auf Bodoky ändern).

Nicht im Zusammenhang mit dem Anfang, sondern überhaupt, als eine der wichtigsten Figuren im Leben dieser Gemeinde, muss ich noch unbedingt Raymonde Berthoud nennen. Sie sorgte dafür, dass diese kirchliche Gemeinschaft auch nach dem Zweiten Weltkrieg, und auch in den sozialistischen Zeiten existieren konnte, diente als Kuratorin, besuchte die

Kranken und die Alten, nahm einen erheblichen Teil der Organisation auf sich.

– Wie sah die nationale Zusammensetzung in der Vergangenheit aus?

– Die nationale Trennung spielte in diesem Kreis keine Rolle, und es muss gesagt werden, die konfessionelle auch nicht. Es wurde kein Unterschied zwischen Unierten, Reformierten oder Lutheranern gemacht. Zurück aber zu Ihrer Frage: in dieser Gemeinde gab es immer eine bedeutende Zahl an Schweizern. Aus ihren Reihen stammten der überwiegende Teil der Presbyter und der Kurator der Gemeinde. Die Pfarrer kamen vor allem aus Deutschland. Nach der Entstehung der Gemeinde war der erster Pfarrer Adrian van Adel aus Holland von 1859 bis 1863.

– Wie sind Sie hierher gekommen?

– Nach solchen Vorgängern kann ich hier meinen Dienst tun wie dem Theologieprofessor Mihály Bucsay (1946–1980), der noch mit dem offiziellen Misstrauen gegen alles Deutsche zu kämpfen hatte, oder Ervin Vályi-Nagy (1924–1993), Professor für Systematische Theologie. Ich bin einer seiner Schüler, der von ihm gebeten wurde, hierher zu kommen. Seit 1980 habe ich Kontakt zu der Gemeinde. Ich arbeitete hier erst als Mitarbeiter, dann als stellvertretender Pfarrer.

Die Gemeinde wurde am 31. Mai 1996 zur selbständigen Muttergemeinde. Bis dahin gehörte sie zur reformierten Gemeinde am Kálvin Platz. Ab September desselben Jahres wurde ich gewählt. Neben der Pfarrertätigkeit hier arbeite ich noch als Generaldirektor einer Stiftung.

– Wie viele Personen betreuen Sie?

– Die Gemeinde hat etwa neunzig Mitglieder; wenn man auch die Kinder zählt, dann mehr als hundert. Unter ihnen sind einige, die nur ungarisch sprechen, andere sind von ihrer Muttersprache her Deutsche oder Schweizer, und aus den so genannten „Mischehen“ stammen solche Mädchen und Jungen, die beide Sprachen beherrschen. Für die Kleinen bieten wir im Sommer unser deutsch-ungarisches christliches Kinderlager an, das zusammen mit der deutschsprachigen katholischen Sankt-Elisabeth-Gemeinde veranstaltet wird. Die römisch-katholischen und die protestantischen deutschsprachigen Senioren sehen sich wöchentlich bei den Taizé-Treffen, an Teenachmittagen und bei Chorproben wieder.

Die Kirche im 1905

Hier möchte ich erwähnen, dass wir nicht nur mit dieser deutschsprachigen Gemeinschaft sehr guten Kontakt haben, sondern auch natürlich mit der Deutschsprachigen Evangelisch-Lutherischen Gemeinde in der Budaer Burg, mit der wir regelmäßig an verschiedenen Programmen teilnehmen.

– Wenn wir schon mal bei den verschiedenen Konfessionen sind, hätte ich eine Frage dazu. Wie Sie erwähnten, spielte bei Ihnen in der Gemeinde am Anfang weder der konfessionelle noch der nationale Unterschied eine bedeutende Rolle. Gilt das auch heute noch?

AUFNAHME DES VERFASSERS

– Meiner Meinung nach ist es heutzutage auch so. Das ist auch das Gebot der Stunde. Ich denke, wenn diese Gemeinschaft weiterhin blühen will, muss sie nicht einfach nur offen sein, sondern auch in der Zukunft immer offen bleiben. In so einer Gemeinschaft, deren Mehrheit in der Stadt keinen ständigen Wohnsitz hat, weil die Leute nur für kürzere oder längere Zeit bleiben, ist die Fluktuation groß. Worauf die Gottesdienstteilnehmer einen großen Wert legen, ist die Predigt, die sie sowohl intellektuell wie auch existentiell ansprechen soll. Mein großer Traum ist, dass einmal die Zeit kommt, dass sie sich auch als „communio“, als Gemeinschaft angesprochen fühlen. Dazu müssen wir ständig mobil und offen sein. Das hat manchmal eine frustrierende, manchmal aber eben im Gegenteil eine inspirierende Wirkung auf mich.

– Für die erwähnte Offenheit kann man mehrere Beispiele nennen, wenn man das Plakat vor der Kirche oder den Gemeindebüro liest, oder eben einen Gottesdienst besucht, wo man die Predigt sowohl auf ungarisch, als auch auf deutsch zu hören bekommt.

– Vor fünf Jahren entschied sich unser Presbyterium, auch zweisprachige Gottesdienste zu halten, also sowohl auf Deutsch, als auch auf Ungarisch zu singen, zu beten und zu predigen. Der Grund dieser Entscheidung lag in erster Linie darin, dass unsere Gottesdienste immer häufiger von Ungarn besucht wurden, die der deutschen Sprache nicht mächtig sind, die aber die Predigt in Deutsch und die Werte des „westlichen“ Protestantismus für wichtig halten. In Budapest gibt es viel mehr solche Familien, als man denkt, in denen ein Elternteil ungarisch ist und der andere kommt aus Deutschland, aus Österreich oder aus der Schweiz. Diese Familien nehmen gerne an zweisprachigen Veranstaltungen teil, weil sie so denken – und ich bin auch damit völlig einverstanden –, dass die Kenntnisse der zwei Sprachen und der zwei Kulturen eine Möglichkeit der Bereicherung bedeuten.

Was die Programme der Gemeinde betreffen, möchte ich unbedingt noch zwei Beispiele nennen. Der erste ist ein Filmklub für den so genannten Ex-Kreis. Den besuchen jeden Freitagabend um 18 Uhr solche junge Menschen, die nicht mehr die Gefangenen des Rauschgifts sind. Eine ganz andere Initiative ist der durch das Protestantische Forum ins Leben gerufene Protestantische Frühling.

– Könnten Sie bitte das Protestantische Forum und den Protestantischen Frühling genauer vorstellen?

– Das Protestantische Forum wurde 1996 gegründet, um die protestantische Öffentlichkeit und Kultur mit Issues und mit Veranstaltungen zu unterstützen und zu verbreitern. Diese Organisation stellt im Frühling dieses Jahres zum fünften Mal ein Programm zusammen. Die interessierten Besucher – die ich hiermit auch herzlich einlade – werden zwischen dem 3. April und 14. Mai mit Ausstellungen, Konzerten, literarischen Programmen, Vorlesungen, Diskussionsabenden und Feiern erwartet.

■ ZSUZSANNA GAZDAG

Egyház és pár(t)beszéd

Vitaesttel kezdődött az idei Protestáns tavasz

► A parlamenti pártok egyházpolitikai koncepcióiról beszélgetett egymással dr. Gulyás Kálmán címzetes egyházügyi államtitkár az MSZP, valamint Balog Zoltán református lelkész a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség és Székelyné Gyökössi Dóra az MDF képviselőjében. Az április 3-án tartott vitaest helyszíne a budapesti Németajkú Ev.-Református Egyházközség Hold utcai temploma volt. A *Protestáns tavasz* elnevezésű rendezvénysorozat nyitányán részt vett Blanckenstein Miklós, az Esztergomi Hittudományi Főiskola és Érseki Papnevelő Intézet rektora és Simonfi Sándor református esperes is. A disputát Ablonczy Bálint újságíró vezette.

Jóllehet a nagyobbik kormánypárt választási programjában csupán néhány mondat érint egyházzal kapcsolatos kérdéseket, ennek ellenére – vagy tán éppen ezért – élénk beszélgetés alakult ki a meghívott vendégek között. A másfél órás eszmecsere – melynek során leginkább az MSZP és a Fidesz véleménye ütközött – az egyes pártok konkrét programjain kívül egyebek mellett a finanszírozás, valamint az egyház és a (párt)politika kérdése került szóba.

Dr. Gulyás Kálmán felszólalásában azt emelte ki, hogy pártja elismeri mind a történelmi, mind a kilencvenes években alakult újabb egyházakat, tiszteletben tartja az állam és egyház közti szerződéseket. A többi vitapartnerhez hasonlóan ő is egyetértett azzal, hogy a finanszírozás kérdését át kell gondolni.

A szerződésekről szóló megállapítás igazságtartalmát Balog Zoltán kétségbe

vonta. Olyan, félre nem érthető, félre nem magyarázható egyházpolitikai programra lenne szükség – mondotta –,

FOTO: BOITTA DÉNES

amely rögzíti, hogy az egyházak közösségteremtő, illetve -megőrző intézmények. Nélkülük a nemzet nem tudna jól működni. Támogatni kell őket, és nem veszélyforrást látni bennük – húzta alá.

Az egyház és a politika viszonyát illetően a beszélgetőpartnerek annak a véleményüknek adtak hangot, hogy nem jó, ha valamely felekezet vagy vezetője látványosan kötődik egy adott párthoz. Ugyanakkor kívánatos – hangzott el –, hogy egy-egy konkrét társadalmi kérdéssel kapcsolatban az egyház is fogalmazzon meg álláspontját.

■ G. Zs.

A rendszerváltás „titkos” története,

avagy elmélkedés az első (kampány)csendes napon

Mikor a választási fordulót megelőző napon a parlamenti mandátumokért tülekedő pártok kampányzaja hirtelen abba marad, és töprengve keressük a „merre tovább, mi miért?” kérdéseire a választ, elsőként közösen megélt történelmünk kulcseseménye, a(z úgynevezett) rendszerváltás jut eszünkbe.

Merre van az út? Hol az igazság?

Ne tessék attól tartani, hogy ismerem a „titkot”. Csak azt sejttem, hogy a „hivatalos verzió” egyre inkább tarthatatlan. Komoly politikológiai, közgazdasági, közirói erőfeszítések történnének, hogy megfejtsék annak a helyzetnek a lényegét, amelyben élünk. A rendszerváltás fedőnév kísérletét, melynek nemcsak szemléltői, de részesei – és ha nem vigyázunk, kárvalottjai – is vagyunk.

A helyzet nehezen áttekinthető a nyilvánosan hozzáférhető információkon kívül szükség van egy adag „valóságérzékre” is. Ám az ezeken át lesűrhető kép is töredékes, elmosódó árnyakat, homályos körvonalakat fog adni, korántsem lehet „hirtelen megvilágosodásban” bízni. Csak a bizonytalanság a biztos – lehetne mondani. Azt mindenesetre tényként és adottságként kell elfogadnunk, hogy a rendszerváltás „hivatalos tálalása” és a tapasztalt valóság között szakadék tátong.

Talán valakik valahol nem is akarják, hogy tisztán lássuk a folyamatokat? Volnának, akik szilárdan őrzik a titkot, de még a velük szemben álló „titoksejtők” is tartanáknak a közvélemény felvilágosításától, mondván: az igazság napvilágra hozatalának beláthatatlan következményei lehetnek? Vagy inkább objektív okai vannak, hogy nem látunk át a dolgokon? Kétségtelen, hogy a nyugati politikológiai szakirodalom kezdettől hangsúlyozza, hogy a kelet-európai rendszerváltás előzmények nélküli, valójában sem Keleten, sem Nyugaton nem voltak rá felkészülve. Talán mindegyikben van igazság.

Felmerülhet persze, hogy egyáltalán miért „kínózzuk” magunkat olyan kérdésekkel, amelyekre a választ talán jobb nem is tudni. Nos, azért, mert a tisztánlátásra való törekvés a nyomorúságunkból való kilábalásnak az egyik legfontosabb feltétele.

Minden megváltozott, hogy semmi ne változzon meg

A magyarországi rendszerváltásnak persze van történelmi előzménye. A magyar társadalom 1989-ben nem „nulláról indult”. Miért van például az, hogy a volt demokratikus ellenzék és a pártállam utódai olyan békésen és oly nagy egyetértésben kormányozgatják hazánk sorsát? (Mi is van a *Csurka* által találon „apák és fiúk”-nak nevezett jelenség mögött?)

A hetvenes-nyolcvanas években az eliten belül is megindult a gondolkodás, a helyezkedés. Az 1968-as prágai tavasz, majd az 1980–81-es lengyelországi események, a Szolidaritás mozgalom megfojtása egyértelművé tették, hogy a rendszer nem reformálható, de nem is tartható fenn. Valamilyen „rendszerváltásféle” kezdett a levegőben lógni – mondhatnánk, ha ez nem volna képzavar.

A felszínen a nyugati kapitalizmus felé tett óvatosságot érzékelt a közvélemény, a Világbankhoz való csatlakozást, de ugyanakkor tudomást szerezhetett az adósságsapdáról, és tapasztalta az életszínvonal csökkenését is. Ezt elfedte a Nyugat által követelt nyitás; minden évben egy-két fokozattal enyhült a pártállami elnyomás. Az anyagi gondokat így jótékonyan el-takarhatta a fokozatos reform érzete.

Az évtizedekig uralkodó szovjet pártfőtitkár, Brezsnyev utó-dai rövid ideig ültek a székükben; Brezsnyev halála után nem sokkal – máig feltáratlan módon – meghalt *Andropov*, majd a helyére megválasztott *Csernyenko* is, míg végül megtalálták „korunk hőseit”, aki *Gorbacsov* képében érkezett. Az új keleti „Mikulás” zsákjában volt minden jó: nyíltság és átépítés („szovjet” nyelven: glasznosztj és peresztrojka).

A nyolcvanas évek második felében vigyázó szemünket a nagy keleti testvére vetve araszoltunk *kis magyar átalakulásunk* eseményein keresztül a rendszerváltás felé: ezt a folyamatot az 1985-ös monori tanácskozás, a demokráta fórum 1987-es megalkotása, majd 1988–89-ben további ellenzéki szervezetek színre lépése jelezte.

A máig is „uralkodó” hivatalos verzió szerint a rendszerváltás az ég – vagy tetszés szerint a természet – ajándéka volt, magyarázat és előzmények nélkül ereszkedett alá az égből – de sajnos nem a szegény rab kelet-európai népek szabadítására. A rendszerváltás óta hivatalos verzió azt sugallja, hogy az 1990-es első „szabad” választástól 2004-ig, az Európai Unióba (ebbe a „földre szállt Kánaánba”) való bebocsátásunkig országunk története szinte a „szocializmus építésének” korszakai szerint halad.

A korábbi bűvösavakat *demokráciára* és *piacgazdaságra* kellett kicserélni, és az alapok lerakása után már következhet is fejlett polgári társadalom építésének szakaszába való belépésünk. Tulajdonképpen nincs is itt probléma, igazából boldognak kellene lennünk...

„A helyzet rossz, de nem reménytelen”

Valami azért kezdettől feltűnő volt: a nekünk mondottak és az általunk tapasztaltak között nem volt mindig „összhang”. Sőt. Szociális piacgazdaság címen soha nem látott társadalmi elszegényedésben, lecsúszásban van részünk. Kapitalizmus címen a pártállami elit saját zsebébe privatizálta a nemzeti vagyont nagy részét. Demokrácia címen az előző rendszer ideológusai tanítanak immáron az új dalra. A lényeg, hogy még mindig *ők* minket. Mindennek meg kellett hát változnia, hogy semmi ne változzon?

Vagy azért ez mégis túlzás, mégis történt valami – egy alternatív, új társadalom is megindult a szerveződés, fejlődés útján? Amely, ha lassan, kezdetben bizonytalanul is, de egyre erősödve próbál teret és lehetőséget találni, hogy beleszóljon saját sorsa alakulásába. Mi lesz ennek a kimenetele? Hosszú menetelés után majdcsak elérünk a célhoz, vagy egy helyben forogva megmarad röghözkötöttségünk, örökös jobbágságunk? Eleve elrendeltetett, hogy a vagyona és kapcsolati tőkéje révén felemelkedett új arisztokrácia tartson a kezében mindent? Lehetünk-e élesztő kovász, a morális, szellemi és anyagi megújulás kiindulópontjai, vagy erre kevés az esély?

Egyáltalán tőlünk függ-e a saját sorsunk, vagy alapvetően külső, nagy erők határozzák meg lehetőségeinket, és mi csak a kényszerek szűkre szabott ösvényére szorítva botorkálhatunk? Nincs biztos válaszom, csak azt tudom: a reményt nem adhatjuk fel, a kiút keresését nem szabad abbahagyni!

■ CZENTHE MIKLÓS

A szerző az Evangelikus Országos Levéltár igazgatója

Ártatlanságkomplexus

Ha nyelvileg megkérdőjelezhetően is, új kifejezéssel gyarapodott megbolydult világunk szókincse: ártatlanság(i) komplexus. A szó szerkezet második feléről érdemes megjegyezni, hogy érzelmek, szenvedélyek, sőt indulatok rejtélyes összekapcsolódásának elnyomására való törekvés mechanizmusa. Az ártatlanság pedig legősbibbi emberi vágyunk, s ma is virul, bár vehemensen tagadjuk.

„Úgy kezdődött, hogy ő visszaütött” – jelenti ki a verekedő gyerek elképedt szüleinek. A helyzet világos kellene, hogy legyen számukra: a másik ütött, verekedett – én ártatlan vagyok. Engem meg kell értenetek! Megvertem? – Hát engem is vertek gyerekkoromban. Loptam? – Hát engem meg hányszor loptak meg? Gyűlöltem? Hát még mennyire gyűlöltek engem? Nem szerettem? Engem se szerettek soha...

S a szülők hirtelen felfedezik, hogy gyermeküknek nincs „bűntudata”: elemel, tönkretesz valamit, csal és hazudik – mindezt szemrebbenés nélkül! S gondolkodás nélkül nevezi meg a vétkest: mindig a másik az. Sokszor dőlnek be neki a szülők: hát persze, gyerekcsíny! Nem kell tragikusan venni a dolgot. Elvégre hadd tanuljon meg védekezni és a maga lábán megállni a gyerek... Félve veszik azonban észre, hogy egyre gyakrabban hangzik el a „megnyugtató” szánt mondat: ártatlan vagyok. A másik az oka: a barát, az osztálytárs, a testvér.

A bíróságon folytatódhat és ismétlődhet a jelenet: „Téved, bíró úr, ha ezt a tetetet a nyakamba akarja varrni” – s a bíró csaknem tanácstalanul nézi a vádlott makacs, konok ábrázatát: hogy lehet, hogy ez az ember nem ismer valamiféle megbánást?... Éppen ennek ellenkezőjeként jön a mondat, leereszkedően „jó-ságosan”, a bírónak szólóan: „Ne is győ-törje magát, más volt a tettes, nem én. Én ártatlan vagyok!”

A törvényszéki tárgyaláson kritikus esetekben a védelem szerves része a szakértői vélemény. Igen sokszor azonban ide lyukad ki: Ölt? – Apakomplexusa volt. Megerőszkolt? Deviáns lett? – Hát nem törődött vele a társadalom. Csalt? – Hát ki nem csal manapság? Rabolt? – Brutális volt hozzá az apja, alkoholistája az anyja. Fel kell menteni, hiszen önhi-

báján kívül lett olyan, amilyen, s tette azt, amit elkövetett. Csak nem felelhet mindezért? Végső soron ő az áldozat. Vagyis ártatlan.

Megcsúsztatott néhány milliót a cégnél? – Személyes ügyei voltak, végrehajtó fenyegette, segített hát magán és a családján, ahogy tudott. A körülményei kényszerítették rá. De különben megbízható munkatárs volt mindig. Majd elrendezi az ügyet, hiszen alapjában véve ártatlan ő.

Őt éve kapja már a neki járó szociális segélyt. Tulajdonképpen törvénytelenül, hiszen mellel „feketén” nagyon jól keres. Megkárosítja a közt, az államot? Hogyhogy? Hát nem kötelessége az államnak, hogy segítse őt? Azt a kis „mellékést” pedig igazán ne irigyeljük tőle. Ő ártatlan.

Nincs társadalmainkban réteg, amely ne ismerné a maga „eseteit”. Szereplők közös vonása, hogy egytől egyig mind ártatlanok. Ártatlansági komplexusunkat tökélyre vittük. S nem vettük észre, hogy a komplexus a konfliktus-sal rokon.

Hogy is kezdődött? „Meztelen vagyok.” (Azaz: miért nem teremtettél meg rögvest ruhástul?) – „Az asszony adott ennem a gyümölcsbő!” (Azaz: kellett nekem adnod?) – „A kígyó ámitott el.” (Azaz: ettől a csúszmászótól is megkímélhetted volna teremtett világodat.) És hogy folytatódott? „Hát őrzője vagyok én a testvéremnek?” (Azaz: úgy kell neki, ha csak a birkapásztorságig vitte, és se vetni, se szántani nem tud.)

Jól bevált receptünk van: a szegényeztetet csupán belénk nevelték, verjük ki hát a fejünkbe! Más tulajdona? Csupán megrablása a közösnek! Visszaszerezhető bármikor! – A tisztesség? Itt ragadt polgári csökevény, idejét múlta! Kiirtandó!

Ajánlatunk: egyenesség helyett kibúvó, korrektség helyett kiskapu, belátás helyett rákenés – ez a modern „megoldás”.

Még börtben sem tudjuk rászáni magunkat annak elismerésére, hogy más út is van? „Vétkemet bevállam néked... – és te elvetted rólam bűnömnek terhét.” (Zsolt 32,5; Károli-fordítás) Igaz: nagyon régi recept, de már sokan kipróbálták. Eredményesen.

■ GÉMES ISTVÁN

Jutalomút a CEBIT-re

Immár hetedik alkalommal rendezték meg az idén az evangélikus iskolák tanuló részére a Neumann János informatikai versenyt. Az internetes tartalomfejlesztés kategóriában, amelyben az idei téma a szeretet volt, a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium (Líceum) és Kollégium csapata készítette el a legjobb honlapot. Jutalmul részt vehettek egy németországi utazáson, amelynek a költségeihez a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület is hozzájárult. Az úti cél a legnagyobb európai informatikai kiállítás, a hannoveri CEBIT volt.

A tanulmányi út alatt a fiatalok – Árkossy Máté (12. A), Belákovics András (10.

A), Graf Ádám (11. A), Klaizer József (10. C), Kussinszky Gergő (12. A), Schaul Péter (10. A), Szepessy Gergely (11. B) és Vitéz Tamás (12. A) –, illetve két informatikatanárunk (Nagy Andrásné és Babics Csaba) a sievershauseni gyülekezetnek, illetve lelkészének, Johanna Friedleinnek a vendégszeretetét élvezte. (A vendégek a március 12-i istentiszteleten és az azt követő szeretetvendégségen találkozhattak a gyülekezet tagjaival.)

A CEBIT-en a fiatalok láthatták a legújabb informatikai újdonságokat; a kiállítás megtekintése után kirándulást tettek Hamburgba és az Északi-tengerhez.

■ B. Cs.

HIRDETÉS

A Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ evangélikus óvodája pályázatot hirdet 2 fő óvodapedagógus számára 2006. augusztus 21-től határozott időre. Evangélikus keresztény életvitel szükséges, és az Óvodai nevelés játékkal, mesével című program ismerete előnyt jelent.

A pályázat beadási határideje május 10. Érdeklődni az óvoda vezetőjénél lehet. Cím: 9025 Győr, Péterfy S. u. 2. Telefon: 96/312-429.

HIRDETÉS

Meghívó

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghívja Orosz Gábor Viktor evangélikus lelkész, az MTA–EHE Szociális és Ökumenikus Kutatócsoport tudományos munkatársa *Idegen méltóság – Teológiai véleményalkotás új kontextusban: preimplantációs genetikai diagnosztika és az emberi méltóság elve* című doktori értekezésének nyilvános megvitatására április 24-én, hétfőn 17 órakor az Evangélikus Hittudományi Egyetem (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermében.

A doktori értekezés egy példánya megtekinthető az egyetem könyvtárban.

A nyilvános védésre minden érdeklődőt tisztelettel meghívok:

Dr. Reuss András, a Doktori és Habilitációs Tanács elnöke

Református dokumentumok az ötvenes évekből

Szokatlanul hosszú cím, keményablás könyv, egyszerű küllemű borító – a kötet dokumentumgyűjtemény. Ha a református Kálvin Kiadó marketing szempontokat követve sietett volna rögtön 2006 januárjában élni az évforduló adta lehetőségekkel, bizonyára harsogóbb formát választott volna könyvéhez. A forma, a cím és a tartalom a szerkesztői kiadói szándékot csak még hangsúlyosabbá teszi: segíteni a korszak minél szélesebb körű, minél összetettebb, minél tényszerűbb feldolgozását.

„Tényszerűség” – emeli ki ajánlójában dr. Bölskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke. „Tény – folytatja –, hogy rossz vagy kényszerű, sőt kikényszerített döntések sora született azokban a napokban – és persze helyes és bátor döntések is. Az ebben a kötetben nyilvánosságra hozott levelek, határozatok, nyilatkozatok ezeket a döntéseket dokumentálják. Tények, szavak, amelyek elhangzottak és leírtak, s az értük való felelősségvállalás megkerülhetetlen. De a sorok mögött emberi sorsok rejteznek. Embereké, akik nem voltak abban a helyzetben, hogy utólag, higgadtan mérlegeljenek, akik féltették szeretteiket, egyházukat, és – ezt nem hallgathatjuk el, és nem is akarjuk elhallgatni – olyan embereké, akik a hatalom kínálta lehetőségért nem tartották drágának feladni hitüket, emberségüket és társaikat.”

A korszak egyházi történéseinek értékelése olyan feladat, amelyhez valóban elengedhetetlen és kiváló segítséget nyújt az eddig a témában megjelent legfőbb dokumentumgyűjtemény. Bár „ez sem teljes (...)”, mégis talán átfogó képet ad az eseményekről, azok hangulatáról, a »szereplők« gondolkodásáról (és esetleg azok gyors »váltásáról«). A dokumentumok

kat – általában – időrendi sorrendben közöljük. Ez azért is fontos, mert azok helyes megértése, mérlegelése csak abban az időszakban, környezetben, miliőben lehetséges” – írja Ladányi Sándor, a kötet szerkesztője, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának tanára, aki hosszú évek óta foglalkozik a témával.

Közhely, mégis igaz: az egyház jövője nagyban függ attól, hogy a jelenben miként tudjuk feldolgozni máig élő múltunkat – nem a közhelyek szintjén. A kötet ebben nyújthat segítséget az olvasónak.

■ GALSI ÁRPÁD

Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-1957-es esztendőben történetekhez - Dokumentumok a Református Megújulási Mozgalom és az Országos Intézköztségi Tevékenysége, valamint a megtorlások történetéből. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta Ladányi Sándor. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006. Ára 3200 forint.

KÉNYELMETLEN SZOMSZÉDOK?

Jézus és az apostolok az egyház-állam viszonyról

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ legújabb kiadványa

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ az *Ökumenikus Tanulmányi Füzetek* 20. számaként jelentette meg a közelmúltban *Walter E. Pilgrim*nek, az egyesült államokbeli Tacomában (Washington állam) működő Pacific Lutheran University (Csendes-óceáni Evangélikus Egyetem) professzorának könyvét.

A kötetet 1999-ben adták ki, ez a szerző legismertebb műve. Hasonló vállalkozásra már korábban is sor került ismert teológusok részéről (Oscar Cullmann, 1956; Wolfgang Schrager, 1971 és Charles K. Barrett, 1972). Pilgrim azonban náluk is alaposabb elemzést ígerekzik adni egyház és állam viszonyának, és a korábbi művek gyengeségeire is rámutat. (A könnyebb olvashatóság érdekében a szerkesztő, dr. Tóth Károly nyugalmazott református püspök, az ÖTK elnöke úgy látta jónak, hogy rövidebbre fogja a bőséges, alapos jegyzetanyagot.) Rajtuk kívül a különböző tanulmányok inkább csak egy-egy bibliai szakasszal foglalkoznak részletesen, elsősorban a témával kapcsolatban legismertebb kérdésekkel, a császárnak való adófizetéssel (Mt 22 stb.) és Róm 13-mal, az engedelmesség kötelezettségével.

Egyház és állam viszonya a gyakorlatban a teljes „odasimulástól” a teljes szembefordulásig terjedhet. Idehaza is (különösen is bizonyos körök választások előtt) gyakran előveszik az állam és egyház elválasztásának kérdését. Ez pluralista demokráciában, szekuláris kultúrában valóban mást jelent, mint a korábbi évszázadokban.

A bevezető szerint „mi mindnyájan nagyon jól tudjuk, hogy ezek a kérdések mennyi zavart okoztak a XX. században. Amikor az egyház totalitárius államokkal

találta szembe magát, amelyek igyekeztek faji, ideológiai és más céljaik szolgálataiba állítani az egyházakat. Az egyház kibékíthetetlen módon ütközött össze az ateista-szocialista rendszerekkel, hiszen céljuk az egyházak eltörlése volt. És az egyházaknak szembe kellett nézniük az erősen szekuláris hatalmakkal, amelyek azt akarták elérni, hogy megszűnjön az ő társadalmi befolyásuk, és helyébe saját meggyőződésük és elképzeléseik lépje-

nek. Persze túl sokszor az egyházak maguk sem tudták, mit mondanak vagy tegyenek.” (Hadd jegyezzük meg a közelmúlt vonatkozásán, hogy a lapunk hátsó oldalán az elmúlt hónapokban tárgyalt „diakóniai teológia” is az összeütközés kibékítésére tett felemás – vagyis nem követendő – kísérlet volt.)

A könyv ezután három fő részben mutatja be Újszövetségi és államhatalom

viszonyát. Először az engedelmisség páli és péteri etikáját tárgyalja, nem felekezve meg a magyarázatok kritikájáról sem. A következő, legrészletesebb fejezet Jézus és az evangéliumok nyomán a kritikai távolságtartás etikájáról szól. Először Isten és csak utána a császár, különben is, az Isten országa nem politika. „Nem a császár az Úr. Az államok lehetnek vagy nem lehetnek Isten szolgálói.” A szerző a harmadik részben a *Jelenések könyvével* a totalitárius és bálványimádó állammal szembeni ellenállás etikáját veszi górcső alá. A befejező részben, amely az *Egyház és állam az Újtestamentumtól napjainkig* címet viseli, igyekszik összehangolni a háromféle újszövetségi megközelítést. Ez már csak azért is lehetséges és szükséges, mert mindegyikük elve az Istennek való engedelmisség; a konkrét példák – különösen is a 20. századból valók – ezt világítják meg.

Befejezésül hadd mondjunk ennyit: az egyház nem arra kapott megbízást, hogy az adott esetben kényelmetlen szomszédot az ige csűrös-csavarásával kényelmessé nyilvánítsa, de arra sem, hogy a kényelmes szomszéd jövőtől maga is elkényelmesedjen. Az egyház nem felejtetheti el, hogy zarándok (ezt jelenti a szerző neve is) ezen a földön. Az evangélikus Pilgrim professzor könyve ehhez nagyon hasznos olvasmány.

■ DR. SZENTPÉTERY PÉTER

Walter E. Pilgrim: Kényelmetlen szomszédok? – Jézus és az apostolok az egyház-állam viszonyáról. Fordította az Ökumenikus Tanulmányi Csoport, szerkesztette dr. Tóth Károly. Ökumenikus Tanulmányi Központ, Budapest, 2006. Ára 1400 forint.

Egyház és állam kapcsolata

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Szociális Bizottsága a fenti címmel egy összefoglaló tanulmányt készített. E munka célja az volt, hogy rövid terjedelemben, de komoly bibliai, történelmi, teológiai és praktikus szempontokat figyelembe véve eligazító segítséget nyújtson mindazoknak, akiket e témák érint vagy érdekel.

Nyilvánvaló, hogy különböző helyzetekben ez a kérdéskör más-más hangsúlyokkal jelentkezik. Másként áll elő kritikus társadalmi válságok idején, történelmi sorsfordulók alkalmával, új egyház vagy új állam kialakulásának korában, helyi, országos vagy kontinentális képviselőválasztások idején, gazdasági konjunktúra és gazdasági válság korában vagy egy nyugodtnak, kiegyensúlyozottnak mondható történelmi periódusban.

A tanulmány összeállításában fáradozó teológusok – Fazakas Sándor, Benke György, Bóna Zoltán (református), Reuss András, Béres Tamás, Orosz Gábor Viktor (evangélikus), dr. Szirtes András (baptista), Kalota József (ortodox) – arra törekedtek, hogy tanulmányuk olyan alapvetés legyen, amely e kérdéskör értelmezésének, taglalásának minden helyzetben kiindulópontja és vezérfonala lehet. A tanulmányt a bizottság benyújtotta az ökumenikus tanács elnökségének. Az elnökség helyénvalónak tartotta, hogy e szöveg az ökumenikus tanács honlapján és a *Theológiai Szemle* hasábjain teljes terjedelmében, hetilapjainkban pedig – a helyszűke miatt – szemelvényekben a széles nyilvánosság rendelkezésére álljon. Az alábbiakban ez utóbbinak teszünk eleget. (BÓNA ZOLTÁN, a MEÖT főtitkára)

1.1. Egyház és állam kapcsolata a Szentírás tükrében

Az Ószövetség a királyság minden szakrális legitimitációja mellett elutasítja a politikai hatalom isteni jellegét, de eszközként tekint az emberi együttélés rendjének fenntartására. Az Újszövetség szintén nem beszél egységes „államtanról”, csupán a keresztényeknek mint polgároknak a politikai hatalomhoz való viszonyáról. A Róm 13,1-7 vagy az ApCsel 5,29 klasszikus locusai a földi hatalmasságok igényeit az Istennek való engedelmisség követelményével korlátozzák. (...) Jézus eligazító szavai az adógarasról (Mt 22,21), az ő országának nem a világi jellegéről (Jn 18,36), az uralkodás és a szolgálat ellentétéről (Mk 10, 45) nem az isteni és a császári hatalom egybekapcsolását vagy egyenrangúságát támasztják alá, ha-

nem arra hívják fel a figyelmet, hogy az egyház is és az állam is csak akkor teljesítheti küldetését, ha nincsenek egymással szerves kapcsolatban.

1.2. Egyház és állam kapcsolata a történelmi tapasztalatok fényében

Történelmileg nézve ez a kapcsolat soha nem volt feszültségektől mentes. Az egyház gyakran ki volt téve a kísértésnek, hogy annak megfelelően keresse a helyét a világban, ahogyan a társadalom vagy az államhatalom tekintett rá. Ez történelmileg két szélsőséget mutat:

(1) Vagy *bizalmatlanul* tekint az állam az egyházra, aminek következménye a türelmetlenség, az egyház által képviselt értékek nyilvános negligálása, az egyház társadalmi-gazdasági elhanyagolása egészen az egyházüldözésig menően, azért, hogy az állam minél előbb megszabaduljon a „kényelmetlen-kritikus” idegen testtől. (...)

(2) Vagy pedig, mint kulturális-politikai „tényező”, az állam megpróbálja eszközzé tenni az egyházat saját ideológiai-világnézeti céljainak megvalósításához. (...) Történelmileg nézve viszont nem tagadható, hogy e két szélsőség között az egyház újra és újra igyekezett megtalálni a küldetésének megfelelő útát: egyrészt az Isten iránti feltétlen engedelmisséggel (ApCsel 5,29) nem hallgatta el az evangélium igazságát, másrészt törekedett szolgálni az ember és a köz javát a prófétai intelmeiben: „Fáradozzatok annak a városnak békességén... és imádkozzatok érte az Úrhoz, mert annak a békességétől függ a ti békességetek is!” (Jer 29,7)

2.1. A bűnbánat szerepe és használata

Bűnbánattal és önkritikusan kell megállapítanunk, hogy egyházaink a múltban gyakran megpróbálták hasonulni a világ skémájához, nemegyszer az államhatalom eszközeit is igénybe véve a saját érdekek érvényesítésére vagy tagjaik fegyelmezésére. (...) A bibliai alapokra és közös hagyományainkra való eszmélkedés viszont újból megtaníthat arra, hogy az egyház és az állam az emberiség életének két különböző – vallási és polgári – megnyilvánulása. Mindkettő Isten uralma alá tartozik, és mindkettő – a maga eszközeivel – az ember javát kell, hogy

szolgálja. De az egyház és az állam *elkülönülő* hatáskörei nem szembenállást jelentenek, hanem azt, hogy e hatáskörök *kiegészítik és segítik egymást*.

2.2. A szeparáció

Egyház és állam szétválasztásának gondolata napjainkban gyakran uralja a politikai retorikát. A „szabad egyház szabad államban” elve az újkortól kezdve egyre inkább meghatározta a közélet alakulását és az ennek megfelelő egyházpolitika eszményét. Ezt azért is fontos tudatosítani, mert a sokat hangoztatott szeparáció nem az állam kezdeményezéséből, kényszer alatt kell, hogy megvalósuljon. (...) A kérdés nem az, hogy szükség van-e a szeparációra, hanem hogy mikor, minként, milyen feltételek mellett történjen. Ahhoz nem férhet kétség, hogy ahol az egyház az államtól vállal át (szociális, kulturális stb.) közfeladatot, ezt ugyanolyan anyagi feltételek és elbírálás mellett véghezhesse, mint az állami szektor hasonló intézményei. Az egyház sajátos hitéletére nézve viszont lezögezhető: hosszú távon a szeparációt csak egy lelkiségben megújult egyház bírhatja el, amelynek tagjai nemcsak teherviselésre, de áldozatokra is képesek. Az egyház szervezeti reformja és lelki megújulása elválaszthatatlan egymástól.

A szeparáció nem akadálya, hanem feltétele az egyház és az állam jó együttműködésének.

2.3. Az állam semlegessége

Az európai társadalmak modernizációtörténete vésszes ellentmondásosságot bizonyít. A társadalom egyfelől igényli a hagyományokon felülemelkedő, kötetlen, önmegvalósításra és önrendelkezésre képes egyház jelenlétét – másfelől éppen azokat a társadalmi intézményeket építi le és lehetetlenné el a pluralizmus és az értékszegesség jegyében, amelyek képesek lennének megadni az egyén kibontakozásának, értékítélete kifejlődésének kereteit. Ezért beláthatatlan következményekkel jár a történelmi egyházak morális tradícióinak relativizálása és a keresztény értékekkel szembeni semleges álláspont hangsúlyozása – jóllehet a kísértésnek maguk az egyházak sem képesek ellenállni. Az Isten előtti felelősségre való hivatkozás ugyanis nem val-

lási gyámkodást jelent a politika felett – de jelzi annak a szabadságnak a realitását, amely *egyrészt* megjeleníti az *egyn* méltóságának érinthetlenségét, *másrészt* előfeltételét és egyben kontrollját is képezi a liberális jogállam működésének.

A keresztény egyházak jelenlétére és szolgálatára tehát nagyon is szükségük lenne az európai államoknak. (...)

2.4. Mit jelent az egyház prófétai szolgálata, illetve órállói tiszte?

(...) Az egyház akkor teljesíti prófétai tiszteit, ha szükség szerint hangot ad a demokrácia eszményeivel való visszaélés elleni tiltakozásának, felemeli szavát az állam alkotmányos rendje érdekében, és nemcsak a régi igazságtalanságok felszámolását sürgeti, de lehetőségei szerint mindent megtesz az új igazságtalanságok elburjánzásának kivédése érdekében. (...)

Az egyház prófétai szava akkor hiteles, ha előbb Isten népét szólítja meg, még mielőtt a társadalomhoz szólna, hiszen akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon (Lk 12,48). (...)

Melyek legyenek az egyház prófétai szolgálatainak mai szempontjai?

(1) Tudatosítani kell az egyház tagjaiban, hogy minden keresztény misszió és diakónia a társadalom esettjei és áldozatai iránt mindaddig „csak szolgálat” marad, míg az egyház nem képes *szembesülni* az adott rendszer kihívásaival, és nem tesz meg minden tőle telhetőt a problémákat kiváltó okok *megelőzésére*.

(2) Az egyház prófétai szavának tartózkodnia kell a kultúrában és a médiában tapasztalható „prófécia” *idegen hangjától*, amely a kíméletlen leplezésekben és a szenzáció hajszolásában érdekelt.

(3) Végül az egyház nem használhatja prófétai tiszteit arra, hogy önmaga hitelét, társadalmi befolyását és erkölcsi tekintélyét biztosítsa a világban.

Az egyház akkor teljesíti órállói tiszteit hitelesen, ha közéleti megnyilvánulása, állásfoglalása és bizonyoságtétele nem áll meg a kritikánál, hanem felmutatja a világnak a Jézus Krisztusban adott *ígéret* tartalmát, és felbreszti a *reménységet* Isten ítélete és kegyelme iránt!

► A MEÖT Szociális Bizottsága

Míves tojások – tárlókban

Húsvéti kiállítás az Evangélikus Országos Múzeumban

„Hímes tojás legyen tizenkét pár készen...” A húsvéthétfőn locsolóvers helyett énekelendő népdal részlete és hímes tojások óriási képe csalogatja a nézelődőket – elsősorban a gyermekeket és a turistákat – a múzeum új időszaki kiállítására.

A tojás mint az élet kezdetének jelképe mélyen, pogány hagyományokban gyökerezik. Elég akár a *Kalevalának* a világ keletkezését elbeszélő mítoszára gondolni, vagy arra, hogy avar sírleletek között is találhatók díszített tojáshéjak. A kereszténység is megtalálta kapcsolódási pontját a tavaszi „tojáskultuszhoz”. Az új élet kezdete és a természetet újraszületése, a feltámadás csodája és a növényvilág megújulása bennünk, késői utódokban is összefonódik. Nem véletlen, hogy a középkori festők a télen földben pihenő, látszólag halott, majd tavasszal szinte a semmiből új életre ébredő hagymás növényekben Krisztus szimbólumát látták. Reneszánsz festményeken a tojás is a feltámadásra utal. Zártóságával és kemény héjával a sziklásra emlékeztet, amelyet belülről mégis megrepeszt az élet...

Csoda-e, ha a tojásfestés, a tojásábrázolás a népművészetnek az az ága, amely ma is él városban, falun egyaránt, szerves része napjainkban is a húsvéthoz kapcsolódó hagyományoknak? (Sőt, mondhatni, népi iparművészeti ágga fejlődött, hiszen a turisták kedvéért egész évben lehet vásárolni kifújtt, megfestett tojásokat, sőt fából, féldrágakőből, porcelánból készült tojás-szerű tárgyakat is. Nem beszélve az édességipar nagy üzletéről, a meglepetés-csacsebecsét rejtő, finom csokitojásról...)

Az időszaki kiállítás anyaga a Zengővárkonyban állandó helyet kapott Míves Tojás Gyűjteményből származik. A mindössze hat éve látogatható intézmény elsősorban a Kárpát-medencéből, de Európa, Ázsia más területeiről is gyűjti a mives tojásokat. Annak köszönhetően, hogy népművészek sora dolgozik ma is a gyűjteménynek, számos vendéghiállítás rendeznek itthon és külföldön egyaránt. A tojásokat általában tájegységként, készítőik vagy az alkalmazott technika szerinti csoportosításban mutatják be.

A tojásábrázolás eszköztára – a kicsi méret ellenére – hallatlanul gazdag. Az úgynevezett viaszlevonatos tojásokra írókával viszik fel a minta szerint a folyékony méhviaszt, s ezt a felületet a festékréteg nem fogja be. A karcolt, gravírozott tojások úgy készülnek, hogy az egyenesen megfestett tojás héjáról visszakarparják a festéket. Vannak viasz-, illetve szalmarátétes

tojások, áttört tojások, pingáltak, sőt patkoltak is. A technikák ötvözésének és a motívumok gazdagságának ma már csak az alkotók ügyessége, fantáziája és türelme szab határt.

Ezeket is a nyuszika tojta volna?

A kiállításon érdemes elidőzni egy-egy szebb darabnál, megpróbálni megfejteni tavaszt, újraszületést, életet vagy evangéliumot hordozó üzenetét – akár az alábbi, Andrásfalván fennmaradt 19. századi mondóka szellemében.

Én kis morzsa, gyenge rózsza, gyenge dejákocska,
Én most jöttem hírmondani, Krisztus királyt hirdetni.
Vácscák meg lejármnyikot egy szép piros tojással,
Mind Krisztus megváltotta széjes e világot vérivel.

■ Z. Zs.

A kiállítás szeptember végéig látogatható az Evangélikus Országos Múzeumban (Budapest V., Deák tér 4.) hétfő kivételével naponta 10 és 18 óra között.

BOTTA DÉNES FELVÉTELEI

Mozart és Bartók az erdélyi művészetben

Kiállítás a Vármegye Galériában

„Népeért kiáltó mélytűző alkotó” – a százhuszonöt esztendeje született *Bartók Béla* életét, munkásságát legszebben, leghitelesebben – úgy érzem – *Deveseri Gábor Bartók* című megrázó költeményének e sora jellemzi. De igazolják, alátámasztják a négyzavas sor igazságát, a zene óriásának hangokkal kifejezett érzéseit, a „tisztza forrás” keresését Erdély művészei is. A szobor, festmény, grafika, kerámia művészei – miközben mentik a népi hagyományokat – a bartóki zene tisztaságát, mélységét viszik alkotásaikba, a csodálatos erdélyi tájakat megörökítő festményeikbe, szobraikba.

Mozart és Bartók! Meglehető, hogy a két zenei nagyságnak – jubileumuk alkalmából – együttes kiállítást szentelnek, hiszen Mozart életének magyar vonatkozása aligha található. Hogy mégis mi ennek az oka, azt *Szokolay Sándor* meggyőzően összefoglalta megnyitóbeszédében, amikor Mozart, Bartók és Erdély művészeinek találkozásával kapcsolatban a tárlat egységességét, a mondanivaló különlegességét emelte ki. A zenejében a szellemi szabadságot hirdető Mozart és a lélek szabadságát kiemelő Bartók megtalálta méltó helyét a szellem és a lélek szabadságáért küzdő Erdély művészetében is – egy értő, kitűnő rendező segítségével.

A két teremben a szobrok és a képek egymástól megfelelő távolságban vannak, így a nézőnek van lehetősége az elemzésre. Már belépéskor két csodálatos alkotás fogad. A jobb oldali falon

Szervátiusz Jenő Cantata profana című színeztet juharfa táblaképe. A csodaszarvas legendája kitűnően összhangban van a mellette elhelyezett szobrokkal, az erdélyi havasok világát elénk táró festményekkel (*Xantus Géza*), illetve a *Metamorfózissal*, *Petrás Mária* kerámiasorozatával. Meghökkenítő – és nyilván tudatos – megoldás, hogy a második terembe vezető ajtó melletti falon elhelyezett Bartók-szobor fotója egy vonalra esik a terem végében levő nagyméretű Bartók-festménnyel. A *Szervátiusz Tibor* alkotta mészró Bartók-fejet és a szinte eleven Bartók-fényképet mintegy „összefogja” a *Fából faragott királyfi* különböző színekben pompázó alakja.

De mindezek csak az összképből kiragadott részletek. Hasonlóképpen be lehetne mutatni a többi alkotó, *Balázs Imre*, *Bálint Csaba*, *Barócz Lajos*, *Ferencz S. Apor*, *Gaal András*, *Gálly-Bódi Tamás*, *Haller József*, *Hunyadi Mária*, *Incze István Botond*, *Miholcsa József*, *Nagy Albert*, *Paulovics László*, *Péter László*, *Simon Endre*, *Székely János Jenő* és *Wilhelm Károly* változatos és kiemelkedő alkotásait is, melyekkel Erdélynek a kiállításon megjelent neves művészei a világhírű zeneszerzőkre emlékeztek...

■ SCHELKEN PÁLMA

A kiállítás május 20-ig látogatható keddtől péntekig 10 és 18 óra között a Vármegye Galériában (Budapest V., Vármegye u. 11., tel.: 1/318-8148).

SZERVÁTIUSZ JENŐ: FÁBÓL FARAGOTT KIRÁLYFI

Velem vándorol utamon Jézus...

Muncz Frigyes igehirdetése

Újabb igehirdetés-kötettel gyarapodott a magyar homiletikai irodalom. A 2004-ben elhunyt *Muncz Frigyes* igehirdetéseit adta ki hitvese saját gondozásában, kéziratok alapján, *Muncz Frigyes igehirdetése – Válogatás 1939–1955* címmel. Örömteli a fáradozás, amellyel emléket állít elhunyt férjének, bizonyos sokak lelki gazdagodására. A kötet az igehirdetőnek a II. világháború kirobbanásától 1955 karácsonyáig készült prédikációit öleli fel.

Ha belelapozunk az izléses küllemű könyvbe – borítóján az óbudai templom belseje látható –, rögtön szembetűnik, hogy írója mindig gondosan készült szolgálataira. Olyan részletes vázlatokat készített, amelyekből látszik igehirdetéseinek gondolatmenete, s amelyeknek segítségével szabadon elmondhatta prédikációit.

A másik figyelemre méltó jellemzője a köztölt anyagnak az, hogy csak a prédikációk alatti évszámából lehet a kor hangulatára és a sorok mögötti társadalmi helyzetre következtetni. Érthető ez az óvatosság, ha az 1950-es évek rendkívül felszült légkörére gondolunk.

Gyakran keresi a szavakat kényes gondolatok közlésére. Érezhető a lelkipásztori szempont érvényesítésének szívbéli szándéka: jusson el a gondolat a hallgatókhoz, de ne bántsa és ne botránkoztassa meg a más véleményen levőket. Egyik eszküvői beszédében így szól: „A mi nemzedékünket a valósághoz tapadás jellemzi. Józanok vagyunk, szinte fájn. Ezzel a józansággal akarunk hatni a kérelhetetlen valóságra. Józan tervvel akarjuk a magunk javára hangolni a világot. A tettek emberei vagyunk, nem a képzelet álomlatoi.” (119. o.; 1946)

Máskor már az igehirdetés címe is jelzi a mondanivalót. „Életet akarsz: szeress” (152. o.). Az egyik vallásos félórában elhangzott prédikációjának textusa: „A Krisztus evangéliumához méltóan viseljétek magatokat” (Fil 1,27; 161. o.). Máskor a menetelő egyház képe alapján fejt ki az ige korszerű mondanivalóját.

Igehirdetéseit textusszerűek, gyülekezetszerűek, logikusan felépítettek, érthetőek, és nem hiányzik belőlük az evangélium. Nincs ítékezés a hangvételében, inkább részvét. Nem harcias; megértő. A bő vázlatok terjedelme is legfeljebb két oldal. Az anyag könnyen olvasható. Pihentető és vigasztaló lehet különösen azoknak, akik *Muncz Frigyes* személyesen is ismerhették.

Legyen áldás a kötet olvasása nyomán mindazok életén, akik kézbe veszik e tetszetős külsejű és elgondolkasztató kiadványt.

■ DR. H. C. SZEBIK IMRE

A könyv ingyenesen beszerezhető a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.), de kiadója adományokat szívesen elfogad; a befolyt összegből a további kiadványok költségeit fedezi. Bankszámlaszám: 11712004-20207979, Muncz Bt.

ÜNNEPI KÖNYVAJÁNLAT

Célközelben

Lélekmentő és gyülekezetépítő buzdítások mindenkinek

► A közelmúltban jelent meg *Pecznik Pál* legújabb könyve. A szerző több mint egy évtizede végez rendszeres igei szolgálatot a Magyar Evangéliumi Rádióban. *Célközelben* című kötete a felekezeti rádióban kedd esténként elhangzó igehirdetéseiből és verseiből tartalmaz válogatást.

Tematikusan, tíz fejezetre tagolva olvashatóak a prózában és rímekben megfogalmazott személyes hangú bizonyosságtételek nyolcvanhatodik évét is betöltött, de különleges szellemi frissességnek örvendő laikus hittestvérünk tollából. *Pecznik Pál* közel harminc éven át végzett különböző szolgálatokat a nyíregyházi gyülekezetben. Ő az egyetlen olyan evangélikus, aki évek óta hallható a Magyar Evangéliumi Rádió Alapítvány (MERA) műsoraiban. E sorok írója ma is rendszeresen kap tőle legújabb verseiből, és hétről hétre közkinccsé is teszi őket az EKE honlapján olvasható *Hirdesések az evangéliumot!* című összeállításában (<http://eke.lutheran.hu/garai.html>).

Álljon itt egy gondolat a százhatvannyolc oldalas kis könyvet szerkesztő és lektoráló baptista lelkipásztor, *Nyári István* előszavából: „Célközelben van Krisztus gyülekezete, az egyes hívő ember élete, de célközelben van ő [az író] maga is. E »Célközelben« című könyv épp a cél-

közelben levők kitartásáért, állhatatos futásáért és Isten iránti hűségük kikezdetlenségéért íródott, és azért, hogy még sokan célközelbe kerüljenek, és megmeneküljenek a legnagyobb rossztól, az örök céltelenségétől.”

A kötetet 600 forintos vételáron lehet megrendelni a szerzőtől (9500 Celldömök, Sági u. 11. 6/27., tel.: 20/564-3084). Minden tiszta, evangéliumi szóra vágyódó és „célközelben élő” hittestvérem figyelmébe ajánlom *Pecznik Pál* művét – akár mások, akár saját maguk megajándékozására.

■ -1-5

Kegyelem, keresztt, reménység, avagy böjti kincseink

Evangélikációs sorozat Pécssett

A Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke – eleget téve a pécsi evangélikus gyülekezet meghívásának – április 2. és 4. között böjti evangélikációs sorozatot tartott a gyülekezetben. *Gáncs Péter* az evangélikációs sorozatot megelőzően igehirdetéssel szolgált a Judica vasárnapján megtartott ünnepi istentiszteleten. Ennek keretében esküt tett a gyülekezet frissen megválasztott presbitériuma, mely átlagéletkorát tekintve talán a legfiatalabb egyházunkban. A kerület püspöke örömeinek hangot adván, prédikációjában hangsúlyozta: boldog az a közösség, amelyben valódi őrségváltás történhet. Ez azt jelenti, hogy van kiknek továbbadni a szolgálat örömét és felelősségét – ezért is tekinthet előre re-

ménnyel és bizakodással a pécsi gyülekezet.

Vasárnap délután a püspök a komlói gyülekezetben szolgált, és meglátogatta otthonában *Kocsik Mónika* lelkésznot. A szolgálati lakást a város polgármesterének, *Páva Zoltánnak* a közreműködésével vehette használatba a komlói gyülekezet első, helyben lakó lelkésze.

A pécsi evangélikációs sorozat minden estjén más-más szimbólum segítségével vehettük számba „böjti kincseinket”. Így kerülhetett az oltárra a szőlő, a búzaszem és a füge egy-egy jézusi példázat illusztrációjaként, elősegítő és a mondanivaló és a mélyebb üzenet megértését.

■ SZABÓ SZILÁRD

ISTENTISZTELETI REND / 2006. április 16.

Húsvét ünnepe. Liturgikus szín: fehér. Lekció: 1Kor 5,6–8; Ézs 26,14,19. Alapige: Mk 16,1–8. Énekek: 215., 216.

I., Bécsi kapu tér de. 5. (hajnali) Balicza Iván, Bence Imre, Bencéné Szabó Márta; de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. (úrv.) Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 5. (úrv., hajnali) Solymár Péter Tamás; de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 5. (úrv., hajnali) Gáncs Péter; de. 9. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv., kantátás) Smidélíusz Gábor; de. 11. (gyermek-istentisztelet) Cselovszky Ferenc; du. 6. Gerőfi Gyuláné; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (úrv.) Lukács Miklós; de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Smidélíusz András; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 5. (úrv., fényünnep) ifj. Hafenschér Károly; de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 5. (úrv., hajnali) Smidélíusz András; de. fél 11. (úrv.) Smidélíusz András; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. Joób Máté; de. 11. (gyermek-istentisztelet) Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Blázy Árpád; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetem Lelekészés)** de. 5. (úrv., hajnali) Barthel-Rúza Zsolt; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. (úrv.) Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 5. (úrv., hajnali) Kende K. Péter; de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere** de. 11. de. 10. (úrv., gyermekek húsvétja) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

ISTENTISZTELETI REND / 2006. április 17.

Húsvét 2. napja. Liturgikus szín: fehér. Lekció: ApCsel 10,34–43; 1Sám 2,1–6. Alapige: Lk 24,13–35. Énekek: 221., 259.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Simon Attila; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. (Nelson-mise) Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Szalai Tamás; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Takács József; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Kovács Áron; du. 6. Smidélíusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Muntag Andorné; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Smidélíusz András; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) Blázy Árpád; du. 3. (finn, úrv.) Joób Máté; du. 6. (vespera) Joób Máté; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Joób Máté; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Zsugyel Kornél; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Tóth-Szöllős Mihály; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kende K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere** de. 11. de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Bácskai Károly; **Solymár (református templom)** de. 10. (úrv.) Fodor Viktor.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

A hit világánál éltek

Martos Ödön és Pröhle Róza emlékére (1911/1912–2006)

Idős házaspárt szólított magához az Úr. Március 26-án *Martos Ödön* nyugalmazott evangélikus lelkész is meghalt – tizenhét nappal felesége, *Pröhle Róza* elvesztése után.

Ha valaki befejezik földi életét, önkéntelenül mérleget szoktunk vonni. Beteljesítette-e küldetését? Felelősen, jól sáfarkodott-e a rábízott talentumokkal? Hangsúlyosabb ez a felelősség, ha olyan emberről van szó, akire hivatásánál fogva a lelkek nemesítése van bízva.

Martos lelkész nem alkotott világra szóló, rendkívüli életművet, de elkötelezetten munkálkodott. Pályájára visszatérvén két éve a következő sorokat írta egykori gyülekezetének Sárvarra: „Nem kezdtem készületlenül. A harmincas években ösztöndíjasként, addigi tanulmányaim kiegészítésül Németországban Erlangenben és Lipcsében három szemeszteren át hallgathattam *Althaus, Elert, Sommerlath* professzorok előadásait. Különös ajándék volt számomra, hogy két fél év között nyáron igen áldásos hónapokat tölthettem Bethelben (Bielefeld mellett) a jó nevű szeretetintézményben mint önkéntes ápoló. Később hat és fél éven át voltam Sopron-Kőhídnán fegyvertéti lelkész. Sárvaron *Kapi Béla* püspök úr támogatásával, ajánlásával választottak meg. Beiktatásom 1943. augusztusában volt.”

Ez a szolgálat átfogta a világháború végnapjait, az egyházi iskolák államosítását, az '50-es évek kendőzetlen állami vallásellenességének időszakát, emberpróbáló idők harminchárom éven át 1976-ig, majd további hét, Celldömölkön töltött esztendő.

Törekvéseiben hatvannégy éven át hűséges társa volt felesége, *Pröhle Róza*, aki *A hit világa* szerzőjének, *D. dr. Pröhle Károly* soproni teológiai professzornak a leánya és képzett tanítónő volt. Szűkös körülmények közt, tisztességgel hat gyermeket neveltek fel.

Szintén fent idézett levelében írta a következőket Martos Ödön: „Minden nehézség ellenére úgy érzem, hogy szolgálatom Sárvaron és a filiában, Bogoyoszlón – vagyis a mai Rábatyton – áldásos, korántsem hiábavaló tevékenység volt. Prédikációimat soha nem a keneteljeség jellemezte, hanem az, hogy példák elmondásával, mintegy a gondolkodásra hatva győzzem meg hűséggel templomba járó hívőimet.

Nagy hálával tartozom feleségemnek,

■ MARTOS GÁBOR

„Nagybajuszú bácsi – Keszthely mellett”

Elment közülünk *Hernád Tibor* (1921–2006)

Az élet Ura március 25-én magához hívta szolgáját, *Hernád Tibor*. A gyászír emlékeket kavart fel bennem is. Életem egy izgalmas szakaszát kísérhette ő nyomon, s tudom, azóta sem feledkezett meg rólam...

Hernád Tibor „kapernaumi századosként” ismerhettem meg. A Gyenesdiáson lévő Kapernaum Szeretothon és Üdülő vezető lelkészeként fontosnak érezte azt, hogy a szolgálat segítése és a papgyerekek felkarolása végett maga köré gyűjtson fiatalokat. A vendégek fogadása, az öregek ellátása, a köny-

regénye című könyvében csak ezt találtam meg: „Tibor bácsi, Balaton mellett.” Megkapta. Mert őt, *Hernád Tibor*t, az evangélikus lelkészt az egész környéken ismerték, szerették.

Lelkesi pályája 1944-ben kezdődött. Rövid főt szolgálat után Budahegyvidéken volt segédlelkész, majd Elek és Tállya volt a szolgálati helye. Ezután került az akkor nehéz helyzetben lévő Kapernaumba. Nem érkezett egyedül, hisz felesége, *Édit* néni 1947-től támasza volt a nehéz szolgálatban, s négy gyermekük is született Eleken és Tállyán. Kedvessége, humora miatt nemcsak az otthon lakói és dolgozói, valamint a vendékek szerették: ismerték őt szinte egész Keszthely, és tisztelte őt Gyenesdiás népe. Ő pedig a fáradhatatlan szolgálat mellett még néprajzi kutatásokkal és helytörténeti munkával is foglalta a környezetét.

1975-ben – a gyenesi munkában megfáradva – kért újra gyülekezeti szolgálatot. Így lett a Veszprémi Evangélikus Egyházközség lelkésze. 1977 nyarán azonban újra együtt szolgálhatott vele Kapernaumban, mert csak az ő személye lehetett a garancia arra, hogy az átmeneti helyzetben az otthon és az üdülő zavartalanul működjön. Ebben az évben jelentkezett először cukorbetegsége. 1991-ig végezte hűséggel a gyülekezeti szolgálatot Veszprémben, Almádban és a szórványokban.

Nyolcvanötödik életévében elment most közülünk. Kezembe vettem élete regényét, s abból életének általam nem ismert epizódjai is meglepődnek. Magam elé képelem kedves arcát, nagy bajuszát, fülemben cseng hangja, s nekem – ki csak az életem egy szakaszában voltam mellette – hiányérzetem van. Ezért azokra gondolok, akik sokkal közelebb álltak hozzá, szeretteire, családjára, s imádságos szívvel osztozom hiányukban, gyászukban.

Könyve végén ezt olvashatjuk: „Nem tudom, hogy meddig tart a kegyelmi idő. Mikor ássák meg a síromat. Addig is szolgálni szeretnék, míg nem mondja kenyéradó mennyei Gazdám: »Szolgám! Elég!«”

Most mondta. S ő hazatért. A „kapernaumi századostól”, *Hernád Tibor* bácsitól búcsúzzunk most a *viszontlátásig!* A veszprémi temetőben *D. Szabik Imre* nyugalmazott püspök igehirdetésével vett tőle búcsút a család és az egyház népe.

■ BENCE IMRE

ha vezetése, az áru beszerzése rengeteg energiát igényelt tőle. Tudtuk, hogy amíg nincs egészen csend a házban, nem fekszik le ő sem – s mindenkinél korábban kelt. A sok fizikai munka mellett mindennap áhítatot tartott az otthon ebédlőjében. Leült, megpödrölte a bajuszát, és érces hangján elkezdte az éneket. Ízesen, mesélve beszélt. „Azt szerettem, ha dagadnak a falak!” – mondta, amikor újabb vendégek érkeztek az üdülőbe. Kapernaum „századosa” mindent megtett azért, hogy a vendégek lelki táplálékban is részesüljenek a testi felüdülés mellett.

Még középiskolás koromban mentem először Gyenesre. A nyaralók között és a szeretothonban volt bőven munka. Egy alkalommal – amikor nagyon rossz idő volt – a vendégek szórakoztatására esti programként bemutatta különleges leveleit. Az egyiket „Kapernaum” címmel látták el – Izraelt is megjárva érezte meg hozzá. Emlékeim szerint az egyik levelenek ez volt a címe: „Nagybajuszú bácsi – Keszthely mellett.” (Életem

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik április 5-én a veszprémi temetőben összesereglettek, és *Hernád Tibor* nyugalmazott evangélikus lelkészt utolsó földi útján elkísérték, továbbá azoknak is, akik imádságukkal voltak ez órában velünk.

Külön köszönjük a veszprémi gyülekezetnek és az *Isó* lelkész házaspárnak, hogy az utolsó nehéz években is oly sok szeretettel álltak mellett.

A gyászoló család

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Nagyszombati zenés áhítat az orosz-lányi evangélikus templomban április 15-én 18 órakor. Műsoron W. A. Mozart Rekviemje. Közreműködnek: a gyülekezet ének- és zenekara; Kis Rózsa (szoprán), Bardócz Erzsébet (alt), Basky István (tenor), Korpás Ferenc (basszus), Bóna Ilona (orgona). Vezényel: Milán Zoltánné. Igét hirdet: Schermann Gábor lelkész.

Deák téri kantátazenés istentisztelet április 16-án, vasárnap 11 órakor. Műsoron J. S. Bach: *Christ lag in Todesbanden*. Közreműködnek: Zádori Mária (szoprán), Schöck Atala (alt), Timothy Bentch (tenor), Fenyvesi Attila (basszus), valamint a Lutheránia ének- és zenekar Kamp Salomon vezényletével. Orgonán játszik Trajtler Gábor.

A Bethánia CE Szövetség április 22-én, szombaton 10 órai kezdettel tartja tavaszi országos csendesnapját és évi rendes közgyűlését a Józsefvárosi Református Egyházközség templomában (Budapest VIII. ker., Salétrom u. 5.).

A Magyarországi Luther Szövetség budapesti tagozata tavaszi előadásainak sorában április 24-én, hétfőn 18 óra és 19.30 között *Luther a keresztségről* címen dr. Korányi András adjunktus (EHE) tart előadást a Budapest-Deák Téri Evangélikus Gimnázium könyvtárában (V., Sütő u. 1.).

Ezúton is köszönetet mondok mindazokért az áldáskívánásokért, imádságokért és jókívánásokért, amelyeket a püspöki katedra alkalmából hitestvéreim részéről kaptam, illetve megtapasztaltam.

Urunk áldása kísérje anyaszentegyházunk életét!

Testvéri köszöntéssel:
Fabiny Tamás,
az Északi Egyházkerület püspöke

A héten a következő gyülekezete-kért imádkozunk: Répcelak–Csánig (vasárnap), Sárbogárd (hétfő), Kőlcse (kedd); Péteri–Gyömrő (szerda); Budapest-Zugló (csütörtök); Csenegőd–Páhi–Kaskantyú (péntek); Gyula (szombat).

A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozaalom

MESTERMŰ A DIGITÁLIS ORGONÁK KÖZÖTT

JOHANNUS

Mesterségünk „titkai”:

- csak a valódi sípok hangjához mérhető hangminőség
  - egyedülálló megbízhatóság
  - intonálhatóság a helyszín akusztikája és a felhasználó ízlése szerint
  - páratlan típusválaszték
  - templomi kiépítettségű hangsugárzás a legkisebb modelleknél is
  - ellenőrizhető, felkereshető hazai referenciák
  - egyedi szolgáltatások, ingyenes akusztikai felmérés
  - 5 éves garancia
  - kedvező árak és fizetési feltételek
- Érdeklődésüket a holland Johannus Orgonagyár magyarországi képviselőjénél várjuk:
SPEED-EX Kft.
1024 Budapest, Margit krt. 41.
Tel./fax: 1/315-1787 vagy 1/316-7089.

Következő számunkból:
Tamaskodás –
Levélváltás a Tamás-mise létjogosultságáról

Evangélikus

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnánk. Tel.: 1/340-8016.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

Templomok, templomtornyok, villám-védelmi rendszerek tatarozása, újak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László építőipari vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

Toronysisak javítását, bádogozását, festését, villámhárító elkészítését vállalom. Török Lajos, 8881 Sormás, Petőfi u. 34. Tel.: 93/375-194.

Nyelvi táborok Angliában, Svájcban. Tel.: 1/276-9675, www.gabonagomag.hu.

Templomok és egyéb szakrális, egyházi épületek tervezése. Referenciák: www.he-urekati.hu. Tel.: 20/364-0267, 23/374-811.

Kérjük, adományával segítse az erdélyi magyar mozgássérültek segédesszervezetét Bethlen Alapítványát (számlaszám: Raiffeisen Bank, RO74RZBR 0000 0600 07765151).

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Az az indulat legyen bennetek, ami Krisztus Jézusban is megvolt: megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel. Ezért fel is magasztalta őt Isten mindenképp, és azt a nevet adományozta neki, amely minden névénél nagyobb. Fil 2,5,7-9 (Péld 16,18; Mk 16,1-8; 1Kor 15,1-11; Jn 20,1-10) Nagypéntek és húsvét elválaszthatatlanul összetartozik. Isten a Megfeszítettet támasztotta fel. A feltámasztás a hitelesítő pecsét a keresztdalozaton. „Van mire” szerénynek lennünk: a Feltámasztóban és a Feltámasztóban való hitünk, reménységünk ad lehetőséget Krisztus-követésünk alázatára és hűségére.

Hétfő

Jézus Krisztus mondja: „Békességet hagyok nektek; az én békességemet adom nektek; de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalanokdjék a ti szívetek, ne is csüggedjen.” Jn 14,27 (Ézs 32,17; Lk 24,13-35; 1Kor 15,12-20; Jn 20,11-18) A megszokott hétköznapi köszöntés Jézus Krisztus szájában átalakult. A jókívánásból ajándék lett: a Feltámasztott magát ajándékozza benne. A tanítványok számára új volt, hogy Krisztus így köszönt rájuk. Érezzük-e még vagy már annak az újdonságát, amikor az oltár szentségéhez közeledve ez a köszöntés fogad bennünket: „Az Úr békessége legyen mindenkor veletek!”

Kedd

Ezt mondja az Úr: Emlékszem rád: ifjúkorod hűségére, mátkaságod szeretetére, amikor kövétél a pusztában, a be nem vetett földön. Jer 2,2 (Róm 3,3-4a; 1Kor 15,20-28; Jn 20,19-23) Az a szerencsénk, hogy Isten nem csupán a szépre emlékezik. Irgalmasan emlékezik: hitünk friss ifjúsága, a vele való közösség meghittsége mellett a „változó holdként” fogó-növő, szürkülő-kopó, néhanapján fényesedő kereszténységünk is megmarad emlékezetében. Isten a „fájdalmak férfira”, a Feltámasztóra nézve emlékezik ránk. Abban reménykedik, hogy ígérete imádságunkká válik: „Emlékezz meg rólunk, Urunk, mikor eljössz a te országodban.”

Szerda

Egymás terhet hordozzatok: és így töltsetek be a Krisztus törvényét. Gal 6,2 (Zsolt 40,9; 1Kor 15,35-49; Jn 20,24-31) Pál apostol a Feltámasztóra emlékezik, amikor egymás terhének a hordozására biztat és bátorít. A Feltámasztott nem csupán szemléli és fájlalja tanítványai zavarodottságát, hitelenségét, hanem melléjük szegődik, felveszi bizonytalankodásuk terhet. Kérdéseiket nem dobja vissza sértődötten, nem veti meg értelenségüket, nem várja, hanem segíti a követés terhet hordozó hit megszületését. „Nézd, Krisztus úgy, amint vagy, / Megszán és átölel. / Ne irtózz emberektől, / Hozzá- juk lépj közel!” (EÉ 474,2)

Csütörtök

Olyan leszel, mint a jól öntözött kert, mint a forrás, amelyből nem fogy ki a víz. Ézs 58,11 (Jn 7,38; 1Kor 15,50-57; Jn 21,1-14) Mi hol szárazsággal, hol meg árvízzel kínlódunk. Nyomorúságunk nem csupán természeti környezetünkben tapasztalható. A jól öntözött kert képe a mindenről idejében gondoskodó Isten munkáját jelzi. Mi szeretnénk „tartálékainkból” élni, pedig csak annyink van, amennyit Isten idejében ad. „... Isten patakja tele van vízzel.” (Zsolt 65,10) Gondoskodása ígéretét soha ne válasszuk el az idősség reménységétől. Isten Krisztussal együtt ígért nekünk mindent. „Nincsen több más, / Csak öt forrás, / Melyből megnyugtatósom, / Halálomban és síromban / Lesz majd vizsgálásom.” (EÉ 193,1)

Péntek

Hadd halljam minden reggel, hogy hűséges vagy, hiszen benned bízom! Zsolt 143,8a (Mt 20,1; 1Kor 5,6b-8; Jn 21,15-19) Azt, hogy Isten hűséges, nem lehet „fekve” hallgatni. A reggel talpra állít, és munkára szólít. Hűsége menet közben és munkánk közben érzékelhető. Hűsége hűségre készítet és tesz képessé, bízson ránk bármit is „szólójében”.

Szombat

Kegyelmek, akinek kegyelmek, és irgalmazok, akinek irgalmazok. 2Móz 33,19b (Jn 8,11; 2Tim 2,8-13; Jn 21,20-25) Félelmetes szabadság! Senki nem korlátozhatja. Ha csak ennyit tudnánk Istenről, nem lenne érdemes élni. Agyonnyomna bennünket kiszolgáltatottságunk terhe. De Isten Krisztusban nem ellenünk, hanem értünk él félelmetes szabadságával. Hatalmát irgalomra használja. Ez a példátlan hatalomgyakorlás erősebb minden önkényről, mert a kiszolgáltatottakból hálás Krisztus-követőket terem, akik nem azért mondanak ellene a gonoszoknak, mert muszáj, hanem azért, mert lehet. Telik az irgalmas hatalom ajándékából.

■ FEHÉR KÁROLY

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 16-tól április 23-ig

VASÁRNAP

23.30 / tv2
Jézus Krisztus szupersztár
(amerikai zenés film, 1973) (100')

5.25 / mtv
A Hajnali gondolatok mai adásában Menyessné Uram Zsuzsa lelkész hallhatjuk.

13.05 / Kossuth rádió
Néjegy. Pálhegyi Ferenc pszichológus (50')

15.00 / mtv
Örömhír. Az evangélikus egyház húsvéti műsora (30')

HÉTFŐ

10.04 / Kossuth rádió
Istentisztelet közvetítése Encsről, a református templomból. Igét hirdet Baksy Mária lelkész. (56')

11.00 / mtv és m2
Húsvéti istentisztelet
Közvetítés a balatonszemesei baptista imaházból, felvételről. Igét hirdet Pető Albert baptista lelképásztor. (60')

12.40 / PAX
Húsvéti istentisztelet (26')

13.00 / m2
A Feltámasztott. Történet a Szentírás nyomán (20')

13.04 / Kossuth rádió
Jelképek húsvét fényében. Beszélgetés Dávid Katalin művésztörténésszel (30')

20.05 / Bartók rádió
Bach: Húsvéti oratórium (49')

KEDD

9.00 / mtv
A dunai hajós, 2/1. rész (55')

9.45 / Duna Tv
Isten kezében

A katekumenek (ism.) (26')

11.25 / PAX
A tojáspatkoló (20')

13.30 / Kossuth rádió
Tanúim lesztek! A római katolikus egyház féléórása

19.30 / PAX
1000 kilométer egyháztörténelmi utakon kerékpárral

6. rész: Galga-völgyi gyülekezetek (ZMC – 27')

21.00 / Duna II. Autonómia
Mindentudás Egyeteme
Spiró György: Hogyan győztek a provinciák? – A Fogság című regény történelmi háttéréről (60')

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Te benned bízunk eleitől fogva...”
A református egyház féléórása

16.30 / mtv
Evangélikus ifjúsági műsor

Teológusok beszélgetnek dr. Varga Gyöngyi lelkész vezetésével (10')

16.40 / mtv
Egyháztörténetesek

1. rész: Somorjai Ádám bencés szerzetes (20')

19.30 / PAX
1000 kilométer egyháztörténelmi utakon kerékpárral

7. rész: Van örök kincsünk (ZMC – 26')

20.05 / mtv
Sorstalanság (magyar–német–angol film, 2005) (134')

CSÜTÖRTÖK

8.30 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')

15.22 / Bartók rádió
Átirat és eredetije (18')

19.30 / PAX
1000 kilométer egyháztörténelmi utakon kerékpárral

8. rész: Hosszútűrők (ZMC – 25')

20.15 / Hallmark
Megfestett sors

(amerikai film, 2003) (105')

21.00 / Duna II. Autonómia
Határtalanul (magyar ismeretterjesztő filmsorozat)

1. rész: Hazák és határok (30')

21.04 / Petőfi rádió
Mindentudás Egyeteme

Rényi András: Eredeti vagy hamis? – A műértés tudományos alapjairól

PÉNTEK

5.25 / mtv és m2
A Hajnali gondolatok mai adásában Menyessné Gyula lelkész hallhatjuk.

14.55 / Bartók rádió
Hangvarázs – válogatás az elmúlt év legszebb lemezeiből

Beethoven kései vonósnyegyei a Takács kvartett előadásában, 2. rész (65')

15.55 / Filmmúzeum
Édes a bosszú

(magyar filmvígjáték, 1937) (73')

19.00 / PAX
A bennünk élő mítosz

6. rész: A lények (60')

20.04 / Kossuth rádió
Aranyemberek. Hornyák Mária, Brunsvik Teréz-kutató

22.30 / Kossuth rádió
Forum – az idő tükrében (30')

SZOMBAT

11.10 / Duna Tv
Az ikonok világa

4. rész: A középkori Oroszország (30')

12.05 / Duna Tv
Isten kezében

Konfirmálás az evangélikus egyházban

A műsor a felnőtt keresztény életbe való belépés szertartását történelmi, néprajzi szempontból mutatja be egyháztörténetesek, néprajzkutatók segítségével. (26')

20.33 / Kossuth rádió
Rádiószínház. Az élet álom

Pedro Calderón de la Barca színművének rádióváltozata (1977) (87')

21.00 / m2
Mozart-est Vásáry Tamással (90')

VASÁRNAP

8.25 / Kossuth rádió
Édes anyanyelvünk (5')

9.05 / m2
Örömhír. Az evangélikus egyház húsvéti műsora (ism.) (30')

9.30 / Filmmúzeum
Fekete gyémántok

(színes magyar játékfilm, 1976)

1. és 2. rész (162')

10.04 / Kossuth rádió
Istentisztelet közvetítése az obudai evangélikus templomból

Igét hirdet D. Szébk Imre nyugalmazott püspök. (56')

13.30 / PAX
János-passió, 1. rész (52')

16.30 / Duna II. Autonómia
A csendtől a békekig (magyar dokumentumfilm, 1998) (59')

22.05 / PAX
János-passió, 2. rész (53')

Magyar Rádió

Evangélikus istentisztelet közvetítése a Magyar Rádióban

A Magyar Rádió a Kossuth adó hullámhosszán április 23-án 10 órai kezdettel az obudai evangélikus templomból közvetíti az istentiszteletet. Igét hirdet D. Szébk Imre nyugalmazott püspök.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Györi Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenschér Károly ifj. – Liturgikus sarok (hifo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (116 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámra szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetesek@evelet.hu címre várjuk.